

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

OULUN SALON KIRKON KYLÄN KANSAKOULU

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

OULUNSALON KIRKONKYLÄN KANSAKOULU

SWECO FINLAND OY
KAISA WINBLAD ja TIIA LUUKKONEN
3.6.2024

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Perustiedot	6
3	Aluekokonaisuus	7
4	Oulunsalon kansakoulun historiaa	12
4.1	Kansakoulun historiaa lyhyesti.....	12
4.2	Oulunsalon koulurakennuksista.....	13
4.3	Oulunsalon kansakoulun perustaminen	14
4.4	Kirkonkylän kansakoulu 1887	15
4.5	Uusi kansakoulu – kivikoulu 1958.....	16
4.6	Kansakoulun laajennus – Oulunsalon kirkonkylän ala-aste 1978	19
4.7	Oulunsalon kansakoulun alue ilmakuvissa.....	21
5	Kaavatilanne	24
5.1	Maakuntakaava.....	24
5.2	Yleiskaava.....	25
5.3	Asemakaava	28
6	Rakennusten suunnittelijat	29
6.1	Maaseudun Keskusrakennustoimisto	32
6.2	Suunnittelu Oy E Niemelä	33
6.3	Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky.....	35
6.4	Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas	36
7	Oulunsalon kirkonkylän kansakoulu / valkea koulu / puukoulu 1887	37
7.1	Rakennus alkuperäisessä asussaan.....	37
7.2	Rakennuksen käyttöhistoriaa.....	39
7.3	Keskeiset korjaukset ja muutokset	41
7.4	Nykytilanne	46
7.5	Säilyneisyys	61
8	Oulunsalon kirkonkylän uusi kansakoulu / kivikoulu 1958	69
8.1	Rakennus alkuperäisessä asussaan.....	69

8.2	Rakennuksen käyttöhistoriaa.....	76
8.3	Keskeiset korjaukset ja muutokset	76
8.4	Nykytilanne	83
8.5	Säilyneisyys	98
9	Oulunsalon kirkonkylän ala-aste 1978	109
9.1	Rakennus alkuperäisessä asussaan.....	109
9.2	Rakennuksen käyttöhistoriaa.....	116
9.3	Keskeiset korjaukset ja muutokset	116
9.4	Nykytilanne	119
9.5	Säilyneisyys	130
10	Oulunsalon kansakoulun kulttuurihistoriallinen merkitys ja arvot.....	138
10.1	Oulunsalon kansakoulun tunnistetut arvot	138
10.2	Historialliset arvot.....	142
10.3	Rakennushistorialliset ja arkkitehtoniset arvot	142
10.4	Maisemalliset arvot.....	144
11	Yhteenveto – Oulunsalon kirkonkylän koulun merkitys ja arvot	146
12	Lähteet.....	147

1 JOHDANTO

Oulunsalon kirkonkylän koulu sijaitsee nimensä mukaisesti Oulunsalon keskustan alueella, osoitteessa Koulutie 4. Kirkonkylän kouluun kuuluu kaksi rakennusta, joista toisessa on kaksi eri aikoina rakennettua osaa: vuonna 1958 valmistunut kivikoulu ja vuonna 1978 valmistunut laajennus. Vanhin koulurakennus, vuonna 1887 valmistunut puukoulu, on määritelty maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi.

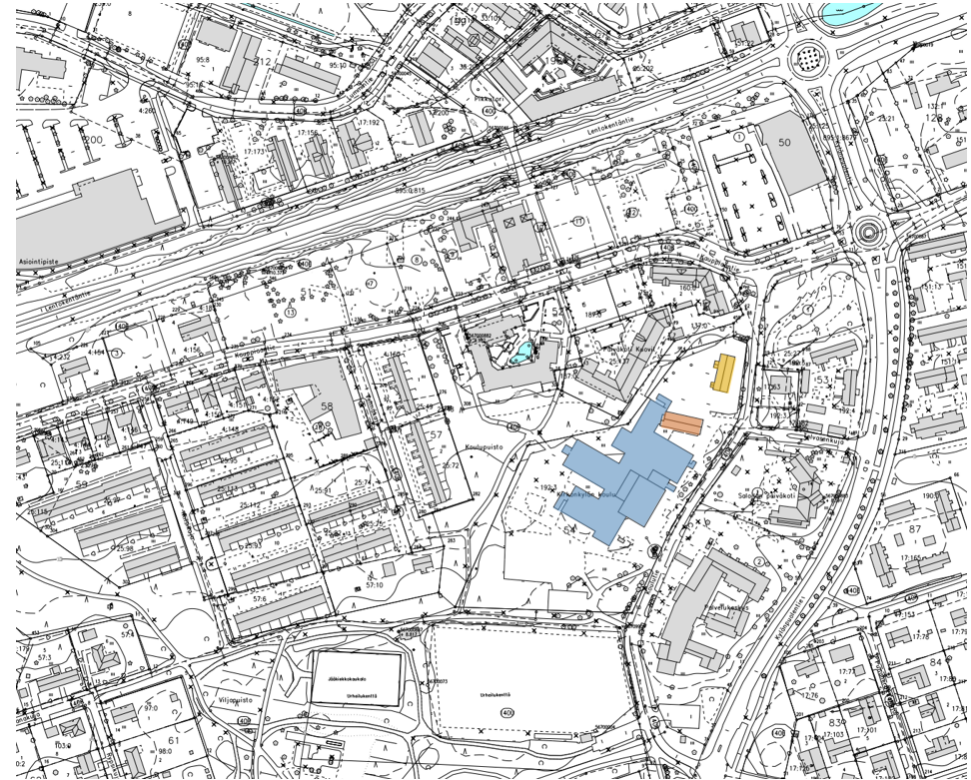
Tämä rakennushistoriaselvitys on tehty Oulun kaupungin toimeksiannosta koulurakennusten tulevaisuuden suunnittelua varten. Selvityksen tarkoituksena on selvittää rakennusten nykytilanne ja nostaa esille rakennusten ominaispiirteet ja arvot, jotta selvitystä voidaan jatkossa käyttää suunnittelun tukena ja lähtötietoaineistona. Selvityksessä huomioidaan myös rakennusten merkitys osana Oulunsalon kirkonkylän taajamaympäristöä.

Rakennushistoriaselvityksen tavoitteena on vastata kysymyksiin ”Millainen rakennus tai rakennusryhmä on?” ja ”Miksi se on sellainen kuin se on?”. Selvitys kuvaa kohteen historiaa ja nykytilaa tutkien niiden välistä suhdetta. Samalla se on kertomus kohteen historiasta, ulottuen alueen historiasta ja kohteen rakentamisesta nykyhetkeen saakka. Selvitykseen sisältyy analyysi siitä, mikä kohteessa on arvokasta, vaalittavaa ja suojeltavaa. Selvityksen tarkoituksena on auttaa ymmärtämään aluekokonaisuutta ja rakennuksia sekä itsessään että osana ympäristöään, sellaisina kun ne ovat.

Tärkeimpiä lähteitä tämän rakennushistoriaselvityksen laatimisessa ovat olleet kartat ja ilmakuvat, alkuperäiset rakennuspiirustukset ja muutospirustukset. Tiedot lähteistä on esitetty lähdeluettelossa. Aineistoja täydentävät eri aikoina otetut valokuvat ja ilmakuvat rakennuksista ja miljöökokonaisuudesta. Alue ja rakennukset on inventoitu ja valokuvattu 6.3.2024.

Selvityksessä keskitytään vanhimpaan, vuonna 1887 valmistuneeseen koulurakennukseen sekä vuonna 1958 valmistuneeseen kivikouluun. Uusinta, vuonna 1978 valmistunutta koulurakennusta tarkastellaan yleispiirteisemmin.

Selvityksen ovat laatineet arkkitehti, TkT Kaisa Winblad ja arkkitehti, yo Tiia Luukkonen Sweco Finland Oy:stä. Selvitys on tehty Oulun kaupungin toimeksiannosta.

Selvityskohteen sijainti kartalla. (Kuva: Oulun kaupunki).

2 PERUSTIEDOT

Kohde	Oulunsalon kirkonkylän koulu
Osoite	Koulutie 4, 90460 Oulu
Tila/kiinteistö	564-430-192-3
Laajuustiedot	Kolme eri-ikäistä koulurakennusta
Kiinteistön omistaja	Oulun kaupunki
Rakennusajankohdat	Oulunsalon kirkonkylän kansakoulu / valkea koulu / puukoulu 1887 Oulunsalon kirkonkylän uusi kansakoulu / kivikoulu 1958 Oulunsalon kirkonkylän kansakoulun laajennus / Oulunsalon kirkonkylän ala-aste 1978
Suunnittelijat	Valkea koulu: suunnittelija ei ole tiedossa Kivikoulu 1958: Suunnittelu Oy E Niemelä, Oulu Ala-aste 1978: Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky, Oulu
Keskeiset muutokset	Valkean koulun muutostyöt 1967–1968: Maaseudun keskusrakennustoimisto (MKR) Valkean koulun ja kivikoulun muutostyöt 1976: Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky, Oulu Kaikkien koulurakennusten saneeraus- ja muutostyöt ja ala-asteen laajennus 2006–2007: Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas, Oulu Kivikoulun muutostyöt 2014: Arkkitehtitoimisto Lukkaroinen Oy, Oulu
Rakennussuojelu	Koulurakennuksia ei ole suojeltu.
Asemakaava	Alueella on voimassa Oulunsalon kirkonkylän kortteleita 54, 55 ja 56 sekä puisto-, tie-, urheilu- ja pysäköimisalueita koskeva asemakaavan muutos. Asemakaava on tullut voimaan 6.1.1977

Oulunsalon kirkonkylän koulurakennukset on rajattu ortokuvaan keltaisella värillä. (Kuva Maanmittauslaitos).

3 ALUEKOKONAISUUS

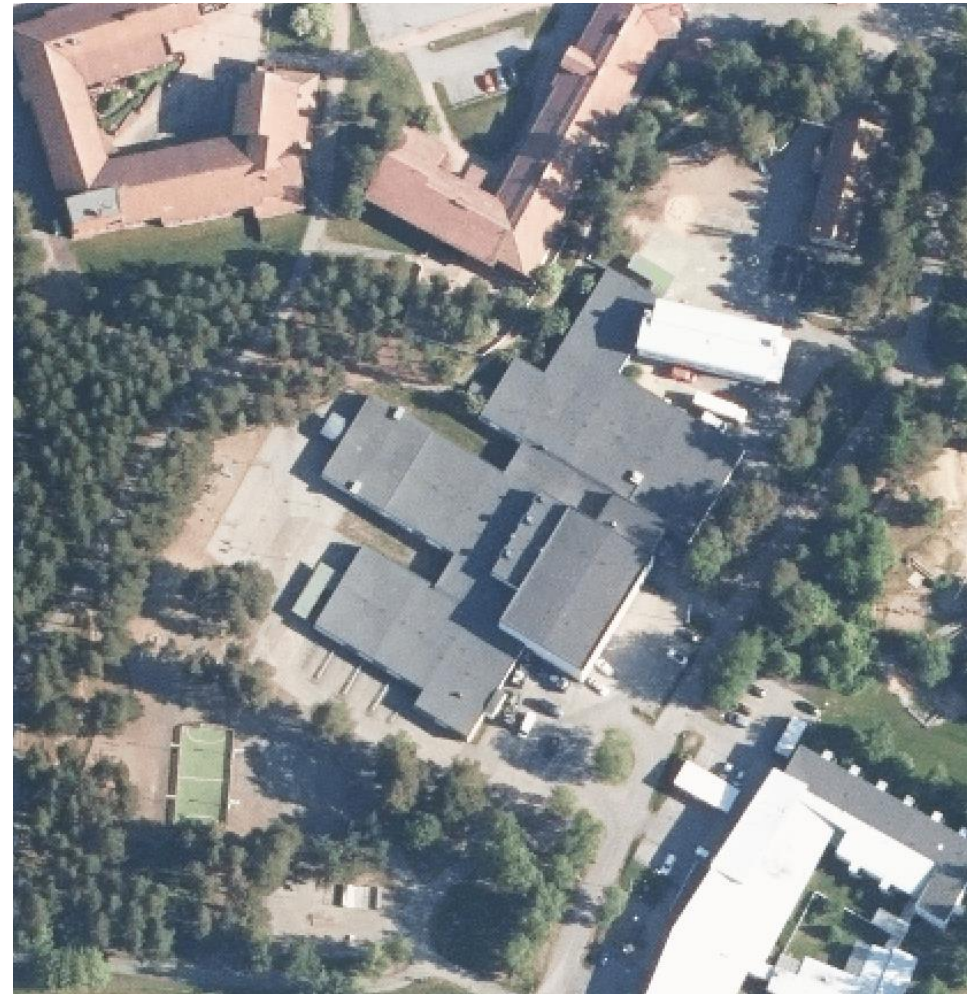
Oulunsalon kirkonkylän koulurakennukset sijaitsevat Oulunsalon keskustassa, Koulutien varrella.

Koulualueen ympäristö on rakennettua taajamaympäristöä. Koulurakennusten pohjois- ja länsipuolilla sijaitsee puustoisia viheralueita ja niiden takana asuinrakennuksia. Koulualueen luoteispuolella sijaitsevat Oulunsalon kunnantalo ja korttelin 52 asuinliikerakennukset. Koulurakennusten eteläpuolella on urheilukenttä. Idän suunnassa, Koulutien toisella puolen, ovat Saloilan päiväkoti sekä Salonkartanon palvelukeskus.

Autoliikenne koululle tapahtuu Koulutieltä, jolle päästään Kyläpuolentien kautta. Kauppiaantien päässä osa Koulutiestä vaihtuu kevyenliikenteen väyläksi. Koulun pysäköintialue sijoittuu Koulutien ja koulurakennuksen väliselle alueelle koulun eteläpuolelle. Kevyen liikenteen väyliä kulkee niin koulurakennusten itä-, etelä- kuin länsipuolellakin.

Koulurakennuksista pohjoisimpana sijaitsee vanhin, vuonna 1887 valmistunut kansakoulu, joka on tunnettu mm. nimillä valkea koulu ja puukoulu. Sen edustalla on piha-alue, jossa on lasten leikkivälineitä. Piha-aluetta ympäröi matala lauta-aita. Piha-alueella ja sen ympäristössä kasvaa lukuisia suuria mäntyjä, jotka ovat arvokasta puustoa.

Puukoulun vieressä on vuonna 1958 valmistunut uusi kansakoulu, kivikoulu. Sen yhteyteen on vuonna 1978 valmistunut uusi koulurakennus/laajennus. Vuoden 1978 rakennus on monitahoinen muodostaen siipirakennusten väliin pieniä sisäpihoja. Sen lounaispuolen piha-alueella on koulun ulkoalueita.

Vanha puukoulu sijaitsee kuvassa yläoikealla. Sitä ympäröivät suuret männöt, joiden varjoon se kuvassa jää. Hieman sen alapuolella vaaleakattoisena erottuu vuoden 1958 kivikoulu, jonka yhteyteen rakennettiin vuonna 1978 suurempi koulurakennus. Vuoden 1978 rakennuksen lounaispuolella erottuu koulun ulkoilualueita. (Ilmakuva Maanmittauslaitos / Paikkatietoikkuna).

Koulualueen rakennukset. Kuvassa etualalla on vuonna 1978 valmistunut laajennus, Oulunsalon ala-aste. Sen takana näkyy vuonna 1958 valmistuneen kivikoulun itäpäätty. Taaimpana erottuu vuonna 1887 valmistuneet puukoulun pääty.

Kivikoulun julkisivu pohjoiseen. Rakennuksen länsipäättyyn yhdistyy vuonna 1978 valmistunut laajennusosa.

Vanha puukoulu, taustalla kivikoulu.

Kivikoulun pääty itään, vasemmalla vuonna 1978 valmistunut koulurakennus.

Luoteessa koulun aluetta rajaavat punatiiliset korttelit: Oulunsalon kunnantalo ja korttelin 52 asuinliikerakennukset.

Koulun alueella kookkaat vanhat männyt ovat miljöössä omaleimaisuutta ja viihtyisyyttä luova erityispiirre.

4 OULUN SALON KANSAKOULUN HISTORIAA

4.1 Kansakoulun historiaa lyhyesti

Suomessa kansanopetus oli pitkään lukkarinkoulujen, pitäjänkoulujen, kyläkoulujen, kinkerikuulustelujen ja rippikoulun varassa. 1850-luvulla alettiin kiinnittää huomiota erityisesti suomenkielisten koulujen perustamisen tarpeeseen. Alkuisäyksenä kouluasioiden kehittämisessä toimivat keisari Aleksanteri II:n toteuttamat vapaamieliset uudistukset, kuten kansansivistyksen kehittäminen nimenomaan maaseudulla.

Vuonna 1858 annettiin armollinen julistus "perustuksista kansanopetuksen järjestämistä varten Suomen suuriruhtinaskunnassa". Asetuksessa alkuopetus jätettiin kodeille, kyläkouluille ja pyhäkouluille. Uudenaikaisille kansakouluille luvattiin riittävä valtionapu ja opettajanvalmistusta varten määrättiin perustettavaksi seminaari. Jyväskylän seminaari perustettiin vuonna 1863 ja ensimmäiset opettajat valmistuivat vuonna 1866.

Maaseutua koskeva kansakouluasetus annettiin 11.5.1866. Asetuksen antamispäivää alettiin myöhemmin pitää kansakoulun perustamispäivänä. Kansakoulu irrotettiin kirkon alaisuudesta ja määrättiin kunnalliseksi. Oppivelvollisuutta ei tuolloin vielä ollut.

Kansakoulussa opetettiin uskontoa, äidinkieltä, kirjoitusta, maantiedettä, historiaa, laskentaa ja mittausoppia, luonnontiedettä, kuvaamataittoa, laulua, voimistelua ja käsitöitä. Lisäksi voitiin vielä opettaa maanviljelystä tai muita käytännöllisiä taitoja. Lukuvuosi kesti 42 viikkoa, koulupäivän pituus oli 5–6 oppituntia.

Opettajan palkkaukseen kuului kunnan tarjoama asunto, polttopuut, vähintään yksi lehmä ja sille laidun sekä kahdesta kolmeen tynnyrinalaa viljeltyä maata. Lisäksi miesopettaja sai rahapalkkaa 600 mk, naisopettaja 400 mk vuodessa.

Kansakoulujen perustaminen eteni maaseudulla hitaasti. Syynä olivat osittain maalaisväestön ja osittain papiston vastustus. Myös harva asutus ja varattomuus olivat esteenä koulujen perustamiselle. Kansan keskuudessa katsottiin kirkollisen

kiertokoulun riittävän tavallisen ihmisen sivistykseksi – kansakoulun uskottiin opettavan lapset laiskoiksi ja totuttavan heidät kirjoihin ruumiillisen työn sijasta. Kirkossa pelättiin koulujen vierottavan kansaa kristillisestä uskosta.

Vuoden 1870 tienoilla kansakouluja oli noin 100 ja vuonna 1886 vähän yli 500. Kouluttomia kuntia oli vuonna 1886 vielä 109. Kansakouluopetus ulottui 1900-luvun alussa lähes puoleen kansakouluikäisistä maaseudun lapsista, tosin läheskään kaikki eivät suorittaneet koulun koko oppimäärää.

Kansakouluverkosto ei kasvanut riittävän nopeasti vapaaehtoista tietä. Vuonna 1898 säädettiin piirijakoasetus, joka velvoitti kunnat jakamaan alueensa kansakoulupiireihin ja järjestämään jokaiseen piiriin kansakoulun, jos vähintään 30 lasta siihen ilmoittautui. Koulupiirit oli jaettava niin, ettei kenenkään oppilaan koulumatka ollut viittä kilometriä pitempi. Näin alkoi hahmottua maaseudun kyläkouluverkko, jota täydennettiin ja tiivistettiin aina 1950-luvulle saakka.

Vuoden 1898 piirijakoasetus toi kouluvelvollisuuden ja oli tärkeä askel kohti yleistä oppivelvollisuutta. Kansakoulujen ja kansakoululaisten määrä lisääntyi 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuolella voimakkaasti. Lukuvuonna 1920–1921 maaseudulla oli jo 3 800 kansakoulua ja noin 190 000 oppilasta.

Oppivelvollisuuslaki säädettiin vasta Suomen itsenäistymisen jälkeen vuonna 1921. Sen myötä kansakoulun oppimäärän omaksuminen muuttui pakolliseksi. Kunnat velvoitettiin entistä tiukemmin perustamaan ja ylläpitämään kansakouluja. Lukuvuonna 1960–1961 Suomessa oli toiminnassa – kansalaiskoulut mukaan lukien – 6 700 kansakoulua, joissa työskenteli 630 896 oppilasta ja 23 458 opettajaa.

Kansakoululaitos lakkautettiin 1970-luvulla, siirryttäessä peruskoulujärjestelmään. Virallinen peruskoulujärjestelmään siirtyminen toteutettiin alueittain vuodesta 1972 alkaen viiden vuoden aikana, viimeisenä peruskoulujärjestelmään siirryttiin pääkaupunkiseudulla syyslukukauden alkaessa vuonna 1977.¹

---

¹ Myyryläinen 1998, Räisänen 1981.

4.2 Oulunsalon koulurakennuksista

Oulunsalon vanhin koulu on kirkonkylän kansakoulu. Koulu aloitti toimintansa Ala-Kaakisen talossa vuonna 1881. Oma koulurakennus valmistui vuonna 1887.

Oulunsalon kunnan pohjoisosaan Ervastian talojen seudulle rakennettu Ervastian kansakoulu aloitti toimintansa vuonna 1905. Varjakan sahayhdyskunnan kasvun myötä Ervastian koulu kävi kuitenkin pian ahtaaksi. Varjakan lähialueen koululaisia varten perustettu Keskipiirin kansakoulu aloitti toimintansa Muikun talossa vuonna 1916. Oma koulurakennus valmistui vuonna 1917.²

Oppivelvollisuuslain tultua voimaan vuonna 1921 Oulunsaloon perustettiin kaksi uutta kansakoulua: Kylänpuolen kansakoulu ja Salonpään kansakoulu. Kylänpuolen koulu aloitti toimintansa vuonna 1921 Särkelässä. Oma koulutalo valmistui vuonna 1928 (tai 1929). Salonpään kansakoulu toimi alkuun vuokrahuoneissa Siekkisen talossa. Oma koulutalo valmistui Kukkosen pellolle vuonna 1922.³

Oulunsalossa toimi 1900-luvun alkupuolella kaikkiaan viisi kansakoulua: Kirkonkylän kansakoulu, Ervastian kansakoulu, Keskipiirin kansakoulu (tunnettu myös nimellä Salonpään koulu), Kylänpuolen kansakoulu (tunnettu myös nimillä Saloila ja Väärälän koulu) ja Salonpään kansakoulu.

1960-luvun lopulla koulupiirejä yhdistettiin ja kyläkouluja lopetettiin. Koulutoiminta loppui Ervastian, Kylänpuolen ja Salonpään kansakouluissa. Toimintaan jäivät Kirkonkylän kansakoulu ja Salonpään kansakoulu, joka tunnettiin aiemmin nimellä Keskipiirin kansakoulu.

Oulunsalon kunnassa 1960-luvun lopulla alkanut voimakas väestönkasvu edellytti vanhojen koulujen laajentamista ja uusien koulurakennusten rakentamista. Kirkonkylän koulua oli laajennettu uudella koulurakennuksella vuonna 1958. Uusi rakennus kävi nopeasti liian pieneksi, ja sitä laajennettiin uudisosalta vuonna 1978. Salonpäähän Keskipiirin kansakoulun yhteyteen valmistui uusi koulurakennus vuonna 1971.

Oulunsalossa siirryttiin peruskouluun vuonna 1974 ja Kirkonkylän ja Salonpään kansakoulut muuttuivat ala-asteen kouluiksi. Yläastetta varten valmistui

² Hiltunen 1987, 408–411.

³ Hiltunen 1987, 412.

Pitkäkankaalle uusi koulurakennus vuonna 1983. Yläasteen yhteyteen valmistui Pitkäkankaan ala-aste vuonna 1985. Pitkäkankaan koulurakennusten suunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Heikki Taskinen Oy.⁴ Rakennuksiin tehtiin peruskorjaus-, laajennus- ja muutostöitä vuosina 1996–2009, suunnittelijana oli Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas.

Salonpään koulun yhteyteen valmistui edellisten, vuosina 1917 ja 1971 rakennettujen koulurakennusten rinnalle uusi laajennus vuonna 1990. Rakennuksen suunnitteli Arkkitehtitoimisto Heikki Taskinen. Tämä rakennus purettiin uudemman koulurakennuksen tieltä vuoden 2020 tienoilla.

Kaikki kansakouluiksi alkujaan rakennetut rakennukset ovat edelleen olemassa. Niistä ainoastaan Kirkonkylän kansakoulu on edelleen koulukäytössä. Ervastinkylän koulu on ollut vuodesta 1971 lähtien Oulunsalon Salonpään rauhanyhdistyksen käytössä. Salonpään kansakoulu on toiminut monessa käytössä, mm. veneveistämönä ja bändien harjoittelutilana. Koulurakennus on nykyään asuinkäytössä. Myös Kylänpuolen kansakoulu on asuinkäytössä. Keskipiirin kansakoulussa koulukäyttö on loppunut vuonna 2020.

Pitkäkankaan ala-asteen ja yläasteen koulut.

⁴ Hiltunen 1987, 416.

Oulun lääni.

in, Kemin, Muhoksen, Rovaniemen pitäjissä oli kussakin 2 kansakoulua, *Haapaveden* pitäjässä, *Haukiputaan* kappelissa, *Kuusamon, Limingan, Ala-Tornion, Pudasjärven, Saloisten, Simon, Tervolan, Tyrnävän* pitäjissä ja *Oulun* maaseurakunnassa kussakin 1 kansakoulu, ja siis yhteensä näissä 15 seurakunnassa 19 koulua. Niistä oli 3, nimittäin: Kuusamon koulu, toinen Muhoksen koulu ja Tyrnävän koulu, tänä lukuvuotena lisään tulleita.

Tämän läänin muut seurakunnat eivät ennen 1877 vuoden loppua olleet perustaneet vakinaisia kansakouluja eivätkä sitä varten valtiolta apua hankkineet; niitä oli 53, nimittäin: Kempeleen, Temmeksen, Lumijoen, Oulun, Kiimingin, Oulunsalon, Utajärven, Yläkiimingin, Kuivaniemen, Jokijärven kappelit, Kalajoen, Evijärven, Pyhäjoen, Siikajoen, Hailuodon pitäjät, Alavieskan, Ylivieskan, Raution, Oulaisten, Merijärven, Wihannin, Revolahden, Paavolan, Ranttilan kappelit, Haapajärven, Pyhäjärven, Kärsämäen, Piippolan pitäjät, Reijjärven, Pulkkilan, Kestilän kappelit, Paltamon, Säresniemen, Hyrynsalmen, Suomussalmen, Sotkamon, Kuhmoniemen, Karungin, Ylä-Tornion, Kemijärven, Kuolajärven pitäjät, Kajaanin, Puolangon, Ristijärven, Turtolan, Kolarin kappelit, Muonioniskan, Sodankylän, Kittilän, Utsjoen pitäjät, Enontekiäisten ja Inarin kappelit.

Tilastollinen osoitus Suomen kansakoululaitoksesta lukuvuotena 1876–77. Koulutoimen ylläpitäjien antama.

4.3 Oulunsalon kansakoulun perustaminen

Aloite kansakoulun perustamisesta Oulunsaloon tehtiin 29.2.1880 pidetyssä kirkkokokouksessa. Esityksen tekivät pastori Laamanen, johtaja Jurva sekä pari nimeltä mainitsematonta oulunsalolaista isäntää. Kokouksessa päätettiin, että Keisari Aleksanterin 25-vuotisen hallituskauden kunniaksi pidettävän juhlahjelman palveluksen kolehti käytettäisiin perustettavan kansakoulun kantarahastoksi. Kolehdin tuotto oli kohtalainen, 15 markkaa. Lisäksi yksityiset henkilöt lahjoittivat lisää: talollinen Benjamin Isola antoi 10 markkaa, P. Jurva 15 markkaa ja Olli Mattila 50 penniä. Kokoon saatu summa oli kuitenkin kaikkiaan varsin pieni, yhteensä 40 markkaa 50 penniä.

Pohjarahaston perustamispäätöksen jälkeen pidettiin uusi kokous, koska päätös oli herättänyt ”yleistä vastenmielisyyttä ja tyytymättömyyttä kansakouluuudesta vastaan”. Kokouksen ajankohta ei ole tiedossa. Kokouksen osanottajien kerrotaan edustaneen seurakunnan enemmistöä. Kokouksen enemmistöpäätöksellä kiellettiin rahojen käyttäminen tulevan kansakoulun hyväksi. Kuitenkin 12.12.1880 pidetyn kirkkokokouksen pöytäkirjan mukaan myös viinaverorahat liitettiin kansakoulun pohjarahastoon.

Koska vuoden 1866 löyhä kansakouluasetus salli myös yksityisen koulun perustamisen, päätettiin vuoden 1881 kesäkuun toisena päivänä Ala-Kaakisen talossa pidetyssä kokouksessa perustaa kansakoulu yksityisin varoin. Koulun oli tarkoitus toimia, kunnes kunta suostuu perustamaan ja ylläpitämään koulun. Kirkkoväärti A. Kaakinen lupasi antaa koulua varten ilmaiseksi huoneiston, johon kuului avara opetustila sekä kolme huonetta ja keittiö ja tarpeelliset ulkohuoneet opettajalle. Perustajat lupautuivat maksamaan opettajalle omista varoistaan palkkaa 450 markkaa vuosittain.

Koulu aloitti toimintansa Ala-Kaakisen talossa jo samana syksynä, 3.10.1881. Koulussa oli 31 oppilasta, opettajana oli Katariina Kaakinen. Koulu toimi yksityisillä varoilla vuoteen 1883 saakka. Koulussa opiskeltiin mm. katekismaa, Biblian historiaa, laskentaa, kirjoitusta, maantiedettä, luonnontiedettä, sisälukua, Suomen historiaa, käsitöitä, kuvaamataitoa, laulua, suomen kieltä, runonlausuntaa ja leikkiä.

Vielä vuonna 1883 kunnanhallitus kieltäytyi antamasta koululle avustusta tai ottamasta sitä kunnan huostaan. Kuntalaisten vastustuksesta huolimatta

kansakoulu oli kuitenkin tullut jäädäkseen. Kiista päättyi, kun 24.5.1884 annettu keisarillisen senaatin päätös pakotti kunnan ottamaan koulun huostaansa ja maksamaan koulun perustajille riidanaikaiset kulut.⁵

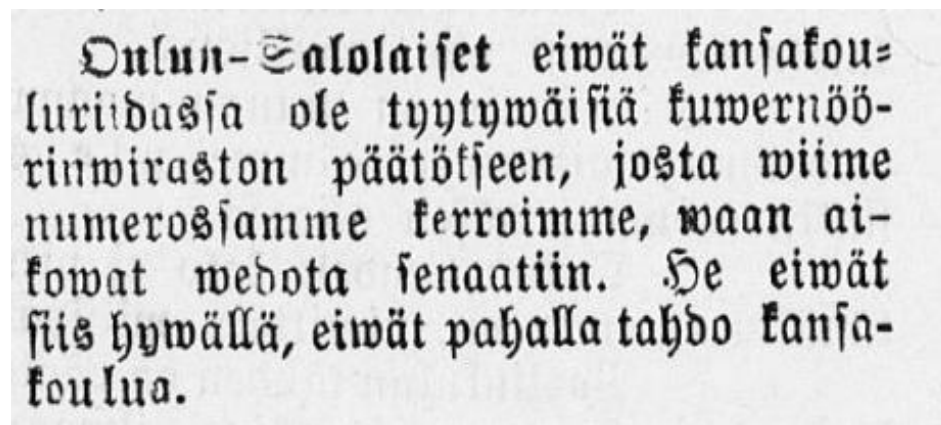
4.4 Kirkonkylän kansakoulu 1887

Oulunsalossa ensimmäinen koulurakennus on kirkonkylän kansakoulu, joka on tunnettu myös nimellä valkea koulu. Mallipiirustusten pohjalta rakennettu koulurakennus on valmistunut vuonna 1887.

Kansakoulun johtokunta teki päätöksen koulutalon rakentamisesta 22.2.1885. Talo olisi 13 ½ sylvä⁶ pitkä ja 4 sylvä leveä. Siihen tulisi kaksikamarinen opettajan asunto. Koulutalon paikka paalutettiin kirkonkylälle Remeksen maalle vuoden 1886 marraskuussa. Talokas J. Toikka kävi tarkastamassa ja mittaamassa pitäjän metsistä hakatut hirret. Talo pystytettiin talkoovoimin. Rakennukseen muutettiin sisään 24.-25.11.1887.

Kirkonkylän kansakoulu on yksikerroksinen hirsirakenteinen, harjakattoinen rakennus. Rakennuksessa on luonnonkivisokkeli ja vaakalaudoituksella verhoillut vaaleiksi maalatut julkisivut. Katteena on ainakin 1960-luvulta lähtien ollut tiilikate. Pihan puolella on kaksi umpikuistia. Kuistien ikkunoissa on sirot vinoruutukoristelut. Opettajan asunto on sijainnut rakennuksen pohjoispäädyssä, sinne on kulku suuremman kuistin kautta.

Kirkonkylän kansakoulu oli vuoteen 1905 saakka Oulunsalon kunnan ainoa koulu. Oppilasmäärä pysyi pitkään pienenä ja koulu toimi nelisenkymmentä vuotta yhden opettajan voimin. Opettajat vaihtuivat tiuhaan. Oppilasluvun kasvun myötä koululle saatiin apuopettaja 8.8.1920. Kolmas opettajan virka perustettiin vasta lähes kolmenkymmenen vuoden kuluttua.⁷

Oulunsalon kirkonkylän koulun perustamisesta on kirjoitettu myös aikakauden lehdissä. "Oulun-Salolaiset eivät kansakouluriidassa ole tyytyväisiä kuvernööriviraston päätökseen, josta viime numerossamme kerroimme, vaan aikovat vedota senaattiin. He eivät siis hyvällä, eivät pahalla tahdo kansakoulua." Oulun lehti nro 49 5.12.1883. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot.

⁵ Räisänen 1981, 14–18; Hiltunen 1987, 406–408.

⁶ Ennen metrijärjestelmään siirtymistä sylvä oli Suomessa ja Ruotsissa kolme kyynärää eli 1,78 metriä. Koulurakennuksen koko nykymitoissa oli siten noin 24 x 7 metriä.

⁷ Räisänen 1981, 19–20.

4.5 Uusi kansakoulu – kivikoulu 1958

Uuden kansakoulun rakennushanke oli esillä kansakoululautakunnassa ensimmäisen kerran 24.5.1954. Tuolloin myös päätettiin esittää kunnanvaltuustolle kolmannen kirkonkylän koulun opettajanviran vakinaistamista.

Koulurakennuksen rakennussuunnitelma laadittiin silloisen oppilasmääräennusteen pohjalta. Uuteen kouluun tulisi kolme luokkahuonetta yläkoulua ja yksi luokkahuone alakoulua varten. Lisäksi rakennukseen tulisi yksi yhteinen opetustila veiston ja voimistelun opetusta varten. Opetustilojen koko tulisi olemaan 226–243 m².

Uusi kaksikerroksinen koulurakennus rakennettiin vanhan puisen kansakoulun vierelle. Rakennus valmistui vuonna 1958 ja vihkiäisjuhla pidettiin 15.3.1959. uuden kansakoulurakennuksen valmistumisen jälkeen vanha koulu otettiin kansalaiskoulun käyttöön.

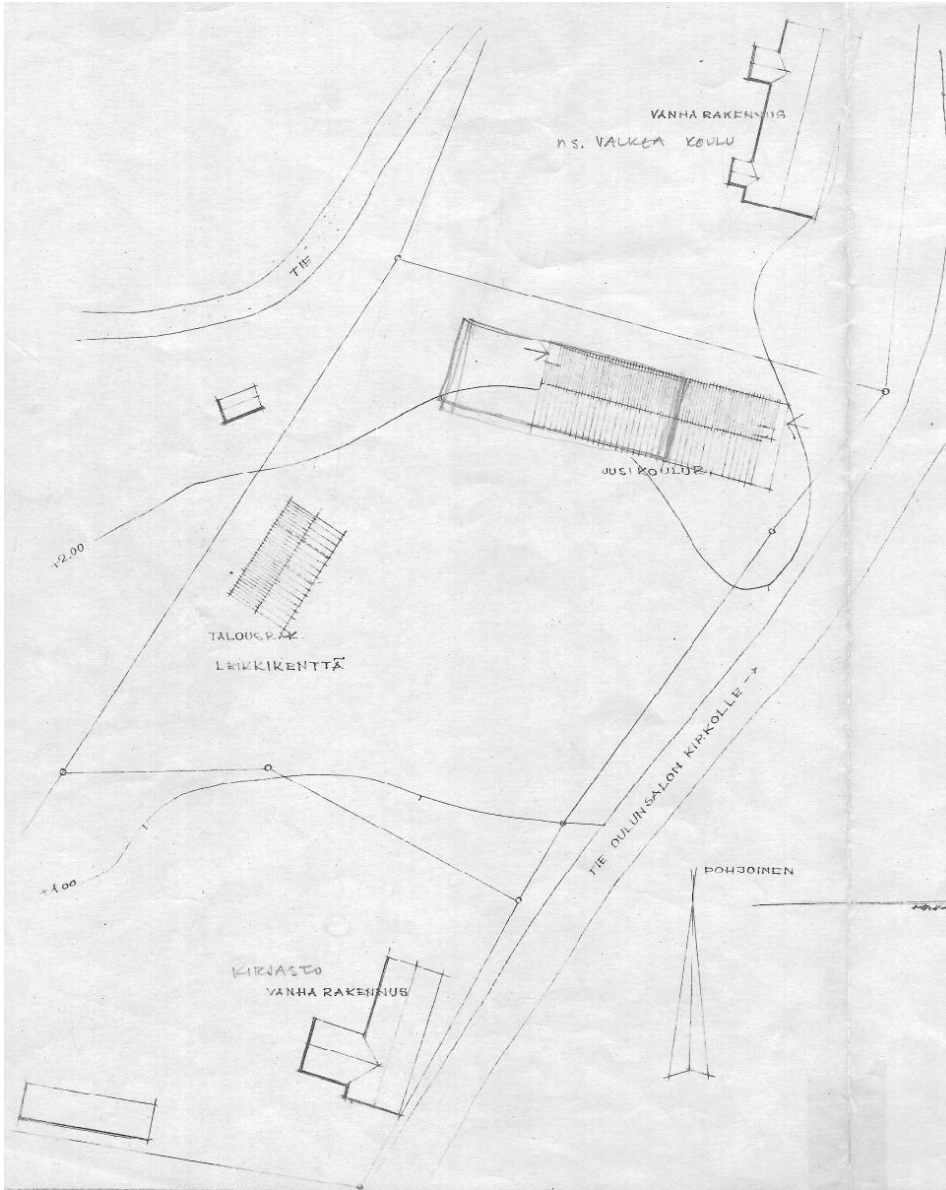
Uusi kansakoulu, ”kivikoulu”, sijaitsee vanhan kansakoulun pihapiirin etelälaidalla. Rakennuksen on suunnitellut Suunnittelu Oy E Niemelä. Koulu on tiilirakenteinen, julkisivut ovat rapatut ja vaaleiksi maalatut. Julkisivuissa ikkunoiden väleissä on aikakaudelle tyypillisiä yksityiskohtina puhtaaksi muurattuja tiilipintoja.

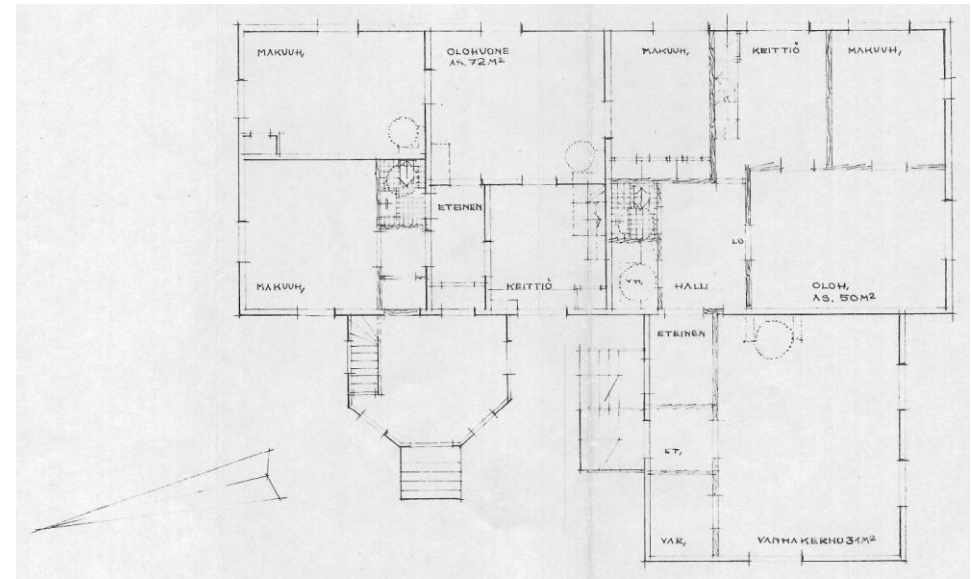
Oulunsalon kirkonkylän uusi kansakoulu 15.3.1959. (Kuva: Museovirasto / JOKA Journalistinen kuva-arkisto / Kaleva).

Kuva vasemalla: Oulunsalon kirkonkylän uuden kansakoulun vihkiäisjuhlan yleisöä 15.3.1959. (Museovirasto / JOKA Journalistinen kuva-arkisto / Kaleva).

Kuva vasemmalla: Uuden koulurakennuksen asemapiirustuksessa vuodelta 1957 näkyvät kansakoulun tontilla tuolloin sijainneet rakennukset. Tontin pohjoisosassa sijaitsee vanha puukoulu, valkea koulu. Tontin eteläosassa sijaitsee rakennus, joka on merkitty asemapiirustukseen nimillä vanha rakennus / kirjasto. Sen vieressä on pieni talusrakennus. Uusi koulu, kivikoulu, sijaitsee tontin keskellä. Sen lounaispuolella on talusrakennus. Piirustukseen on hahmoteltu lyijykynällä uuden koulurakennuksen lopullinen sijainti – se rakennettiin hieman kauemmaksi tiestä kuin mitä asemapiirustuksessa oli alun perin esitetty. (Suunnittelu Oy E. Niemelä, Oulu / 57).

Vuoden 1957 piirustussarjaan kuuluu myös Oulunsalon kirkonkylän kansakoulun opettajien asuinrakennuksen muutospiirustus. Pohjamuodosta päätellen kyseessä on asemapiirustuksessa näkyvä vanha rakennus. Ilmakuvien vertailun mukaan pihan puolella sijainnut mutterikuisti on purettu pois vuosien 1948 ja 1955 välissä. Pohjapiirustuksen mukaan rakennuksen pohjoispäädyssä on asunto, johon kuuluu kaksi makuuhuonetta, olohuone ja keittiö. Piirustuksessa asunnon yhteyteen on suunniteltu toisesta makuuhuoneesta erotettu wc. Rakennuksen eteläpäätyyn on suunniteltu samankaltainen kahden makuuhuoneen asunto. Pihan puolella siipiosassa sijaitseva iso huone on nimetty piirustuksessa vanhaksi kerhoksi. (Suunnittelu Oy E. Niemelä, Oulu / 54).

Arvio

Oulunsalon kunnan pyynnöstä ovat allekirjoittaneet suorittaneet mainitun kunnan kirkonkylän kansakoulun vanhojen piharakennuksien arvioinnin. Paikalla suoritettun katselmuksen perusteella esitämme seuraavaa:

1. Hirsinen saunarakennus. Ikä n. 35 - 40 vuotta. Perustamaton, vuokraematon, pärekattoinen. Koko n. 3,5 x 4 m² käsittäen pukuhuoneen ja saunan. Kunto välttävä. Käytössä. Hinta arvioitu noin 13.500,-.
2. Juurikaskellari. Ikä n. 35 vuotta. Puolittain maensisäissä. Betoniset seinät. Lämpöeristyksen piloilta. Vesikatto puinen, miltei piloilta lahonnut. Käyttämätön. Hinta enint. 1.000,-.
3. Vajarakennus. Ikä n. 35 vuotta. Koko n. 5 x 18 m². Käsittää puuvajan, kolme käymälää ja välinevajan. Perustamaton. Lautarakenteinen ilman täytteitä. Pärekatto. Kunto välttävä. Hinta arv. n. 18.000,-.
4. Vajarakennus. Ikä yli 50 vuotta. Koko n. 4,5 x 17 m². Käsittää puuvajan, kolme käymälää ja välinevajan. Perustamaton. Lautarakenteinen ilman täytteitä. Pärekatto. Kunto heikko. Hinta n. 14.000,-.
5. Sauna- ja navettarakennus. Ikä yli 50 vuotta. Saunaosa hirsistä, koko n. 4 x 7 m². Navettaosa lautarakenteinen seinätättein koko n. 4,5 x 4 m². Perustamattomia. Pärekattoisia. Eivät ole olleet käytössä kymmeniä vuosia. Kunto heikohko. Arvioitu hinta n. 11.000,-.

Oulunsalossa 27.3.57.
Rkm J. L. Patainen - Rkm Onni Paavola

Ennen kivikoulun rakentamista kirkonkylän kansakoulun tontilla ovat sijainneet 27.3.1957 laaditun arvioinnin perusteella seuraavat vanhat piharakennukset: hirsinen saunarakennus, juurikaskellari, kaksi vajarakennusta sekä sauna- ja navettarakennus.

Koulun alue vuosien 1955 ja 1961 ilmakuissa, ennen kivikoulun rakentamista ja sen jälkeen. Kivikoulun rakentamisen yhteydessä on purettu pois vanhan puukoulun pihan etelälaidalla sijainnut talousrakennus. (Ilmakuvat MML Paikkatietoikkuna / Historialliset ilmakuvat).

4.6 Kansakoulun laajennus – Oulunsalon kirkonkylän ala-aste 1978

Uusi kansakoulurakennus ratkaisi koulun tilaongelmat hyvin lyhyeksi aikaa. Jo pari vuotta koulun vihkiäisjuhlan jälkeen kansakoululautakunnassa ryhdyttiin valmistelemaan koulun laajentamista.

Kirkonkylän koulun oppilasmäärä kasvoi hitaasti mutta vakaasti. Kirkonkylän koulu oli Oulunsalon kouluista suurin, vuonna 1966 kirkonkylän koululla oli 111 oppilasta.

Oulunsalon kunta kuului 1960-luvun lopulla Pohjois-Pohjanmaan nopeimmin kasvaviin alueisiin, yhdessä Kempeleen, Pattijoen ja Saloisten maalaiskuntien kanssa. Kasvun taustalla oli Oulun ja Raahen kaupunkien ympäristökuntiin suuntautuva voimakas muuttoliike.

Oulunsalossa väestönkasvu ja toisaalta kyläkoulujen lakkauttaminen kasvatti kirkonkylän koulun opettajatarvetta. Koululle perustettiin viides opettajan virka syksyllä 1968, kuudes syksyllä 1969, seitsemäs syksyllä 1971 ja kahdeksas ja yhdeksäs syksyllä 1973. Vuonna 1973 koulun johtokunta esitti siirtymistä tilanpuutteen vuoksi osittaiseen vuorolukuun.

Vuoden 1969 syksyllä kirkonkylän koulun johtokunta esitti kansakoululautakunnalle, että keskustan koulun laajentamista olisi ryhdyttävä kiireesti suunnittelemaan. Ennen kirkonkylän koulun laajentamista rakennettiin kuitenkin ensin Salonpään koulun laajennus, joka valmistui vuonna 1971.

Kirkonkylän koulun laajennuspiirustukset valmistuivat syksyllä 1971. Rakennuksen suunnittelusta vastasi arkkitehti Risto Harju. Koulun huonetilaohjelma laadittiin aluksi noin 270 oppilasta varten. Oulunsalon kunnanvaltuuston marraskuussa 1971 hyväksymän rakennusohjelman mukaan uusia opetustiloja tulisi olemaan kaksi, kooltaan 144–160 m². Liikuntatila olisi 600 m², lisäksi tulisi näyttämötila 80–120 m². Rakennukseen kuuluisivat myös sauna 7–10 m² ja uima-allas teknisine tiloineen 160–250 m². Kouluhallitus vahvisti rakennusohjelman uimahallitiloineen 8.6.1972. Jo saman vuoden syksyllä oppilasmäärä kasvoi odotettua voimakkaammin. Kunnanvaltuusto päätti syksyllä 1974 poistaa uimahallitilat ja anoa kouluhallitukselta muitakin muutosoikeuksia jo vahvistettuun

rakennusohjelmaan. Lopullisessa, kouluhallituksen 26.5.1975 vahvistamassa rakennusohjelmassa koulu oli mitoitettu noin 510 oppilaalle.

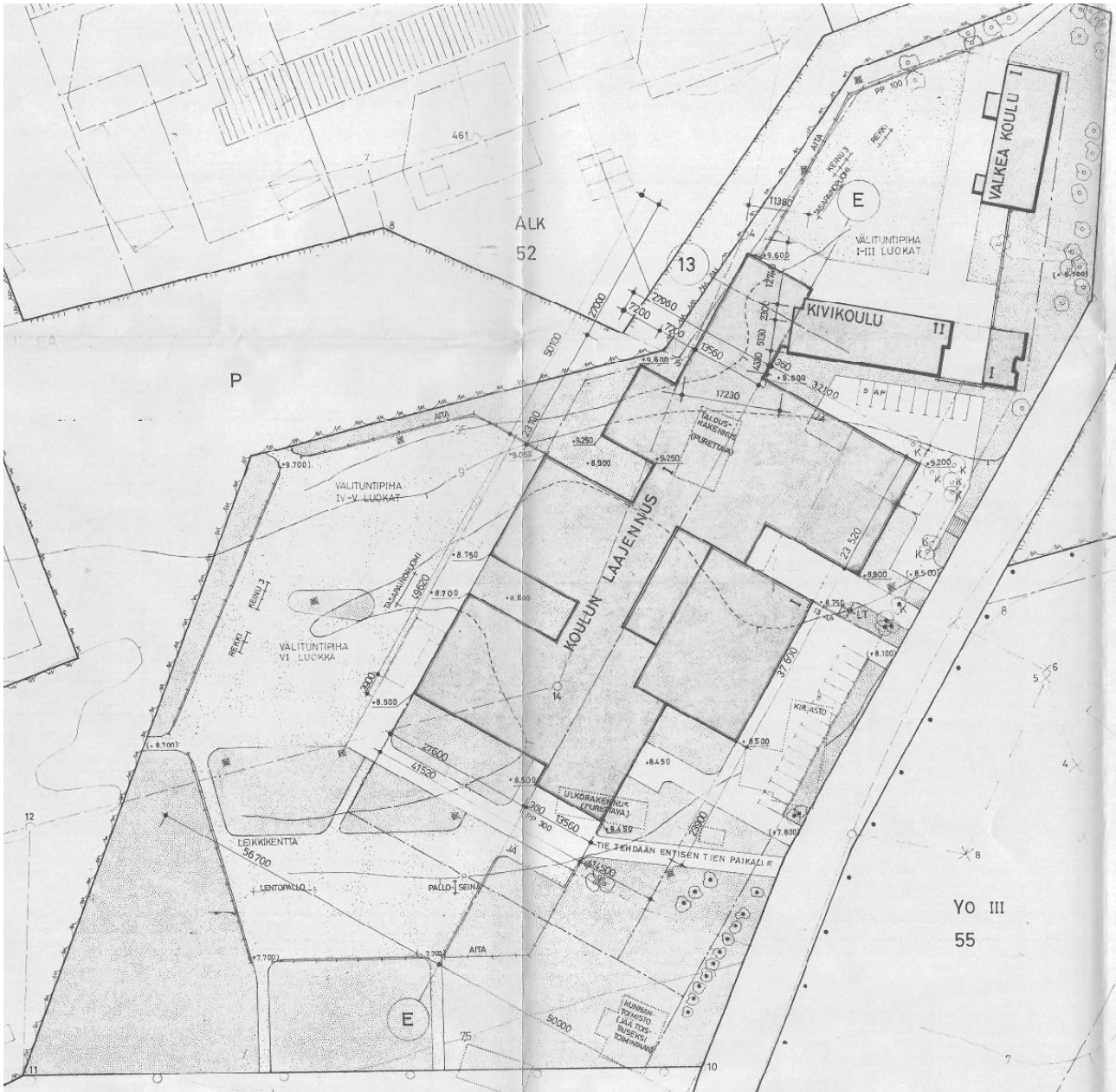
Uuden koulurakennuksen suunnitelmien käsittely kesti kauan. Sinä aikana Oulunsalon ala-aste kasvoi 12 opettajan kouluksi. Koulu toimi neljässä eri pisteessä: koulurakennuksessa, pääkirjaston huoneissa, Valistustalossa ja Rauhanyhdistyksen talossa. Koulussa oli käytössä vuoroluku.

Koulurakennuksen laajennukselle myönnettiin rakennuslupa 18.8.1976. Rakennustyö eteni ripeästi ja koulun vihkiäiset pidettiin maaliskuussa 1978. Rakennus oli kuitenkin jo valmistuttuaan liian pieni. Oppilaita oli heti alkuun 30 enemmän kuin mitä tilat edellyttivät. Keväällä 1981 koulussa oli 545 oppilasta. Pian laajennusosan valmistumisen jälkeen vireille tuli toisen kirkonkylän koulupiiriin sijoituvan koulun, Pitkäkankaan ala-asteen, rakentaminen.⁸

Uusimpaan koulurakennukseen tehtiin peruskorjaus ja laajennus vuosina 2006–2007. Suunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas.

---

⁸ Räisänen 1981, 61–64.

Vuoden 1976 asemapiirustuksessa näkyvät koulun alueella tuolloin sijainneet rakennukset. Tontin pohjoisosassa sijaitsee vanha kansakoulu / valkea koulu. Sen eteläpuolella on kivi-koulu. Kivikoulun vieressä sijaitseva talousrakennus jää koulun laajennuksen alle ja se osoitetaan piirustuksessa purettavana rakennuksena. Tontin eteläosassa sijaitseva vanha opettajien asuinrakennus (piirustuksessa kirjasto) sekä sen vieressä sijaitseva talousrakennus osoitetaan piirustuksessa purettavina rakennuksina. Koulun alueen eteläreunalla sijaitsee vanha kunnantoinnisto. Piirustuksessa se osoitetaan rakennuksena, joka jää toistaiseksi toimintaan. Vanha kunnantoinnisto on purettu ennen vuotta 2020.

4.7 Oulunsalon kansakoulun alue ilmakuvissa

1946

(Ilmakuva Maanmittauslaitos / Paikkatietoikkuna)

Vuoden 1946 ilmakuvassa Oulunsalon keskustaajaman alue on vielä pääosin rakentumatonta. Kansakoulu sijaitsee näkyvällä paikalla keskellä kylää. Koulun aluetta ympäröivät peltomaisemat sekä muutamat puustoisemmat alueet. Rakennukset sijoittuvat pääteiden varsille. Vuonna 1887 rakennettu puukoulu näkyy kuvan keskivaiheilla nykyisen Koulutien varrella.

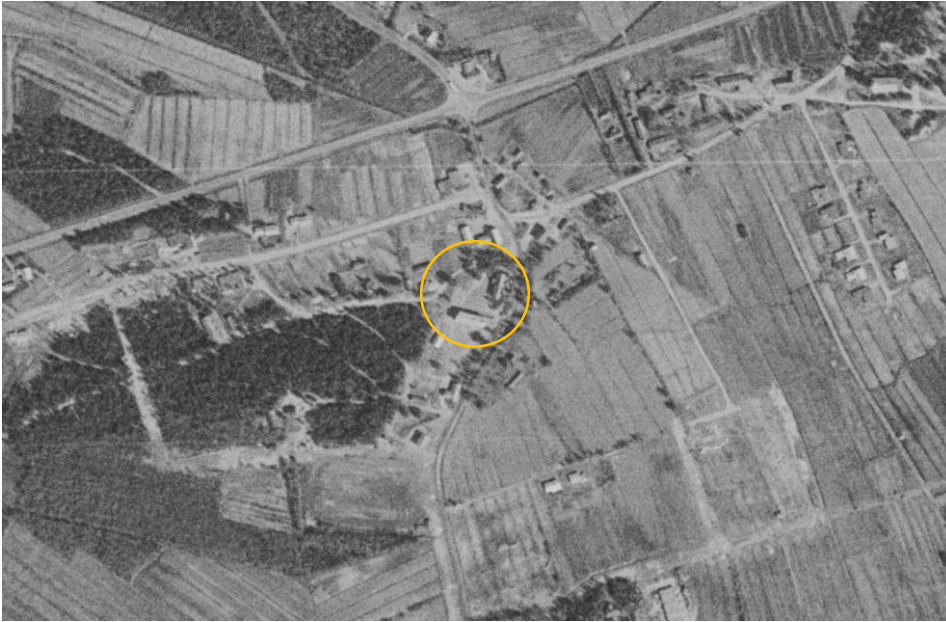
1961

(Ilmakuva Maanmittauslaitos / Paikkatietoikkuna)

Vuoden 1961 ilmakuvassa näkyy puukoulun viereen 1958 rakennettu kivikoulu. Peltomaisemaa halkoo uusi tielinja kohti vuonna 1953 käyttöön vihittyä Oulunsalon lentokenttää. Muutoin tiestö on vuoden 1946 ilmakuvaan verrattuna pysynyt ennallaan. Muutamia uusia rakennuksia on rakennettu teiden ympärille ja urheilukenttä on rakennettu koulurakennuksista lounaan suuntaan.

1971

(Ilmakuva Maanmittauslaitos / Paikkatietoikkuna)

Vuonna 1971 maisema on pysynyt peltovaltaisena, joskin alueelle on rakennettu lisää taloja. Uusi tieyhteys on rakennettu koulurakennusten pohjoispuolelle.

1996

(Ilmakuva Maanmittauslaitos / Paikkatietoikkuna)

Vuoden 1996 ilmakuvasa maisema on selvästi muuttunut: avoin rakentamaton viljelymaisema on muuttunut rakennetuksi taajama-alueeksi. Koulun alueella vanhan puukoulun lounaispuolelle kivikoulun yhteyteen on valmistunut vuonna 1978 uusi koulurakennus / laajennus. Koulun alueen kaakkoispuolella sijainneelle laajalle peltoalueelle on rakentunut pientaloalue. Koulun alueen länsipuolen metsäiselle alueelle on rakentunut rivitaloalue. Rakentamisen seurauksena myös tiestöä on tullut alueelle lisää. Pääväylä, joka ennen on mennyt koulurakennusten ohitse, on siirtynyt hieman idemmäs. Tien ja koulurakennusten väliin jäävälle maa-alueelle on rakennettu mm. Saloilan päiväkoti vuonna 1987.

2010

(Ilmakuva Maanmittauslaitos / Paikkatietoikkuna)

Vuoden 2010 ilmakuvassa taajamarakenne on vuoteen 1996 verrattuna tiivistynyt. Oulunsalon keskustan alue alkaa olla saavuttanut nykyisen muotonsa. Pääväylille (Lentokentäntie ja Kylänpuolentie) on rakennettu kiertoliittymät. Lentokentäntien pohjoispuolelle on rakennettu kauppakeskus Kapteeni (kuvassa ylävasemmalla). Koulun alueella vuonna 1978 valmistunutta koulurakennusta on laajennettu vuonna 2007. Laajennusosa näkyy vanhemman koulurakennuksen luoteissiivessä mustakattoisena.

2023

(Ilmakuva Maanmittauslaitos / Paikkatietoikkuna)

Vuoden 2023 ilmakuvassa näkyy Oulunsalon keskustan ja kirkonkylän aluetta nykyisessä rakenteessaan. Peltomaisema on muuttunut vuosikymmenten saatossa rakennetuksi mutta vehreäksi kuntakeskukseksi.

5 KAAVATILANNE

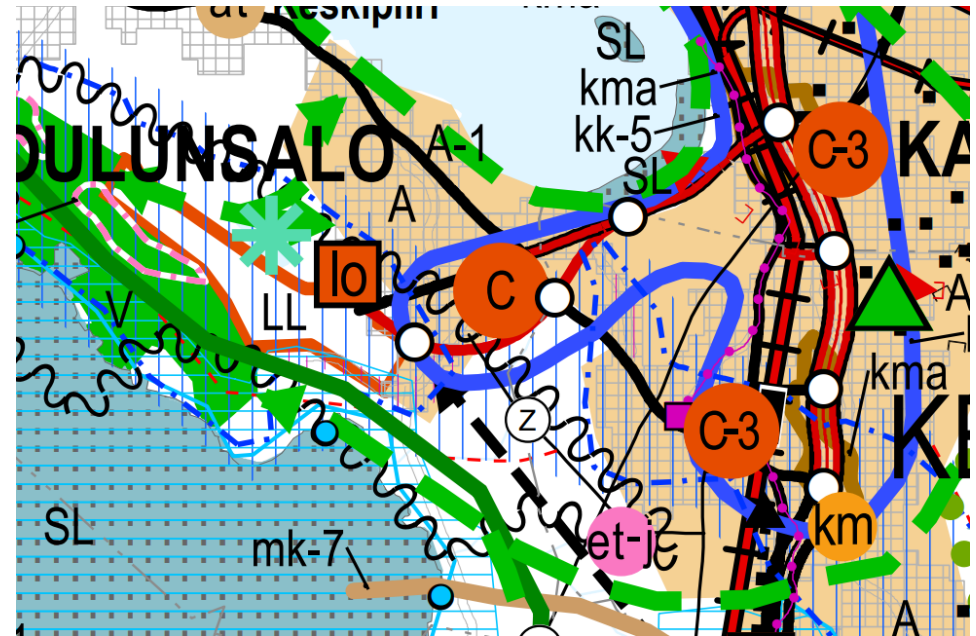
5.1 Maakuntakaava

Alueella on voimassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaa on uudistettu vaihemaakuntakaavoituksen periaatteella. 1. vaihemaakuntakaava on tullut lainvoimaiseksi 3.3.2017, 2. vaihemaakuntakaava 2.2.2017 ja 3. vaihemaakuntakaava 17.1.2022.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa Oulunsalon keskustan alue sijoittuu kaupunkikehittämisen kohdealueista Oulun kaupunkiseudun (kk-1) sekä Oulun seudun laatukäytävän (kk-5) alueille.

Oulunsalon kirkonkylän koulurakennukset sijoittuvat taajamatoimintojen alueelle (A). Merkinnällä osoitetaan asumisen, palvelujen, teollisuus- ja muiden työpaikka-alueiden ym. taajamatoimintojen sijoittumisalue ja laajentumisalueita. Taajamatoimintojen alueesta annettujen suunnittelumääräysten mukaan tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa alueiden käyttöönottojärjestyksessä ja mitoituksessa kiinnittää erityistä huomiota vaihtoehtoisten aluekokonaisuuksien toiminnallis-taloudelliseen edullisuuteen, ympäristön laatuun ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiin. Lisäksi yksityiskohtaisempiin kaavoihin tulee sisällyttää periaatteet uudisrakentamisen sopeuttamisesta rakennettuun ympäristöön. Alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisessa on varmistettava, että alueella sijaitsevien kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvot säilyvät.

Vanha puukoulu, Valkea koulu, on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi. Sitä ei ole merkitty maakuntakaavaan, mutta se on esitetty 2. vaihemaakuntakaavan liitteessä 4 ja 5. Rakennus kuuluu aluekokonaisuuteen Oulunsalon ”Henkisen ja maallisen vallan akseli”.

Ote Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavojen yhdistelmäkartasta, 4.3.2024. (Kartta Pohjois-Pohjanmaan liitto).

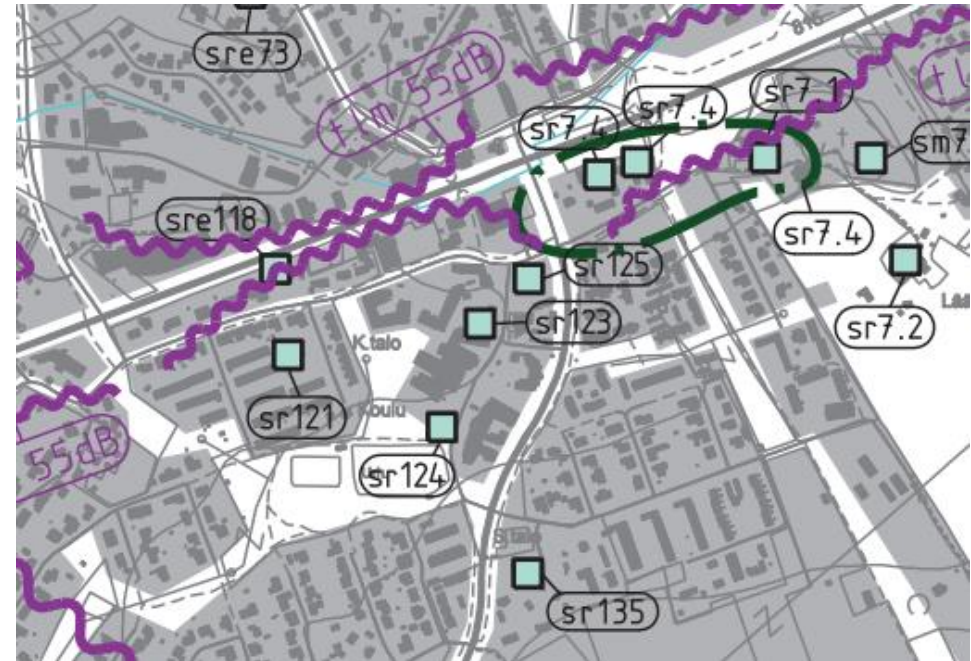
5.2 Yleiskaava

Oulunsalon keskeisten alueiden osayleiskaava 2030

Oulunsalon kirkonkylän koulun alueella on voimassa Oulunsalon keskeisten alueiden osayleiskaava 2030, joka on hyväksytty 12.6.2006 ja tarkistettu 26.2.2010. Osayleiskaavassa koulun alue sijoittuu kahdelle eri alueelle. Vanha puukoulu, valkea koulu, sijoittuu keskustatoimintojen alueelle C-2. Uudemmat osat taas sijoituvat julkisten palvelujen ja hallinnon alueelle PY. Koulurakennusten väliin on kaavakarttaan merkitty kevyen liikenteen pääreitti.

Ote Oulunsalon keskeisten alueiden oikeusvaikutteisesta yleiskaavakartasta 1/2 2030. (Kartta Oulun kaupunki).

Ote Oulunsalon keskeisten alueiden oikeusvaikutteisesta yleiskaavakartasta 2/2. (Kartta Oulun kaupunki).

Kaavakartalla 2/2 valkea koulu on merkitty kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi kohteeksi (sr123). Kaavamääräyksellä osoitettuja kohteita ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kaavamääräyksen mukaan purkamiseen tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain 127§ 1mom mukainen lupa. Rakennuksissa tehtävät korjaus- ja muutostyöt sekä lisärakentaminen on tehtävä siten, että kohteen historiallinen, rakennustaiteellinen tai maisemallinen arvo ei vähene. Kohteessa toteutettavien toimenpiteiden tulee sopeutua ympäristöön.

Uuden Oulun yleiskaava 2050

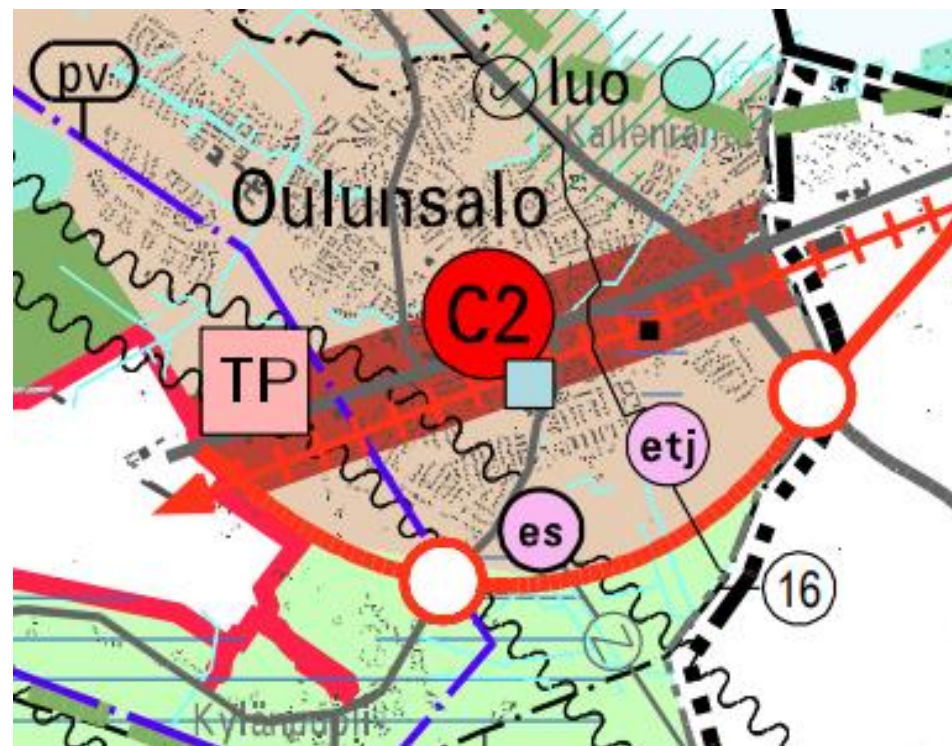
Vuoden 2013 alussa Oulun kaupunki, Oulunsalo, Haukipudas, Kiiminki ja Yli-Ii muodostivat uuden kunnan, jonka maankäyttöä ohjaamaan laadittiin Uuden Oulun yleiskaava. Se sai lainvoiman vuonna 2019. Uuden Oulun yleiskaava ohjaa tulevien yleiskaavojen laatimista niitä muutettaessa ja uudistettaessa.

Uuden Oulun yleiskaavassa koulun alue sijaitsee kaupunkikehittämisyöhykkeellä 2, Kaupunkikäytävät (kartalla tummanpunainen Lentokentätien suuntainen alue). Kake-2 Kaupunkikäytävät muodostuvat olevien ja rakentuvien aluekeskusten (C1) ja suurimpien paikalliskeskusten (C2) keskeisistä alueista sekä aluekeskusten ja kaupunkikeskustan välisistä pääliikenneväylien ympäristöistä. Vyöhykettä kehitetään toiminnoiltaan monipuolisena, kaupunkikuvaltaan urbaanina, vehreänä ja tiiviinä sekä korkealaatuiseen kävely- ja pyöräily-ympäristöön ja joukkoliikenteeseen perustuvana kaupunkiympäristönä.

Koulun alue sijaitsee kaupunkikehittämisyöhykkeen reunalla, kaupunkikehittämisyöhykkeen 4, Laajentumisvyöhykkeen tuntumassa (kartalla vaaleanruskea alue). Kake-4 Kaupunkirakenteen laajentumisvyöhyke muodostuu alhaisen tehokkuuden maankäyttömuodoista. Vyöhykettä kehitetään alueellisesti toiminnoiltaan sekoittuneena, erityisesti tilaa vaativien palvelujen ja työpaikkatoimintojen sekä pientalovaltaisen asumisen kaupunkiympäristönä.

Kehittämisyöhykkeen 2 halki Lentokentätien suuntaisena osoitetaan yleiskaavassa raideliikenteen yhteystarve (kartalla punainen poikkiviivoit korostettu viiva). Merkinnällä on osoitettu raitioliikenteen pitkän aikavälin yhteystarve Kaakkurin ja Oulun lentoaseman välille. Yhteystarve liittyy kake-2-vyöhykkeen määräkseen raitioliikenteeseen varautumisesta.

Koulun alueen lähituntumassa sijaitseva Oulunsalon kunnantalo osoitetaan yleiskaavassa suojelukohteena (kartalla vaaleansininen neliö).

Ote Uuden Oulun yleiskaavakartasta, koko kaupunki 2050, (5.3.2024). (Kartta Oulun kaupunki).

Oulunsalon osayleiskaava

Oulunsalossa on vireillä Oulunsalon osayleiskaava. Oulunsalon osayleiskaava on ollut luonnoksena nähtävillä maaliskuussa 2024. Osayleiskaavassa osoitetaan alueen yhdyskunta- ja viherkentien sekä liikennejärjestelmän kehittämissuunnitelmat sekä keskeisimmät maiseman, luonnon ja kulttuuriympäristön arvot.

Osayleiskaavaluonnoksessa koulun alue sijaitsee julkisten palvelujen alueella PY. Valkea koulu osoitetaan kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta maakunnallisesti arvokkaana kohteena (kartalla vaaleansininen neliö). Se sijaitsee kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta maakunnallisesti arvokkaalla alueella Oulunsalon "Henkisen ja maallisen vallan akseli". Koulutie osoitetaan ohjeellisesti jalankulun ja pyöräilyn pääreitteinä.

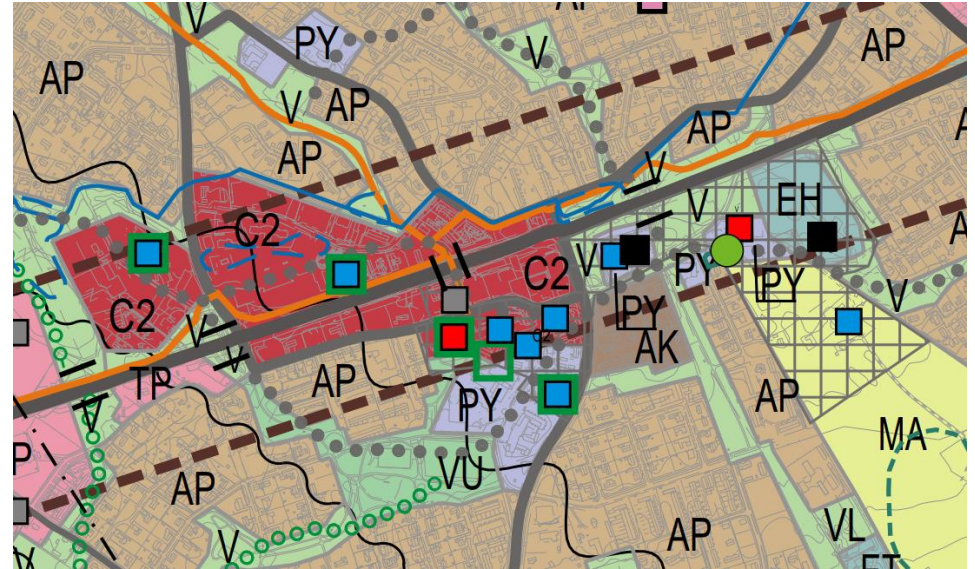
Koulun pohjoisosassa kuuluu kaupunkikäytävään, joka muodostuu Lentokentäntiestä ja sen lähiympäristöstä. Aluetta kehitetään toiminnoltaan monipuolisena ja tehokkaana, kaupunkikuvaltaan laadukkaana kaupunkiympäristönä.

Kulttuuriympäristön teemayleiskaava

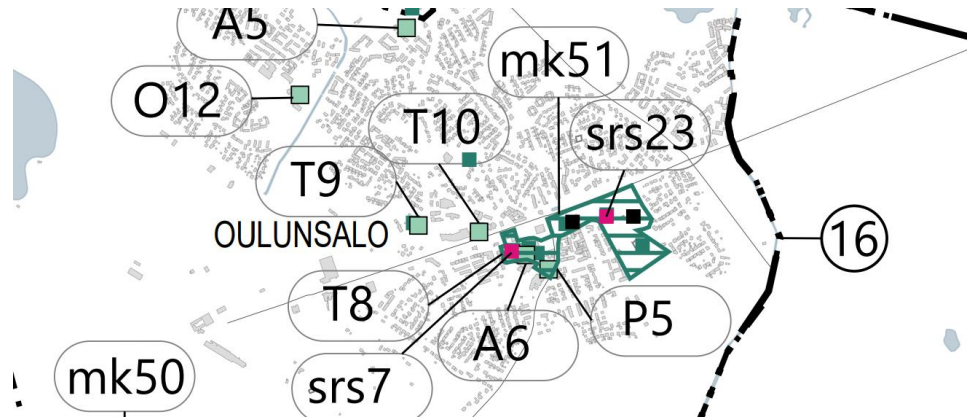
Oulun kaupungin alueella on vireillä kulttuuriympäristön teemayleiskaava. Kaava on ollut ehdotuksena nähtävillä huhti-toukokuussa 2024.

Yleiskaavassa tarkastellaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita maisemia sekä muinaismuistoja koko Oulun alueella. Laadittava kaava tarkentaa Uuden Oulun yleiskaavaa päivittäen maakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä sekä ajantasaisten paikallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä nostamalla esiin myös modernin rakennuskannan arvot.

Teemayleiskaavassa Oulunsalon keskusta-alueella sijaitseva aluekokonaisuus osoitetaan rakennettujen kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta maakunnallisesti arvokkaana alueena mk 51 Oulunsalon "Henkisen ja maallisen vallan akseli". Alue sisältää maakunnallisesti arvokkaan kohteen Oulunsalon kirkonkylän Valkea koulu (R, H, S, I /mk).

Ote Oulunsalon osayleiskaavasta (luonnos). (Kartta Oulun kaupunki).

Ote kulttuuriympäristön teemayleiskaavasta (ehdotus). (Kartta Oulun kaupunki).

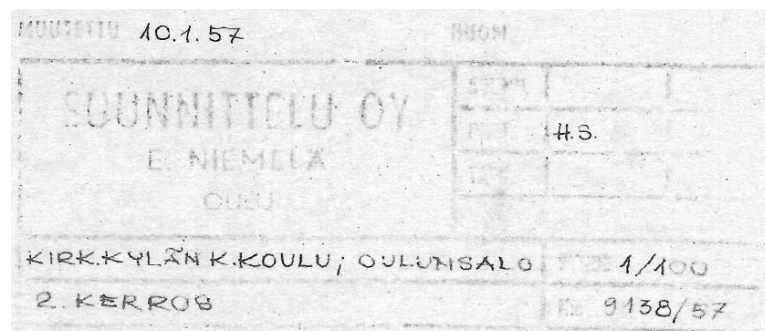

Uusi kansakoulu / kivikoulu

Oulunsalon kirkonkylän kansakoulun laajennus (kivikoulu) on valmistunut vuonna 1958. Rakennuksen on suunnitellut oululainen Suunnittelu Oy E Niemelä. Lopulliset suunnitelmat on päivätty vuonna 1957.

Rakennukseen on tehty muutoksia 1970-luvun puolivälin jälkeen, samaan aikaan uuden ala-asteen koulun rakentamisen kanssa. 2000-luvulla rakennukseen on tehty muutoksia kaikkia koulurakennuksia koskevan peruskorjauksen yhteydessä vuonna 2006 sekä osaan rakennusta kohdistuva perusparannus vuonna 2014.

- Oulunsalon kirkonkylän ala-aste / kivikoulu 1976. Suunnittelu Arkkitehti-toimisto Risto Harju Ky.
- Kirkonkylän koulu, saneeraus ja muutostyö 2006–2007. Suunnittelu Ark-kitehti-toimisto Martti Karsikas.
- Kirkonkylän koulu, F-siipi, perusparannus 2013. Suunnittelu Arkkitehti-toimisto Lukkaroinen Oy, piirustukset on allekirjoittanut rkm Ari Toppila.

OULUNSALON KIRKKOKYLÄN ALA-ASTE

I KERROS - UUDISRAKENNUS - KIVIKOULU	1:100
	02 E
oulu	1976-03-24

arkkitehti-toimisto risto harju ky
torikatu 4B 90100 oulu 10 981-16210,16250

K.osa/Kylä Oulunsalo	Korttel/Tila	Tontti/Rno	Viranomaisen arkistointimerkintä varten
Rakennustoimenpide Saneeraus ja muutostyö			Piirustustyyppi Pääpiirustus
Rakennuskohteen nimi ja osoite Kirkonkylän koulu Koulutie 4 90460 OULUNSALO			Piirustuksen sisältö Pohjapiirustus, 2. kerros VAIHEET 1C-2F
arkkitehti-toimisto Martti Karsikas Haapanatie 32B, 90150 Oulu 15 p. 08-5700 700, fax 08-5700 701 käsipuhelin gsm 0400-580338 e-mail: arkkitehti-toimisto@karsikas.net			Suunnittelu- ja työn numero ja piirustuksen numero PVM 31.01.2006 ARK 185-004

K.osa/Kylä KIRKONSEUTU	Korttel/Tila 54	Tontti/Rno 1	Viranomaisen arkistointimerkintä varten
Rakennustoimenpide PERUSPARANNUS			Piirustustyyppi PÄÄPIIRUSTUS
Rakennuskohteen nimi, osoite ja kiinteistönumero KIRKKOKYLÄN KOULU, F-SIIPPI KOULUTIE 4, 90460 OULUNSALO Kiinteistönumero: 6466			Piirustuksen sisältö VESIKATTO
Suunnittelijatiedot: yritys, osoite ja puhelinnumero ARKKITEHTITOIMISTO LUKKAROINEN OY KAUPPURIEKATU 12, 90100 OULU 08 8883 300	Suunnittelu- ARK	Työn numero 2873	Piirustuksen numero 302
Vastuullinen suunnittelija: nimi, tutkinto, allekirjoitus ARI TOPPILA RKM	Tiedoston nimi 2873_302.dwg		Muutos
	Päiväys 8.10.2014		

Kansakoulun laajennus / ala-aste

Oulunsalon kirkonkylän ala-aste on valmistunut vuonna 1978. Rakennuksen on suunnitellut oululainen Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky. Lopulliset suunnitelmat on päivätty vuonna 1976. Piirustukset on allekirjoittanut Markku Vuolteenaho.

Rakennuksen saneerauksen ja muutostyön on suunnitellut oululainen Arkkitehtitoimisto Karsikas Oy. Suunnitelmat on päivätty vuosina 2002–2007.

OULUNSALON KIRKONKYLÄN ALA-ASTE	
LEIKKAUKSIA	1:100
- UUDISRAKENNUS	
	04
oulu	1976-04-08 <i>Markku Vuolteenaho</i>
arkkitehtitoimisto risto harju ky torikatu 4B 90100 oulu 10 981-16210,16250	

Kosa/Kylä	Kortteli/Tila	Tontti/Rno	Viranomaisen arkistointimerkintäjä varten
Oulunsalo			
Rakennustoinenpide	Laajennus- ja korjaustyö		Piirustusloji Juoks.no Pääpiirustus
Rakennuskohteen nimi ja osoite	Kirkonkylän koulu Koulutie 4 90460 OULUNSALO		Piirustuksen sisältö Mittakaavat Julkisivu keittiöpihalle 1:50 VAIHE 1 B
arkkitehtitoimisto ☐	Martti Karsikas Haapanatie 32B, 90150 Oulu 15 p. 08-5700 700, fax 08-5700 701 käsipuhelin gsm 0400-580338 e-mail: arkkitehtitoimisto@karsikas.net		Suunnittelualue, työn numero ja piirustuksen numero PVM 19.5.2003 ARK 165- 208

Kosa/Kylä	Kortteli/Tila	Tontti/Rno	Viranomaisen arkistointimerkintäjä varten
Oulunsalo			
Rakennustoinenpide	Saneeraus ja muutos		Piirustusloji Juoks.no Työpiirustus
Rakennuskohteen nimi ja osoite	Kirkonkylän koulu Koulutie 4 90460 OULUNSALO		Piirustuksen sisältö Mittakaavat Leikkaukset 1:50 b-b, g-g, f-f Vaihe 2a-f
arkkitehtitoimisto ☐	Martti Karsikas Haapanatie 32B, 90150 Oulu 15 p. 08-5700 700, fax 08-5700 701 käsipuhelin gsm 0400-580338 e-mail: arkkitehtitoimisto@karsikas.net		Suunnittelualue, työn numero ja piirustuksen numero PVM 31.01.2006 ARK 185- 110

6.1 Maaseudun Keskusrakennustoimisto

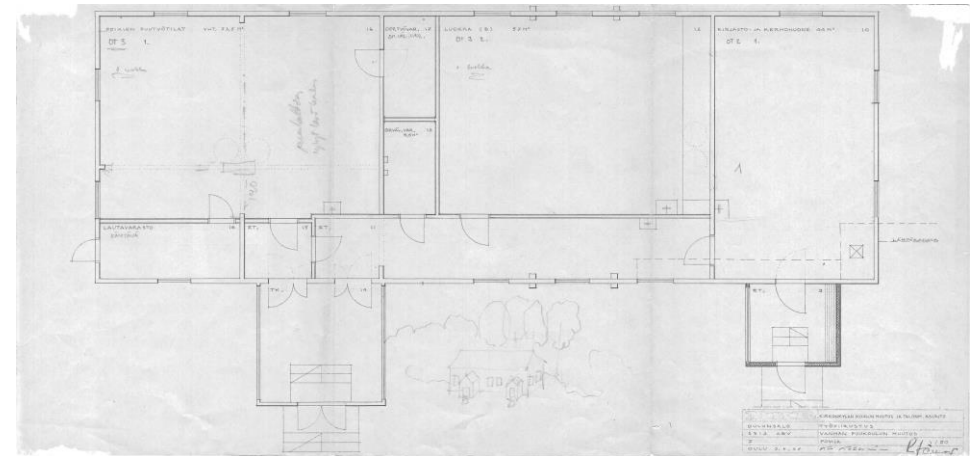
Maalaiskuntien Liitto ja Maatalousseurojen Keskusliitto perustivat vuonna 1949 yhteisen rakennusvaliokunnan sekä rakennustoimiston, Maaseudun Keskusrakennustoimiston (MKR). Sen tehtävänä oli avustaa kuntia sotienjälkeisten rakennushankkeiden suunnittelussa. Toimiston ensimmäisenä johtajana toimi Fabian Ahvenainen ja asiantuntija-arkkitehtina Toivo Löyskä.

Aluksi Maaseudun Keskusrakennustoimiston ensisijaisena tehtävänä oli kansakoulujen tyyppiirustusten laatiminen. Rakennusvaliokunta päätti 25.8.1949 julistaa suunnittelukilpailun kahden opettajan puurakenteisen kansakoulun sekä kolmen opettajan kivirakenteisen kansakoulun suunnittelusta. Kilpailu järjestettiin yhteistyössä Kouluhallituksen kanssa ja se toteutettiin Suomen Arkkitehtiliiton kilpailusääntöjen mukaisesti. Kilpailun tuloksena saatiin 99 ehdotusta: A-sarjaan (kolmen opettajan kivirakenteinen kansakoulu) saatiin 43 ehdotusta ja B-sarjaan (kahden opettajan puurakenteinen kansakoulu) 56 ehdotusta. Kilpailun pohjalta laadittiin MKR:n asiantuntija-arkkitehtien johdolla ”nykyisiä oloja vastaavia, yleispäteviä kansakoulujen tyyppiirustuksia, joita vain vähäisin, maaston ym. paikallisten olojen määräämin muutoksin voitaisiin soveltaa mahdollisimman monessa tapauksessa.” Ensimmäisinä suunniteltiin kahdeksan tyyppikoulua ja myöhemmin seitsemän lisää. Tyyppikoulujen nimiä olivat Kaj Englund, Erkki, Esko, Fahlenius, Jukka, Kaisa, Kalevi, Leisten, Liisa, Poku, Sirkka, Topi, Tuomisto ja Vikstedt. Tyypeistä laadittiin täydelliset pää- ja työpiirustukset sekä rakennepiirustukset. Tyyppiirustusten perusteella rakennettiin 1950-luvulla noin 500 koulua ympäri Suomea.

Toimistossa suunniteltiin myös sairaaloita, vanhainkoteja, kunnalliskoteja sekä muita julkisia rakennuksia. Vuonna 1952 MKR muutettiin osakeyhtiöksi ja merkittiin yhtiörekisteriin. 1960-luvulla yhtiön toimintaan liittyivät uusina aloina tie- ja liikennesuunnittelu sekä kaavoitus.

Koulujen suunnittelua jatkettiin myös 1960-luvulla. Tyyppiirustuksista siirryttiin yksilöllisempään suunnitteluun. Tuolloin suunniteltiin myös Oulunsalon vanhan kansakoulun muutos ja talonmiehen asunto.

Vuonna 1973 yhtiön nimi muutettiin Suunnittelukeskus Oy:ksi. Pienestä maaseudun koulusuunnittelutoimistosta kasvoi monialainen konsulttitoimisto. Nykyään se on osa FCG Finnish Consulting Group -nimistä koulutus- ja konsulttiyritystä.¹¹

Oulunsalo. Kirkonkylän koulun muutos ja talonm. asunto. Työpiirustus. Vanhan puukoulun muutos. Pohja. Oulu 3.6.67.

¹¹ Arkkitehdit Freese & Schulman 2022.

6.2 Suunnittelu Oy E Niemelä

Oululainen suunnittelutoimisto Suunnittelu Oy E Niemelä oli 1950- ja 1960-luvuilla laajasti Oulussa ja sen ympäristössä vaikuttanut rakennussuunnittelutoimisto. Toimisto teki kokonaisvaltaista rakennussuunnittelua aina arkkitehtisuunnittelusta rakenne- ja LVI-suunnitteluun. Toimistossa suunniteltiin paljon asuinrakennuksia, toimistorakennuksia ja koulurakennuksia. Toimisto vastasi myös muun muassa Puolivälinkankaan vesitornin rakennesuunnittelusta.

Toimiston perustaja oli diplomi-insinööri, TkT Eino Niemelä (1922-?). Hän toimi myös Oulun Teknillisen opiston opettajana.

Toimiston tuotannossa näkyvät selkeästi oman aikansa arkkitehtoniset ihanteet, kuten 1950-luvun rakennuksissa sileiksi rapatut julkisivut ja 1960-luvun rakennuksissa puhtaiksi muuratut tiilipinnat ja nauhaikkunat. Toimiston suunnittelemat rakennukset edustavat oman aikansa hyvää ja laadukasta perusrakentamista. Ne ovat osa Oulun kaupunkikuvaa, mutta useimpia niistä ei ole itsessään määritelty arvokohteiksi.

Toimiston suunnittelempia koulurakennuksia ja koulurakennusten laajennuksia ovat:

- Oulujoen koulu, 1949
- Rantakylän koulu, Liminka, 1951
- Saaren koulu, Ylivieska, 1953
- Kiviojan koulu, Ylivieska, 1956
- Raudaskylän kristillisen opiston päärakennus, Ylivieska, 1956
- Korvensuoran koulu, Oulu, 1957
- Kiiminkijoen koulu 1959
- Oulunsuun yhteiskoulu / Kastellin koulu 1964 (purettu)
- Karjasillan keskikoulun laajennus, 1966 (purettu)
- Toppilan keskikoulu / Merikosken koulun Merituulen yksikkö, Oulu, 1966
- Keskipiirin uusi koulu, Oulunsalo, 1971 (purettu)

Oulunsuun yhteiskoulu. (Kuva Juho Peltoniemi).

Muita toimiston suunnitteleamia asuinrakennuksia, julkisia rakennuksia ja toimistorakennuksia:

- As Oy Saraseppä (Mäkelininkatu 14), 1954
- Asemakatu 29, 1954
- As Oy Itäkulma (Hallituskatu 23), 1955
- As Oy Tuiranportti, (Koskitie 26–28), 1956
- As Oy Asemansilta (Rautatienkatu 10), 1957
- As Oy Merimetso (Hallituskatu 27), 1959
- Sanomalehti Liiton talo (Kauppurienkatu 9), 1959–1967 (purettu)
- As Oy Tervakarhu (Koulukatu 20), 1961
- Torikatu 9, 1962
- As Oy Veliheikki (Heikinkatu 6), 1962 (purettu)
- As Oy Tervapöllö (Mäkelininkatu 20–22), 1963
- As Oy Isohirvi (Isokatu 37), 1963
- As Oy Lasilippo (Saaristonkatu 18–20), 1963
- As Oy Tervatöyry, As Oy Tervavene ja As Oy Väylänvarsi (Hallituskatu 24–30), 1962–1964
- Kauppurienkatu 33, 1964
- As Oy Saaristonkatu 23–25 (Saaristonkatu 23), 1964
- Oulun Diakonissalaitoksen korttelin Isonkadun puoleiset rakennukset, 1960-luku
- Oulun Toimistotalo (Oulu, Pakkahuoneenkatu 21), 1965 (purettu)
- Seurakuntatalo, Lumijoki, 1967
- Puolivälinkankaan vesitornin rakennesuunnittelu, 1969

Suunnittelu E Niemelä on vastannut myös lukuisten rakennusten laajennussuunnitelmista, esimerkiksi:

- Toppilan selluloosatehtaan rakennusten laajennus- ja muutostöitä 1958–1959: keittämörakennuksen laajennus, kuivaamo-osaston laajennus, korjaamon laajennus, hakesiilon laajennus
- Piirimielisairaalan rakennusten muutos- ja korjaustöitä: PS1 1964–1970, lämpökeskus 1955 ja 1967

Tuiranportti, Koskitie 28.

As Oy Asemansilta, Rautatienkatu 10.

6.3 Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky

Arkkitehti Risto Harju (17.7.1929-10.10.2015) on syntynyt Oulussa. Hän valmistui arkkitehdiksi Oulun yliopistosta vuonna 1965. Risto Harju perusti arkkitehtitoimiston opiskelutoveriansa Kari Karjalaisen ja Reijo Salonkahden kanssa jo opiskeluaikanaan, vuonna 1963. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky aloitti toimintansa vuonna 1966. Suunnittelutoiminnan ohessa Harju työskenteli yliopiston arkkitehtiosastolla talonrakennusopin ja arkkitehtuurin assistenttina.

Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky (Arkkitehtitoimisto Harju Oy) oli pitkään Pohjois-Suomen suurin arkkitehtitoimisto. Toimisto toimi Oulussa vuosina 1966–2015. Toimistossa työskenteli parhaimmillaan yli kaksikymmentä työntekijää. Vuonna 1984 toimiston nimeksi muuttui Arkkitehtitoimisto Harju & Co.

Toimisto on suunnitellut yli tuhat uudisrakentamis- ja korjausrakentamiskohdetta. Niistä suurin osa sijaitsee Oulun seudulla. Kohteisiin kuuluu julkisia rakennuksia sekä asuinrakennuksia ja lomarakennuksia.

Toimiston suunnittelema rakennuksia ovat esimerkiksi:

- Nallikarin kahvila-ravintola, 1975
- Oulun diakoniaopisto, 1976
- Raksilan uimahalli, 1976
- Rajakylän koulu, 1978
- Oulun keskustan palvelutalo, Nummikatu 24, 1983
- Ouluhalli, 1986
- Oulun oikeus- ja poliisitalo, 1988
- Tuirankartano, 1998

Harjun toimiston suunnittelema asuinrakennuksia:

- Liisanmäki, Oulu, 1966
- As Oy Haulitien rivitalot, Oulu, 1967
- Lomamaja Harju, Hailuoto, 1971
- Tuulihaukantie ja Nuolihaukantie kerrostalot, Oulu, 1971–1973
- Pientalo Harju, Oulu, 1973
- Asunto Oy Niittyapila, Oulu, 1976
- Kiinteistö Oy Mustikkakangas, Oulu, 1980

Oulunsalon ala-asteen koulun suunnitelmat on allekirjoittanut arkkitehti Markku Vuolteenaho. Markku Vuolteenaho perusti myöhemmin, vuonna 1980, yhteisen arkkitehtitoimiston arkkitehti Pekka Holman kanssa. Toimiston suunnittelutöitä ovat mm. Tuiran uimala ja Pöllönkankaan päiväkoti Oulussa, Kempeleen terveysasema, Viitasaaren terveyskeskus ja vanhainkotikokonaisuus, Äänekosken paloasema, Tahkokankaan palvelukeskuksen muutostyöt sekä Oulun kaupunginsairaalan rakennukset. Arkkitehtitoimisto Holma & Vuolteenaho ja Uki Arkkitehdit Oy sulautuivat vuonna 2003.

Rajakylän koulu.

Oulun keskustan palvelutalo, Nummikatu 24.

6.4 Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas

Arkkitehti Martti Karsikas (3.7.1950-) on syntynyt Kajaanissa. Hän valmistui arkkitehdiksi Oulun yliopistosta vuonna 1983.

Uransa alkuvaiheessa vuosina 1972–1974 Martti Karsikas työskenteli arkkitehti-toimisto Esko Laitisen palveluksessa Kajaanissa ja vuonna 1975 Kajaanin maalaiskunnan palveluksessa kuntasuunnittelutehtävissä. Vuonna 1976 Karsikas työskenteli Arkkitehtitoimisto ATV Taskinen – Vesanen palveluksessa ja vuosina 1977–1993 Arkkitehtitoimisto Heikki Taskinen Oy:ssä Oulussa. Taskisen toimistossa Karsikas vastasi mm. useiden julkisten kohteiden uudisrakennusten ja peruskorjausten suunnittelusta, esimerkiksi:

- Oulunsalon Pitkäkankaan yläasteen koulu, 1983
- Sotkamon emäntäkoulun laajennus ja peruskorjaus, 1984
- Sotkamon metsäoppilaitos, 1989
- Pitkäkankaan ala-asteen koulu, Oulunsalo, 1988
- Salonpään koulun peruskorjaus, Oulunsalo, 1984
- Raumanmeren koulukeskus ja kirjasto, Rauma, 1990
- Pyörön ala-aste, Kuopio, 1990
- Sotkamon emäntäkoulun asuntola, 1987
- Salonpään koulun laajennus, Oulunsalo, 1991
- Ketolanperän koulun laajennus ja peruskorjaus, Kempele, 1992
- Oulun lentoaseman matkustajaterminaali, laajennus ja peruskorjaus, 1992

Martti Karsikas perusti oman arkkitehtitoimiston, Arkkitehtitoimisto Martti Karsikkaan, vuonna 1993. Toimisto on suunnitellut paljon julkisia rakennuksia (sekä uudisrakennuksia että peruskorjauksia ja laajennuksia) sekä useita omakotitaloja Oulun seudulle. Toimiston suunnittelemissa kohteissa ovat esimerkiksi:

- Ketolanperän koulun laajennus ja peruskorjaus, 1993
- Oulun diakonissalaitoksen kuntotalon muutostyöt, 1996
- Oulunsalon Pitkäkankaan koulujen laajennus- ja muutostyöt 1996–2009
- Oulun lentoaseman muutokset, 1999–2007
- Oulunsalon paloasema, 2003
- Oulunsalon Kirkonkylän koulu, peruskorjaus ja laajennus, 2002–2007

- Oulunsalon Isokuovin päiväkotikoulu, 2004
- Merikartanon koulu, Oulu, peruskorjaus, 2004
- Höyhtyän terveysasema, Oulu, 2006
- Kittilän lentoasema, matkustaja-asemarakennuksen laajennus, 2007
- Salonpään koulun laajennus, Oulunsalo, 2007
- Oulun lentoaseman kunnossapitokeskus, 2006
- Oulun Palvelualan Opisto, 2008
- Kemi-Tornion lentoaseman kunnossapitokeskus, 2008
- Oulu lentoasema, matkustaja-asemarakennuksen laajennus ja muutos, 2013

Suunnittelutöiden ohella Karsikas on toiminut opetustehtävissä Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolla vuosina 1985–1998.

Oulun lentoaseman matkustajaterminaali on kuulunut toimiston suunnittelutöihin 1990-luvun alussa, 1990- ja 2000-lukujen vaihteessa sekä 2010-luvun alussa.

7 OULUN SALON KIRKON KYLÄN KANSAKOULU / VALKEA KOULU / PUUKOULU 1887

7.1 Rakennus alkuperäisessä asussaan

Ulkoasu ja julkisivut

Koulurakennuksista vanhin, vuonna 1887 rakennettu puukoulu / valkea koulu, on yksikerroksinen, hirsirakenteinen, satulakattoinen rakennus. Rakennus on 13 ½ sylvä pitkä ja 4 sylvä leveä (24 x 7 metriä). Länsipuolen julkisivulla (pihan puolella) on kaksi eteiskuistia.

Rakennuksen julkisivut ovat vaakalautaa. Nykyinen verhous on todennäköisesti alkuperäinen. Rakennuksessa on luonnonkivisokkeli. Vesikatteen alkuperäinen materiaali ei ole tiedossa, rakennuksessa on voinut jo alkujaan olla tiilikate. Valokuvassa vuodelta 1966 rakennuksessa on tiilikate, joka voi olla joko alkuperäinen tai jossain vaiheessa uusittu. Rakennuksessa on kaksi tiilistä muurattua savupiippua vesikaton läntisen lappeen puolella.

Ikkunat ovat korkeat ristikarmi-ikkunat. Rakennuksen molemmissa päädyissä on symmetrisesti kaksi ikkunaa. Rakennuksen läntiselle julkisivulle sijoittuu kolme ikkunaa kuistien väliin ja yksi suuremman kuistin pohjoispuolelle. Itäisellä julkisivulla ikkunat ovat rytmittyneet alkuperäisen huonejaon mukaan: rakennuksen keskellä olevassa luokahuoneessa on rinnakkain kolme ikkunaa, muissa huoneissa on kussakin yksi ikkuna. Ullakkokerroksessa molemmissa päädyissä keskellä on ensimmäisen kerroksen ikkunoita pienemmät ikkunat. Kuisteilla ja ullakolla rakennuksen päädyissä nykyiset ikkunat ovat alkuperäiset. Kuistien ikkunoiden yläosissa on siropuitteiset vinoruutukoristeet. Muualle rakennukseen ikkunat on uusittu, luultavimmin 1960-luvulla toteutettujen muutostöiden yhteydessä. Vuonna 1966 otetussa valokuvassa rakennuksessa on vielä vanhat ristikarmi-ikkunat.

Pohjaratkaisu

Alkuperäisiä piirustuksia vanhasta puukoulusta ei ole löytynyt, joten alkuperäinen pohjaratkaisu ei ole tarkalleen tiedossa. Vuonna 1967 päivytyissä piirustuksista on pääteltävissä osa alkuperäisistä seinälinjoista.

Kirkonkylän vuonna 1887 valmistunut valkea koulu vuonna 1966. Kuva on otettu ennen rakennuksen peruskorjausta, suunnitelmat on päivätty vuosina 1967 ja 1968. Rakennus on kuvan ottamisen aikaan lähes 80 vuotta vanha, joten jotain korjauksia ja muutoksia siihen lienee tehty jo aikaisemmin. (Kuva Räisänen 1981).

Rakennus on pohjaltaan pitkänomaisen suorakaiteen muotoinen. Vaikka alkuperäisiä piirustuksia ei ole säilynyt, alkuperäinen pohjaratkaisu on pääteltävissä vuoden 1967 laadituista muutospiirustuksista.

Rakennuksen keskellä on suuri, koko rakennuksen levyinen luokkahuone. Luokkahuoneessa on molemmilla puolin kolme ikkunaa. Hirsiseiniä tukevat molemmin puolin ikkunoiden väleissä sijaitsevat följärit. Rakennuksen eteläpäädyssä on luokkahuonetta pienempi huone, joka on toiminut välituntihuoneena sekä kunnan kokousten pitopaikkana.¹² Luokkahuoneen eteläseinällä on ollut rinnakkain kaksi pönttöuunia.

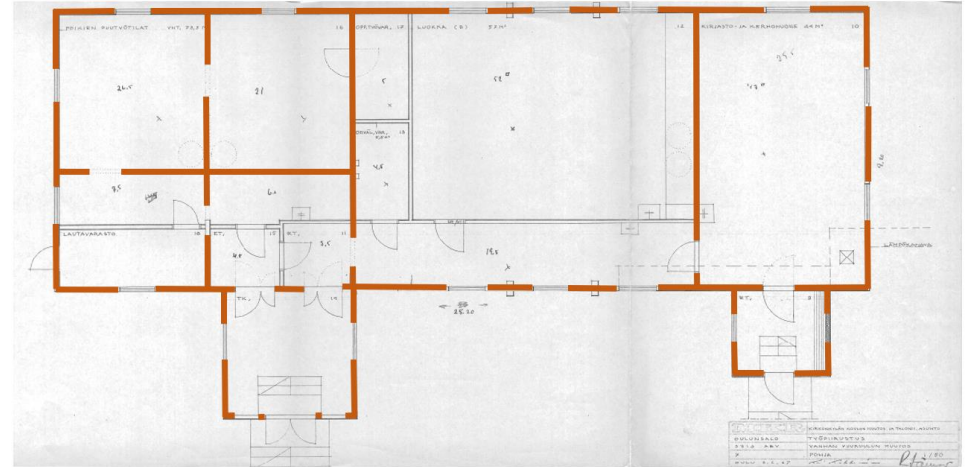
Rakennuksen pohjoispäädyssä ovat alun perin sijainneet opettajan asuinhuoneet. Opettajan asuintiloissa on ollut keittiö ja kaksi kamaria. 1960-luvun piirustusten mukaan opettajan tiloissa on ollut kaksi pönttöuunia. Keittiötiloissa on mahdollisesti ollut puuhella. Peseytymis- tai wc-tiloja ei rakennuksessa ole alun perin ollut.

Lännen puoleisella julkisivulla sijaitsevista kuisteista suurempi on ollut pääsisäänkäynti. Sen kautta on ollut käynti opettajan asuintiloihin sekä luokkahuoneeseen. Pienemmän kuistin kautta on päässyt eteläpäädyssä sijaitsevaan huoneeseen.

Rakenteet ja pintamateriaalit

Valkean koulun ulkoseinät ovat hirsirunkoiset, alapohja on rossipohjarakenne. Perustukset on rakennettu lohkotuista luonnonkiviharkoista.

Sisätilojen alkuperäiset pintamateriaalit lattian tai seinien osalta eivät ole tiedossa. Aikakaudelle tyypillinen rakentamisen tapa huomioiden lattiat ovat luultavasti olleet maalattuja lautulattioita, sisäseinissä on todennäköisesti ollut pinokpahvit, mahdollisesti huoneiden alaosissa puolipaneelit. Sisäkatto on todennäköisesti ollut koko rakennuksessa paneelikatto – vanha kattopinta on edelleen näkyvillä opettajanhuoneessa sekä suuremmassa kuistissa.

Kuvan pohjana on puukoulu vuonna 1967 laadittujen muutospiirustusten mukaan. Punaisella on merkitty rakennuksen oletettu alkuperäinen pohjaratkaisu.

Koulurakennus on perustettu suurille luonnonkiviharkoille. Kuistien kohdalla sokkelin ulkopinta on betonia. Koska kuistit ovat alkuperäiset, niiden perustukset lienevät alkuperäiset. Betonipinta lienee peräisin jossain vaiheessa tehdystä perustusten korjauksesta.

¹² Räsänen 1981, 88–89

7.2 Rakennuksen käyttöhistoriaa

Rakennus on toiminut koko historiansa ajan alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, koulurakennuksena. Alkuun rakennuksessa oli myös opettajan asunto, johon kuului kaksi kamaria ja keittiö. Asunto muutettiin luokkatilaksi 1960-luvun lopulla toteutettujen muutostöiden yhteydessä.

Valkeassa koulussa 1910-luvulla koulua käynyt Hilja-Ulla Tolvanen kertoo sen ajan koulunkäynnistä kirjassa Oulunsalon koulun historia.¹³ Tuolloin koulu toimi vielä 1-opettajaisena ja oppilaat olivat 1–4 luokilla. Opettajan virkaa hoiti Aura Eskonsipo, joka asui koulurakennuksen pohjoispäädyn huoneistossa. Kouluruokaa ei ollut vielä tuohon aikaan tarjolla. Osa oppilaista söi koululla omia eväitään, ja ne, jotka pystyivät, kävivät koulupäivän aikana kotona syömässä.

Kirkonkylän kansakoulun oppilaita vuonna 1928. (Kuva Räisänen 1981).

Ala-asteen oppilaita 1970-luvun lopulla / 1980-luvun alussa. (Kuva Räisänen 1981).

Matti Ainassaari kertoo kirkonkylän koulun lämmityksen ja siivouksen olleen opettajan harteilla useat vuosikymmenet. Siitä opettajalle maksettiin vuosittain 25–30 markkaa. Käytännössä kuitenkin oppilaat hoitivat siivous- ja lämmitystyöt, sillä opettaja sai käyttää oppilaita apuna työssä. Kukin oppilas tuli vuorollaan koululle hoitamaan siivous- ja lämmitystoimet. Vasta vuonna 1922 tuli haettavaksi varsinainen siivoojan ja lämmittäjän toimi.¹⁴

¹³ Räisänen 1981, 88–89, 101.

¹⁴ Räisänen 1981, 88–89, 101.

Kirkonkylän kansakoulun yhteydessä on ollut puutarha, tai koulun yhteyteen on ainakin suunniteltu puutarha.

Koulukasvitarhat kuuluivat jo Uno Cygnaeuksen hahmottelemaan opetusohjelmaan, jonka mukaan kouluissa opiskeltaisiin teoreettisemman opiskelun ohella myös käytännön ammattitaitoja. Maatalousopetuksen sisällyttämistä kansakoulun opetusohjelmaan pohdittiin etenkin 1910-luvulla. Kun varsinaisen maatalouden opetuksen järjestäminen koettiin vaikeaksi, päädyttiin kasvitarhaopetukseen. Koulukasvitarhojen perustaminen liittyy myös koulukeittoloiden toimintaan.

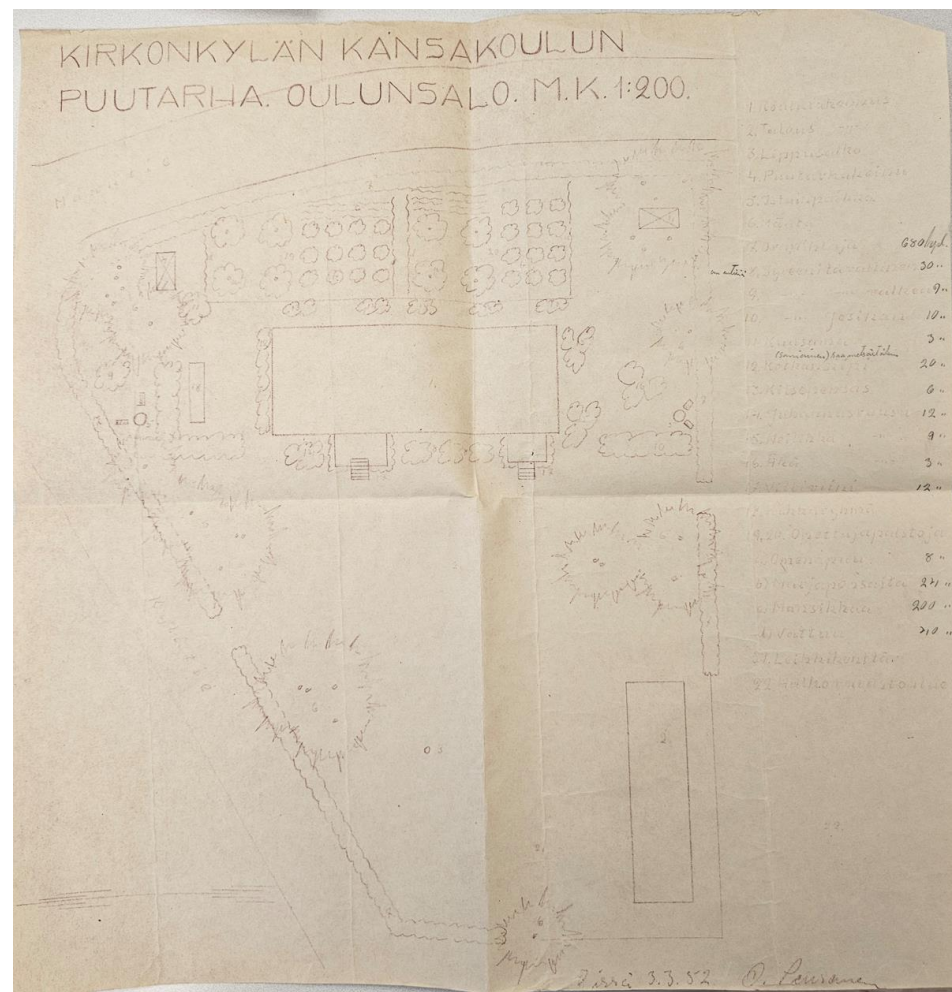
Oulunsalossa Ervastian koulussa tiedetään olleen kasvitarha jo vuonna 1915 ja Salonpään koulussa 1920-luvun lopussa.¹⁵ Kirkonkylän kansakoulun puutarhan kartta / suunnitelma on päivätty 3.3.1952.

Suunnitelman mukaan kasvitarha / puutarha sijaitsee koulurakennuksen pohjois-, itä- ja eteläpuolilla. Koulurakennuksen länsipuoli on avointa piha-aluetta, jota rajaavat koulurakennuksen lisäksi talousrakennus ja männyt. Tonttia rajaa orapihlaja-aita.

Koulurakennuksen itäpuolella, rakennuksen ja tien välissä, sijaitsevat opettajien palstat. Palstoille on osoitettu omenapuita, marjapensaita, mansikkaa ja vattua.

Koulurakennuksen ympärillä on pensasistutuksia, joihin kuuluvat kuusama, syreeni (tavallinen, valkea ja josikaea (eli unkarinsyreeni)), juhannusruusu ja kilsepensas (eli hopeapensas). Kasvillisuuden lomassa on kukkaryhmiä, kaksi istuskelupaikkaa ja kaksi puutarhakeinua.

Koulurakennuksen länsipuolelle kuistien väliin on piirustuksessa osoitettu kolme tavallista (eli siniviolettia) syreeniä. Kuisteja ympäröivät villiviinit. Rakennuksen päätyjen edustalle on osoitettu kotkansiipiä.

Kirkonkylän kansakoulun puutarha. Oulunsalo. 1.3.1952. (Oulun kaupunginarkisto).

¹⁵ Räisänen 1981, 47–48.

7.3 Keskeiset korjaukset ja muutokset

Rakennuksen sisätiloissa näkyy eri vuosikymmeninä tehtyjen korjausten ja muutosten seurauksena syntynyt kerroksellisuus. Muutos- ja korjaustöitä on tehty ainakin 1960-luvun lopulla, 1970-luvulla koulun uudisosan rakentamisen yhteydessä sekä 2000-luvulla.

Uuden kivikoulun valmistumisen jälkeen vanha puukoulu jäi kansalaiskoulun käyttöön. 1950-luvulta ei ole löytynyt piirustuksia tai muita dokumentteja muutostöistä.

Vuosien 1967–1968 muutokset

Puukouluun on tehty peruskorjaus vuosina 1967–1968. Muutokset on suunnitellut Maaseudun Keskusrakennustoimisto (MKR). Piirustukset on allekirjoittanut arkkitehti Risto Jämsä.

Rakennuksesta löytyy aikavälillä 3.6.1967-22.5.1968 päivättyjä piirustuksia sekä värimääräykset ulkoseinien ja sisäseinien väreistä. Tuolloin rakennuksessa on tehty sisätilojen muutoksia ja luultavasti koko rakennuksen sisätilat kattava peruskorjaus. Rakennus on maalattu ulkoa.

Kirkonkylän koulun muutoksen työpiirustukset on päivätty 3.6.1967. Piirustuksissa rakennuksen pohjoispäädyssä sijaitsevan opettajan asunnon väliseinät osoitetaan purettavina seininä. Asunnon paikalle osoitetaan poikien puutyötilat, yhteensä 73,5 m². Väliseinien purun yhteydessä kantavaksi rakenteeksi on tehty pilari-palkkikannatukset. Pihan puolella tilasta on erotettu uusilla väliseinillä eteinen sekä lautavarasto, josta on ovi tai luukku suoraan ulos.

Rakennuksen keskellä sijaitsevasta luokahuoneesta on erotettu uusilla väliseinillä pihanpuoleisella seinustalla sijaitseva pitkänomainen käytävä sekä puutyötilojen ja luokan välissä sijaitsevat kaksi varastoa, joista toinen avautuu puutyötilaan, toinen käytävälle. Luokahuone on muutosten seurauksena pienentynyt, sen koko on 57 m². Rakennuksen eteläpäädyssä sijaitseva suuri huone nimetään piirustuksessa kirjasto- ja kerhohuoneeksi, kooltaan 44 m².

Rakennuksen lämmitykseen käytetyt pönttöuunit on 1960-luvun muutostöiden yhteydessä purettu. Sisävärimääräyksessä mainitaan maalattavina mm. patterit, joten rakennukseen on asennettu vesikiertoinen keskuslämmitys viimeistään tässä vaiheessa (tai mahdollisesti jo aikaisemmin, uuden kansakoulun rakentamisen yhteydessä).

Eteistilojen ja kuistien välissä sijaitsevien ovien avautumissuunnat on muutettu. Alun perin sisäänaukeavat ovet on muutettu ulosaukeaviksi.

Värimääräyksessä koulun ulkoväreiksi on annettu Tikkurilan väritehtaiden PIKA-TEHO mallistosta seuraavat värit:

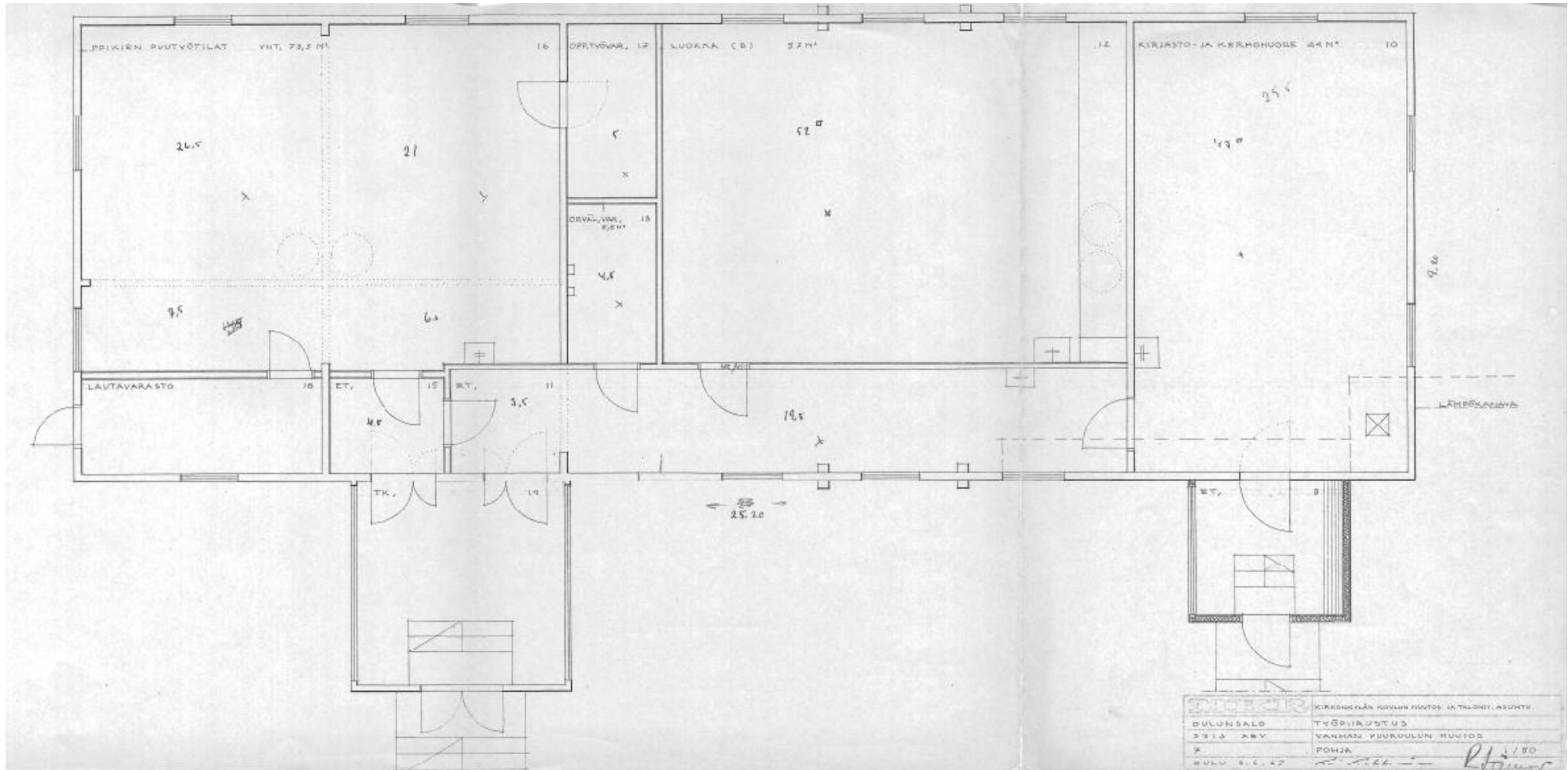
- Ulkoseinä 313
- Nurkat, pielet ja listat 380
- Ovet 358

Koska vuoden 1968 värimäärityksessä on mainittu vain värien koodit, on mahdollista sanoa, mikä rakennuksen alkuperäinen väri on ollut, onko värisävy vaihdellut aikojen saatossa ja onko rakennus maalattu 1960-luvulla samanväriseksi kuin mitä se on alkujaan tai aikaisemmin ollut. Toisaalta koulu tunnetaan nimellä valkea koulu, mikä osaltaan kertoo rakennuksen julkisivujen väriytyksestä. Rakennus on alkujaan voinut olla nykyistä vaaleankeltaista väriä vaaleampi.

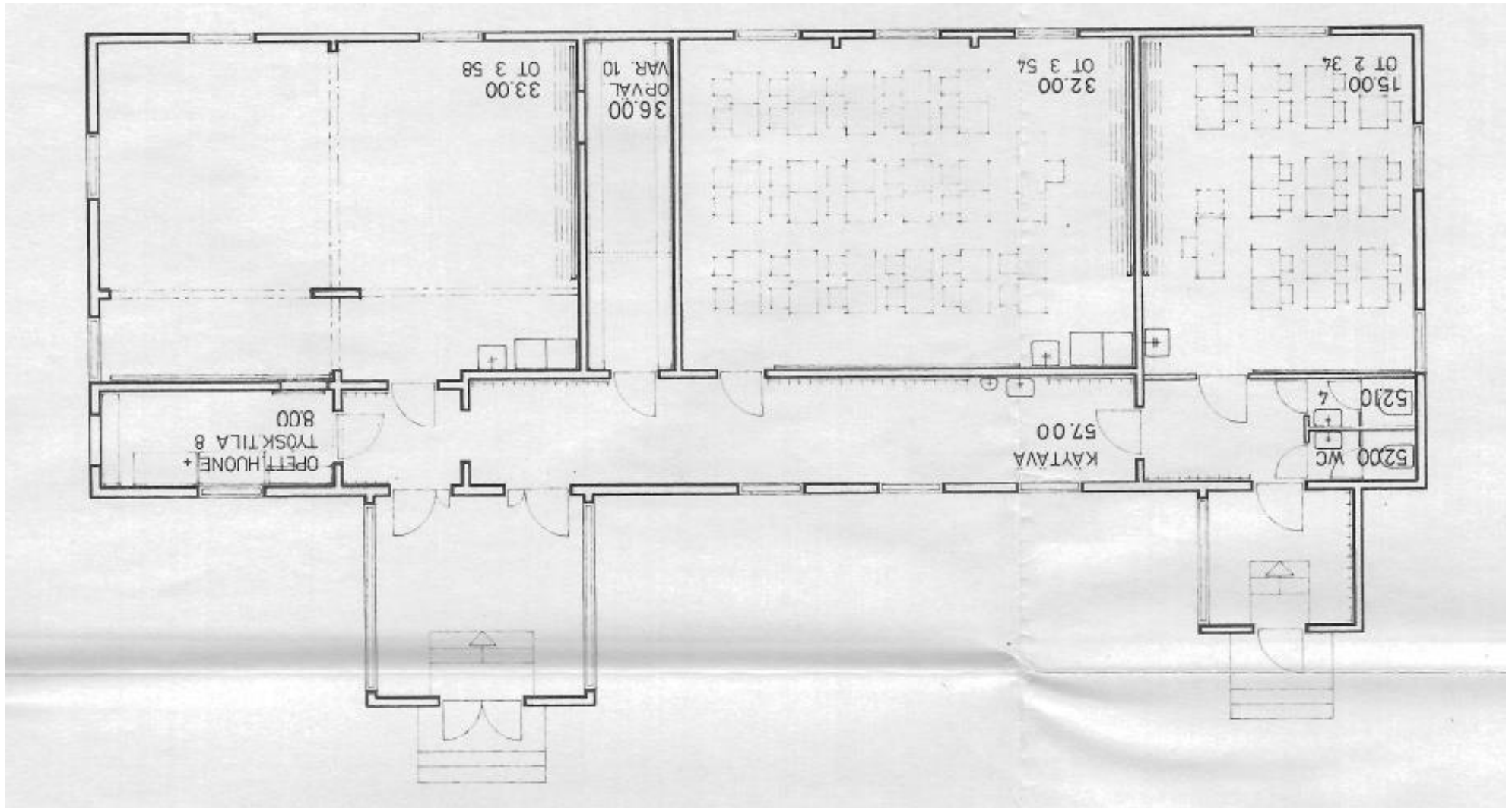
Sisävärimääräyksen mukaan: ”Lattiapäällysteenä käytetään uusittavissa lattioiden Yhtyneet Muovitehtaat Oy:n KILPA-laattoja n:o 1598. Valkoiseksi maalataan kaikki katot, ikkunoiden maalattavat puuosat, ovien karmit ja karmi- sekä jalkalistat. Valkoiseksi maalataan kaikki ikkunaseinät ja niillä olevat rakenneosat, verholaudat, -patterit ym. vastaavat. Valkoiseksi maalataan myös ne seinäpinnat ja kalusteet, joista ei ole huoneselostuksen yhteydessä toisin määrätty.¹⁶ Lisäksi määräyksessä on lueteltu mahdollisia seinien, lattioiden tai kalusteiden maaleja tai pinnoitteita tiloittain.

---

¹⁶ Sisävärimääräys 10.4.1968. Maaseudun keskusrakennustoimisto Oy.

Kirkonkylän koulun muutoksen työpiirustus 3.6.1967. Piirustuksessa näkyy katkoviivalla talon pohjoispäädyssä olleiden asuinhuoneistojen purettavien seinien ja pönttöuunien paikat. Osa pohjoispäädyestä on erotettu uudella väliseinällä lautavarastoksi palvelemaan asuinhuoneiden tilalle tullutta poikien puutyötilaa. Myös käytävältä on purettu osa väliseinää pois suuremman kuistin sisäänkäynnin läheisyydestä. Rakennuksen keskellä sijaitsevasta luokahuoneesta on erotettu uusilla väliseinillä pihan puolella sijaitseva pitkänomainen käytävä sekä kaksi varastotilaa, joista toinen avautuu käytävälle ja toinen puutyötilaan. Kuisteille johtavien ovien aukeamissuunnat on muutettu ulosaukeaviksi, ilmeisesti vanhat ovet on käännetty. Luokahuoneen pönttöuunit osoitetaan piirustuksessa purettavina. Pienemmän kuistin ulkoseiniin osoitetaan piirustuksessa lämpöeristeet, kuisti on voinut olla tähän saakka eristämätöntä kylmää tilaa.

Vuoden 1976 piirustuksissa lautavarasto on muutettu opettajanhuoneeksi ja osa käytävän eteläpään luokkatilasta on muutettu eteis- ja wc-tiloiksi. Kahden luokkahuoneen väliset varastot on yhdistetty yhdeksi tilaksi.

Vuoden 1976 muutokset

Koulurakennukseen on tehty joitakin korjauksia ja muutoksia samaan aikaan uuden ala-asteen koulun rakentamisen kanssa. Valkeaa koulua koskevat piirustukset on laatinut Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky / Markku Vuolteenaho ja ne on päivätty 12.4.1976.

Aikaisemmin poikien puutyötilaksi rakennettu tila on muutettu 1970-luvulla opetustilaksi. Lautavaraston paikalle on suunniteltu opettajainhuone ja työskentelytila, kooltaan 8 m². puutyötilan ja luokahuoneen välissä sijaitsevat kaksi erillistä varastotilaa on yhdistetty yhdeksi pitkäksi ja kapeaksi varastohuoneeksi, jonne on kulku huoneen päädyistä käytävältä. Rakennuksen eteläpäädyssä sijaitsevasta luokahuoneesta on uudella väliseinällä erotettu käytävä ja kaksi vierekkäistä wc-tilaa.

Rakennuksessa lienee tehty 1970-luvun lopulla myös sisäpuolisten pintamateriaalien muutoksia. Sisäseinien lastulevypinnat ovat aikakaudelle tyypilliset, ne ovat luultavasti peräisin joko 1960-luvun lopulta tai 1970-luvulta. Sisäpintoja lienee myös maalattu uudelleen 1970-luvulla – ainakin uusina rakennetut seinät on varmuudella maalattu tuolloin.

Vuoden 2006 muutokset

Koulurakennuksen muutos- ja korjaustyön työpiirustukset on laatinut Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas, piirustukset on päivätty 30.1.2006.

Piirustuksissa kuistien ja rakennuksen länsilaidalla sijaitsevan käytävän lattiat on merkitty uusittaviksi. Lisäksi piirustuksissa osoitetaan pieniä muutoksia: keskimäisen luokahuoneen vesipiste on siirretty käytävän vastaiselta seinältä viereiselle seinälle. Eteläpäädyn luokahuoneesta on purettu kiinteä kaappi. Rakennuksen eteläpäädyssä sijaitsevilla wc-tiloissa kalusteet on osoitettu uusittaviksi. Pienemmällä kuistilla eteläseinän ikkunaan on laitettu merkintä ikkunan siirrosta ja pohjoiselle seinälle on lisätty uusi ovi esteetöntä sisäänkäyntiä varten. Myös inva-luiska on merkitty piirustuksiin, mutta se on jäänyt toteuttamatta.

Ollennaisina muutoksina piirustuksissa näkyvät ilmanvaihtokanavat. Rakennukseen lienee toteutettu koneellinen ilmanvaihto tässä vaiheessa.

Julkisivupiirustukset on päivätty 31.1.2006. Piirustuksissa on määritelty julkisivuvärit seuraavasti:

- Vesikatto, tiilikate, punainen
- Vesikatteen ja piippujen pellitykset, punainen
- Rästyslaudoitus, pilasterit, kuistien nurkkalaudat, ikkunat, listoitukset, vaalea okrankeltainen
- Seinät, vaakalaudoitus, kattotikas, vaalean harmaa
- Ovet, vihertävän siniharmaat
- Sokkeli osin luonnonkivi, osin maalattu betoni

Kirkonkylän koulu. Työpiirustus. Puukoulu, leikkaus A-A. Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas 31.1.2006.

7.4 Nykytilanne

Rakennuksen kuvaus nykyasussaan pohjautuu saatavilla olleisiin muutostöiden piirustuksiin sekä 6.3.2024 tehtyyn inventointiin.

Ulkoasu ja julkisivut

Rakennus on ulkoasultaan säilynyt pitkälti alkuperäisen kaltaisessa asussa. Julkisivujen lautaverhous on todennäköisesti alkuperäinen. Verhous on maalattu vaaleankeltaiseksi, nurkka- ja koristelaudoitukset on maalattu julkisivuja

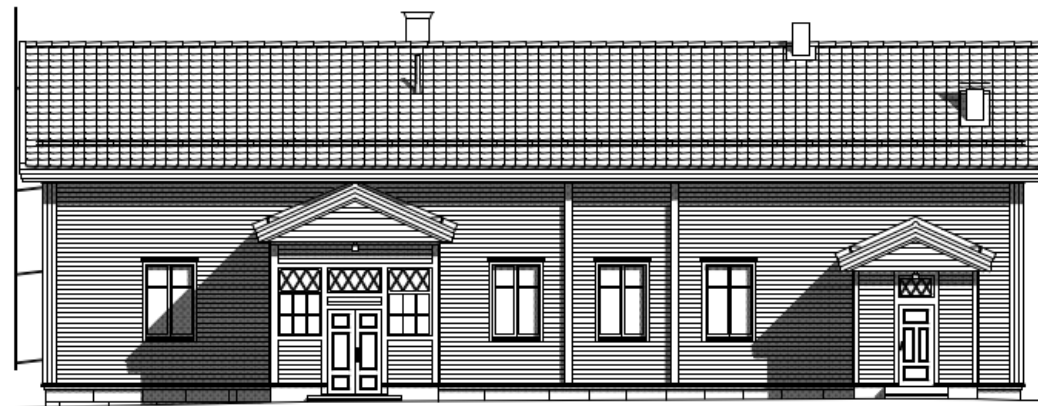
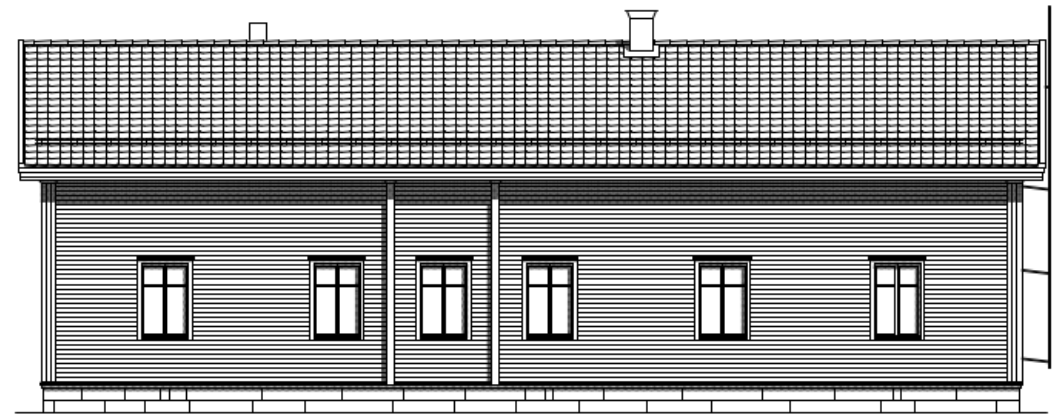
tummempaan keltaiseksi. Kuistien kattojen päätykolmioiden laudoitus on maalattu hieman julkisivuja vaaleamman keltaisella sävyllä. Rästaiden alla kulkeva lista on valkoinen. Rakennuksessa on tiilenpunainen tiilikate. Sokkelit ovat luonnonkiveä, kuisteissa ulkopinnaltaan betonia.

Kuistien ikkunat ja ulko-ovet ovat alkuperäiset. Muut ikkunat on uusittu, nykyisten ikkunoiden ruutujako ja ikkunoiden suhde julkisivupintaan poikkeavat alkuperäisestä.

JULKISIVUVÄRIT

Vesikatto, tiilikate, punainen
Vesikatteen ja piipujen peilitykset, punainen
Rüystölaudotus, plasterit, kullisten nurkkalaudat, ikkunat, listoitukset, vaalea okrankeltainen
Seinät, vaakalaudotus, kattotikka, vaalea harmaa
Ovet, vihertävän siniharmaat
Sokkeli osin luonnonkivi, osin maadattu betoni

Oulunsalon kirkonkylän vanha puukoulu, julkisivut. Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas, 30.8.2007. Valkean koulun julkisivut ja julkisivuvärit 2000-luvun alun muutos- ja korjaustöiden piirustusten mukaan. Pohjoiseen avautuvalla julkisivulla (ylhäällä vasemmalla) näkyy lautavarastoa palvellut luukku, joka sijaitsee oikeanpuoleisen ikkunan vieressä.

Pienemmän umpikuistin sivulla on uudenaikaisempi ovi mahdollista esteettömän sisäänkäynnin lisäystä varten. Ovi on alaosasta laudoitettu vastaamaan ulkovoorausta, jotta ovi istuisi paremmin rakennukseen.

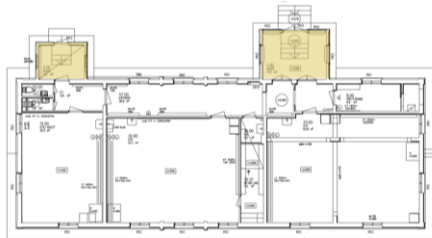
Puukoulun ikkunat on uusittu, todennäköisesti 1960-luvun muutosten yhteydessä. Nykyiset ikkunat ovat sisäänaukeavat. Ikkunoiden keskellä oleva pystypuite on leveämpi kuin alun perin.

Ensimmäisen kerroksen ikkunat on uusittu, todennäköisesti vuoden 1967 muutostöiden yhteydessä (vuoden 1966 valokuvassa rakennuksessa on vielä vanhat ristikarmi-ikkunat). Alkuperäiset ikkunat ovat olleet korkeat ristikarmi-ikkunat. Nykyisissä ikkunoissa ruutujako muistuttaa etäisesti alkuperäistä, mutta pysty- ja vaakapuitteiden väliset suhteet ovat erilaiset kuin alkuperäisissä ikkunoissa. Nykyiset ikkunat ovat sisäänaukeavat, joten ikkunoissa keskellä oleva pystypuite on selvästi leveämpi kuin alkuperäisissä sisään-ulosaukeavissa ikkunoissa. Ikkunoiden yläosissa vaakapuitteet ovat selvästi liian kapeat, joten vaikutelmaa ristikarmi-ikkunoista ei muodostu. Rakennuksen nykyiset ikkunat on asennettu ulkoseinäpintaan nähden syvemmälle kuin alkuperäiset ikkunat.

Ullakkokerroksessa rakennuksen päädyissä sekä molemmilla kuisteilla ikkunat ovat alkuperäiset.

Kuistit

Vanhan puukoulun kaksi kuistia sijaitsevat rakennuksen lännenpuoleisella julkisivulla, pihan puolella.

Suurempi kuisteista on säilynyt hyvin pitkälle alkuperäisessä asussaan. Kuistilla katto- ja seinäpinnat sekä ovet ja ikkunat ovat alkuperäiset. Seinissä on vanha, todennäköisesti alkuperäinen pystysuuntainen helmiponttipaneeliverhous. Noin puolessa välissä seinää kulkee ulkoneva uritettu koristelista. Kattopaneeli on alkuperäinen. Kolmella sivulla katon rajassa on leveä kattolista. Seinät ja katto on maalattu luultavasti viimeisimmän korjaustyön yhteydessä vuonna 2006. Lattia ja sisäportaat on vuoden 2006 piirustusten mukaan uusittu, nykyinen lattiapinta on harmaata muovimattoa.

Kuistilta käytävään johtavat pariovet lienevät alkuperäiset. Ovet on 1960-luvun muutostöiden yhteydessä käännetty ulosaukeaviksi. Painikkeet on uusittu. Ovien yläpuolella on alkuperäiset kaksiruutuiset ikkunat. Ovia ja ikkunoita kehystävät leveät listat ovat 1880-luvulle tyypillistä mallia.

Suuremmalla kuistilla tilan ilmeeseen vaikuttavat myöhemmissä muutoksissa katonrajaan ja seinille lisätyt muoviset sähköasennuslistat. Ne erottuvat poikkeavina ja häiritsevinä tilassa, joka on muutoin säilynyt pitkälti alkuperäisessä asussaan. Myös ikkunan eteen sijoitetut kuivauskaapit ovat vieras elementti väärässä paikassa.

Pienempi kuisti on muutettu lämpimäksi tilaksi 1960-luvun peruskorjauksen yhteydessä. Nykyiset seinä- ja kattopinnat ovat peräisin tuolta ajalta, ne ovat lastulevyä tai muuta sileäpintaista rakennuslevyä. Pinnat on maalattu uudelleen, todennäköisesti vuoden 2006 korjaustöiden yhteydessä. Lattia ja portaat on uusittu vuonna 2006. Pieneltä kuistilta eteiseen johtava peiliovi on alkuperäinen.

Suuremman kuistin ikkunat ja seinäpinnat ovat alkuperäiset. Pinnat on maalattu uudelleen vuosien saatossa, edellisen kerran luultavasti vuonna 2006.

Suuremmalta kuistilta sisätiloihin johtavat parioret ovat todennäköisesti alkuperäiset. Ovien peilijako on 1880-luvun uusrenessanssityylille tyypillinen.

Pienemmän kuistin sisäpinnat on uusittu 1960-luvulla, kun kuisti on muutettu lämpimäksi tilaksi. Seinä- ja kattopinnat ovat lastulevyä tai muuta vastaavan kaltaista rakennuslevyä. Esteettömän sisäänkäynnin rakentamisen mahdollistava ovi on lisätty toiselle ulkoseinälle vuonna 2006.

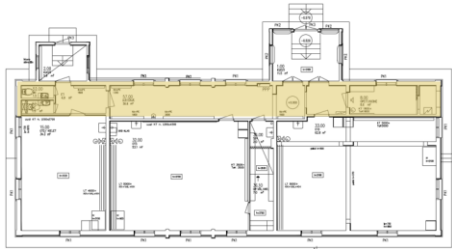
Kuva oikealla alhaalla: kuistilta eteiseen johtava peiliovi lienee alkuperäinen. Oven peilijako on 1800-luvun lopun uusrenessanssille tyypillinen.

Kuistin lattia ja porras on uusittu vuonna 2006. nykyinen lattiapinta on muovimattoa.

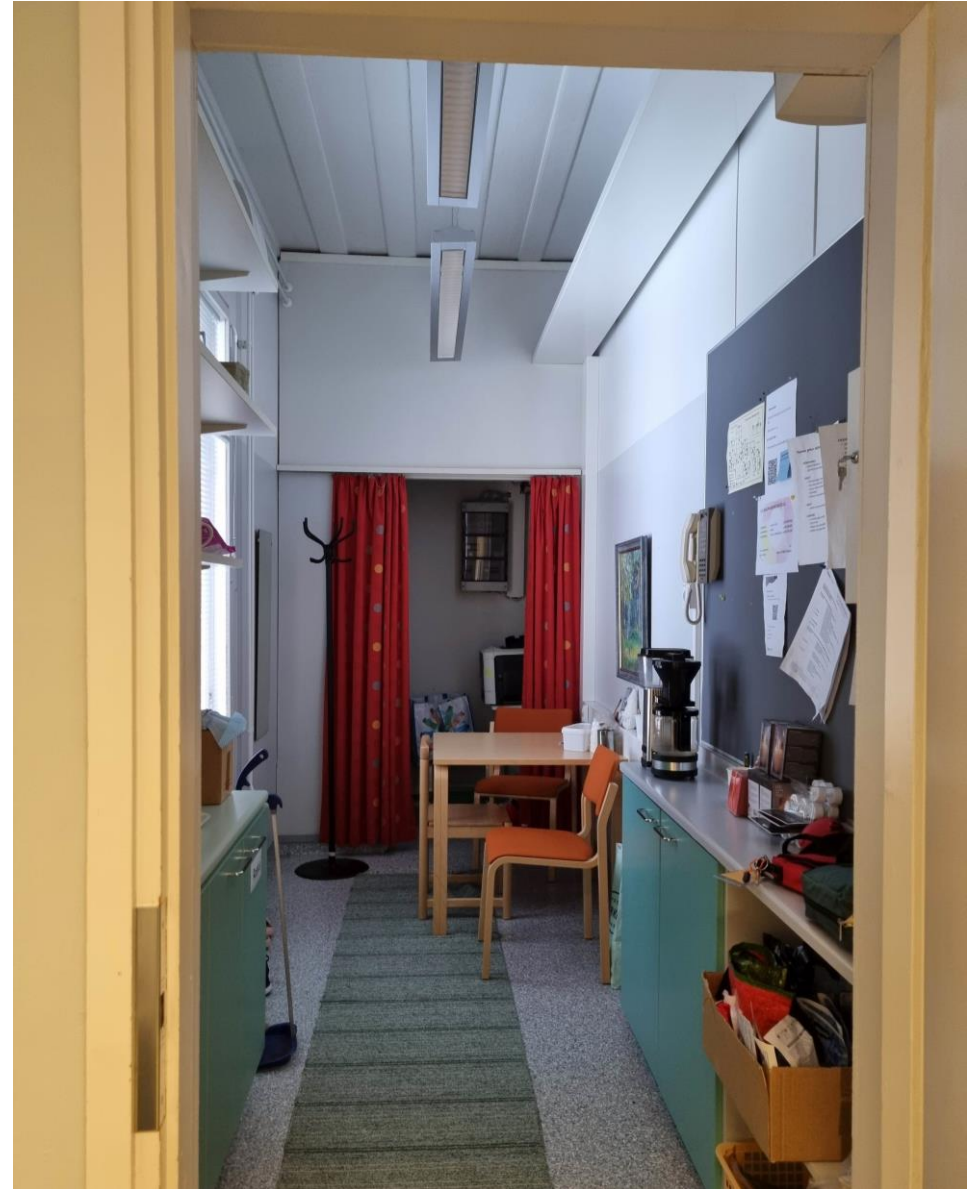
Käytävä, eteistilat ja opettajainhuone

Käytävällä alkuperäisiä rakenteita tai materiaaleja ei juuri ole havaittavissa. Ikkunat on vaihdettu todennäköisesti vuoden 1967 muutostöiden yhteydessä. Seinät on pinnoitettu lastulevyllä 1960- tai 1970-luvulla. Käytävällä hirsiseiniä tukevat följärit ovat näkyvillä, viitteenä siitä, että kyseessä on vanha hirsirakennus.

Käytävän eteläpäähän on rakennettu nykyaikaiset wc-tilat vuoden 1976 muutosten yhteydessä. Tilojen kalusteet on uusittu vuonna 2006.

Vuoden 1967 piirustuksissa lautavarastoksi osoitettu tila on muutettu opettajainhuoneeksi vuonna 1976. Tilan pinnat ovat peräisin tuolta ajalta, lukuun ottamatta paneelikattoa, joka on alkuperäinen. Opettajainhuoneen kalusteet on uusittu ja tila on maalattu vuonna 2006.

Nykyisen opettajainhuoneen pinnat on peruskorjausten yhteydessä uusittu. Tilassa on kuitenkin näkyvillä alkuperäinen kattopaneeli, toisin kuin muissa rakennuksen sisätiloissa.

Pienemmän kuistin kohdalla oleva eteistila on erotettu kirjasto- ja kerhuhuoneesta vuonna 1976. Pienemmältä kuistilta sisään tullessa oikealla puolella ovat vuonna 1976 rakennetut wc-tilat. Miltei kaikki pintarakenteet on uusittu jossain vaiheessa, alkuperäisiä pintoja tai materiaaleja ei juurikaan ole näkyvillä. Poikkeuksena on eteisestä kuistille johtava ovi, joka on alkuperäinen.

Käytävän pohjoispäädystä sijaitsevasta eteistilasta on kulku suuremmalle kuistille, opettajainhuoneeseen ja yhteen luokkahuoneista. Pinnat on uusittu peruskorjausten yhteydessä kauttaaltaan. Vain kuistille johtava ovi on alkuperäinen.

Näkymä käytävältä etelän suuntaan pienemmän kuistin sisäänkäyntiä kohden. Käytävän lattia on vuoden 2006 piirustusten mukaan uusittu, nykyinen lattiapinnoite on muovimattoa. Lastulevyillä verhoillut seinät kertovat tilojen remontoinnista 1960- ja 1970-luvuilla. Kalusteet ja väritys on uusittu vuoden 2006 korjaustöiden yhteydessä. Käytävällä huonetila on säilynyt korkeana. Kattoon on asennettu akustiikkalevyt. Korkeat ikkunat tuovat luonnonvaloa käytävään. Katosta ripustetut sähköhyllyt ja valaisimet mataloittavat suotta tilaa, korkeana käytävä olisi juhlava tila.

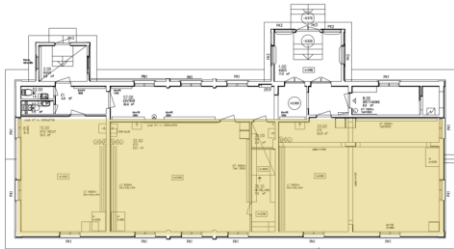

Käytävätilassa korostuvat vuoden 2006 kalusteet ja värimaailma. Nykyinen väritys, joka henki oman aikakautensa uudisrakentamisen tyyliä, ei parhaalla mahdollisella tavalla sovi historiallisesti arvokkaaseen rakennukseen.

Käytävän päässä sijaitsevat wc-tilat on rakennettu vuonna 1976. kalusteet on uusittu vuonna 2006.

Luokkahuoneet

Vanhassa puukoulussa on yhteensä kolme luokkahuonetta. Ne sijaitsevat rakennuksen itäreunalla. Luokkahuoneet ovat keskenään erikokoisia. Rakennuksen keskellä sijaitseva alkuperäinen, suuri luokkahuone on kooltaan 53,1 m². rakennuksen eteläpäässä sijaitseva, alun perin välitunti huoneena ja kunnan kokousten pitopaikkana sekä myöhemmin kirjasto- ja kerhohuoneena toiminut luokkahuone on kooltaan 34,3 m², huoneesta on vuoden 1976 muutostöiden yhteydessä erotettu eteistila ja wc-tilat. Rakennuksen pohjoispäädyssä sijaitseva, opettajan asuintilojen paikalle vuoden 1967 muutosten yhteydessä tehty luokkatila on kooltaan 62,8 m². Rakennuksen keskellä luokkahuoneiden välissä on varastotila sekä siivouskomero.

Luokkatilat on peruskorjausten yhteydessä uudistettu täysin eikä alkuperäisiä pintoja tai materiaaleja ole jäljellä. Seinät ovat todennäköisesti lastulevyä. Pinnat on maalattu, edellisen kerran vuonna 2006. Lattiapinnat ovat pääosin harmaata muovimattoa.

Luokkatiloissa katse kiinnittyy myös moderneihin ripustettuihin valaisimiin sekä talotekniikkaan, joka on selvästi näkyvillä. Suuret ilmanvaihtoputket hallitsevat korkeiden luokkatilojen yläosaa. Ilmanvaihto on muuttanut myös rakennuksen äänimaisemaa.

Opettajan asunnosta muodostetussa luokassa näkyvät edelleen alkuperäisten hirsirakenteisten väliseinien ja nurkkien paikalla sijaitsevat kantavat rakenteet. Hirsirakenteet on koteloitu pilari- ja palkkirakenteiksi (kuva seuraavalla sivulla).

Yllä eteläpäädyssä sijaitseva luokkahuone, alla alkuperäinen suuri luokkahuone. Tiloissa ei hahmotu, että kyseessä on vanha koulurakennus.

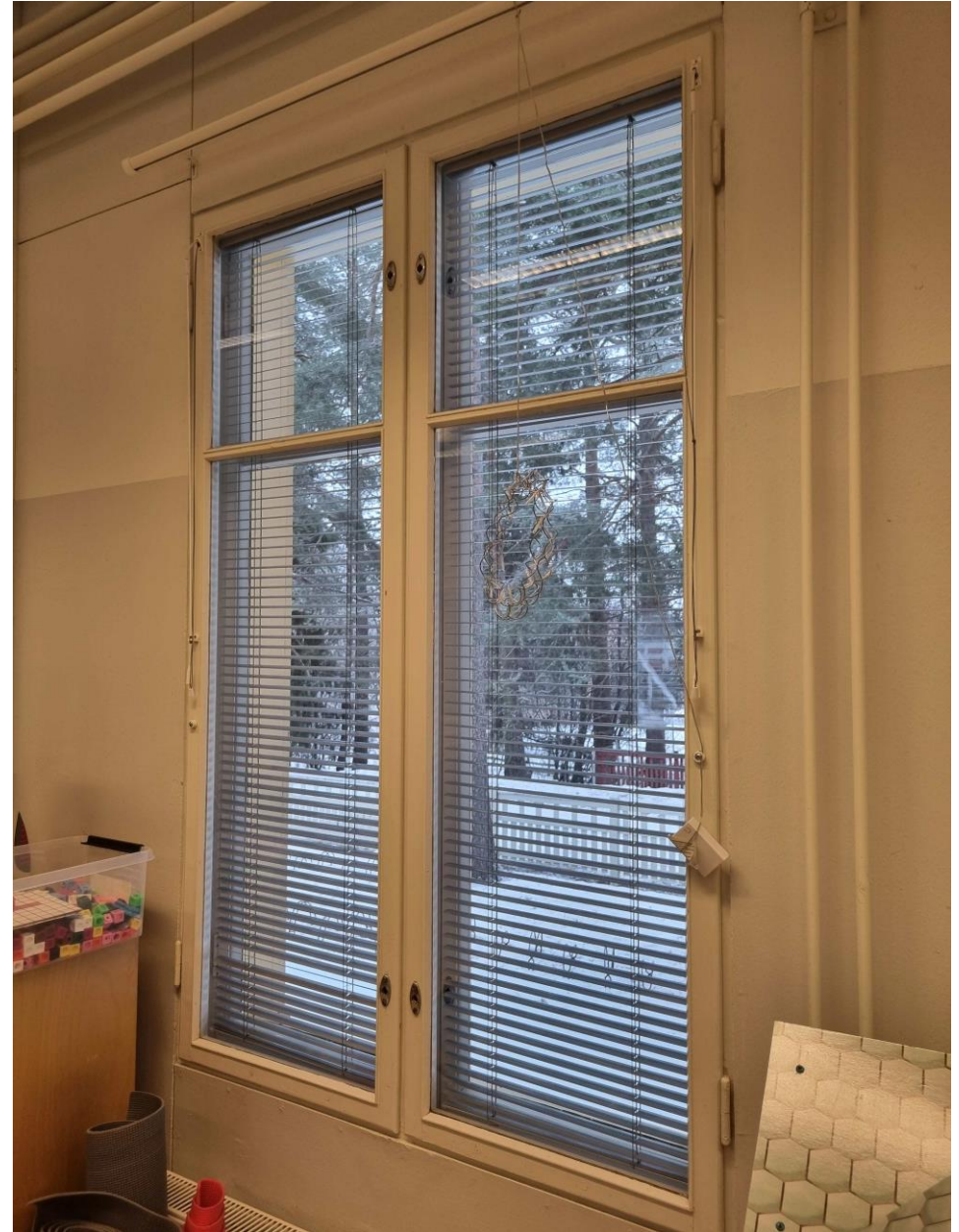
Rakennuksen pohjoiskulmassa sijaitsevan luokkahuoneen paikalla ovat alun perin sijainneet opettajan asuinhuoneet. Niistä kertovat enää seinien purkamisen jälkeen jääneet koteloidut tukirakenteet.

Luokkahuoneissa on erilaisia sisäkattoverhouksia. Ilmastointikanavat erottuvat tiloissa hallitsevina.

Kuva oikealla: Rakennuksen ikkunat ovat kuisteja ja ullakkoa lukuun ottamatta peräisin 1960-luvulta. Alkuperäisten ristikarmi-ikkunoiden tunnelmaa ei ole onnistuttu ikkunoiden uusimisen yhteydessä säilyttämään.

7.5 Säilyneisyys

Ulkoasu ja julkisivut

Ulkoasultaan koulurakennus on säilynyt pääosin alkuperäisessä asussaan. Ulko-verhous lienee alkuperäinen. Myös räystäslisat ja nurkkalaudat ovat luultavasti alkuperäiset tai alkuperäisen mallin mukaan uusitut. Ikkunoita kehystävät vuorilaudat ovat kuisteilla ja ullakkokerroksen ikkunoissa luultavasti alkuperäiset. Ensimmäisen kerroksen ikkunoissa ainakin osa vuorilautoista lienee ikkunoiden uusimisen yhteydessä uusittu.

Rakennuksen alkuperäisestä ulkoväristä ei ole varmuutta. Vuodelta 1928 peräisin olevassa valokuvassa rakennus on sävyltään vaalea. Vanhasta väryksestä kertoo myös rakennuksesta käytetty nimitys ”valkea koulu”. Rakennuksen nykyinen väri voi olla lähellä alkuperäistä, mahdollisesti hieman alkuperäistä keltaisempi.

Alkuperäiset ikkunat

Kuistien ikkunat ovat alkuperäiset. Ikkunoiden alaosissa on kuusiosainen ruutu-jako ja yläosissa sirot vinoruutukuviointit. Vinoruutukuviointi on Oulunsalon seudulle tyypillinen, samantapainen kuviointi on mm. Ala-Kaakisen talon kuistin ikkunoissa. Lasit ovat eläväpintaiset ja vaikuttavat niin ikään alkuperäisiltä. Lasit on kiinnitetty siroihiin puitteisiin kitillä.

Kuistien vanhat ikkunat ovat yksinkertaiset. Sisäpuolelle on myöhemmin lisätty toiset lasit siinä vaiheessa, kun kuistit on muutettu lämpimiksi tiloiksi.

Ullakkokerroksessa rakennuksen päädyissä ikkunat ovat alkuperäiset. Ikkunat ovat yksilasiset ristikarmi-ikkunat.

Ala-Kaakisen päärakennus. Kuistissa on samankaltaiset vinoruutuikkunat kuin koulurakennuksessa. Myös kuistin päätykolmio on samankaltainen kuin koulurakennuksessa. Ala-Kaakisen talossa on seudulle tyypillinen mutterikuisti, eli kuistin ulkokulmat ovat viistetyt. Ala-Kaakisen vanha asuinrakennus on rakennettu vuosina 1871-1872. Rakennus liittyy Oulunsalon koulun historiaan: Oulunsalon ensimmäinen kansakoulu aloitti toimintansa rakennuksessa vuonna 1881.

Kuistien ikkunoiden yläosassa on alkuperäinen, siro vinoruutukuviointi. Suuremmalla kuistilla on ikkunat sekä sivuseinillä että pääoven molemmin puolin. Oven päällä on matala vinoruutuikkuna.

Kuvat oikealla: alun perin kuistien ikkunat ovat olleet yksinkertaiset. Sisäpuolelle on lisätty yhte-näiset lasit siinä vaiheessa, kun kuistit on muutettu lämpimiksi tiloiksi. Suuren kuistin ikkunoissa on alkuperäiset reunoistaan kaarevat ikkunalaudat.

Pienemmän kuistin ikkunat.

Ullakkokerroksen ikkunat.

Ulko-ovet

Ulko-ovet ovat todennäköisesti alkuperäiset. Ulko-ovet ovat puiset, maalatut peiliovet. Ovien peilijako on 1880-luvun uusrenessanssityylille tyypillinen. Suuremmissa kuistissa on pariovi, pienemmässä kuistissa yksilehtinen ovi.

Pienemmän umpikuistin toiselle seinustalle on lisätty uudempi ulko-ovi esteettöntä sisäänkäyntiä varten. Pyörätuoliluiska näkyy vuoden 2006 piirustuksissa, mutta ilmeisesti sitä ei ole ikinä toteutettu.

Vanhan puukoulun pääsisäänkäynnin pariovet. Ulko-ovet ovat todennäköisesti alkuperäiset. Ovet ovat vaaleanvihreäksi maalattuja peiliovia. Oven painike on aikojen saatossa uusittu nykyaikaisempaan.

Pienemmän kuistin ulko-ovi on niin ikään vaalean vihreäksi maalattu peiliovi. Oven yläpuolella olevassa ikkunassa on samanlainen vinoruutukuviointi kuin kuistin ikkunoiden yläreunassakin. Askelmana ulko-oven edessä on suuri luonnonkivilaatta.

Sisätilat

Sisätiloissa pintamateriaalit on uusittu lähes kauttaaltaan. Pintamateriaaleissa näkyy kerroksellisuus: tiloissa näkyy 1960- ja 1970-lukujen kerroksia sekä uudempiä 2000-luvun kerroksia. Alkuperäisiä materiaaleja on säilynyt vain paikoin.

Kuisteista suurempi on sisätiloiltaan säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan, vuonna 2006 uusittua lattiaa lukuun ottamatta. Seinissä on alkuperäinen helmi-ponttipaneeli, seinien keskivaiheilla kulkee uritettu koristelista. Katossa on alkuperäinen paneeliverhous. Ikkunat sekä ulko-ovet ja kuistin ja eteisen väliset ovet ovat alkuperäiset. Ikkunoita ja ovia kehystävät listat ovat todennäköisesti alkuperäiset. Pienempi kuisti on kokenut enemmän muutoksia, ja alkuperäistä kuistissa ovat enää ikkunat ja ovet.

Alkuperäistä paneelikattoa on näkyvillä myös opettajainhuoneessa. Muuallakin rakennuksessa vanha paneeli saattaa olla vielä paikoillaan nykyisen verhouksen alla. Käytävällä pitkää hirsiseinää tukevat följärit erottuvat alkuperäisinä rakenteina.

Suuremman kuistin seinä- ja kattopinnoissa on alkuperäiset paneeliverhoukset. Myös listat ovat todennäköisesti alkuperäiset. Väliovien yläpuolella on kaksiruutuiset ikkunat, joita kehystävät leveät listat.

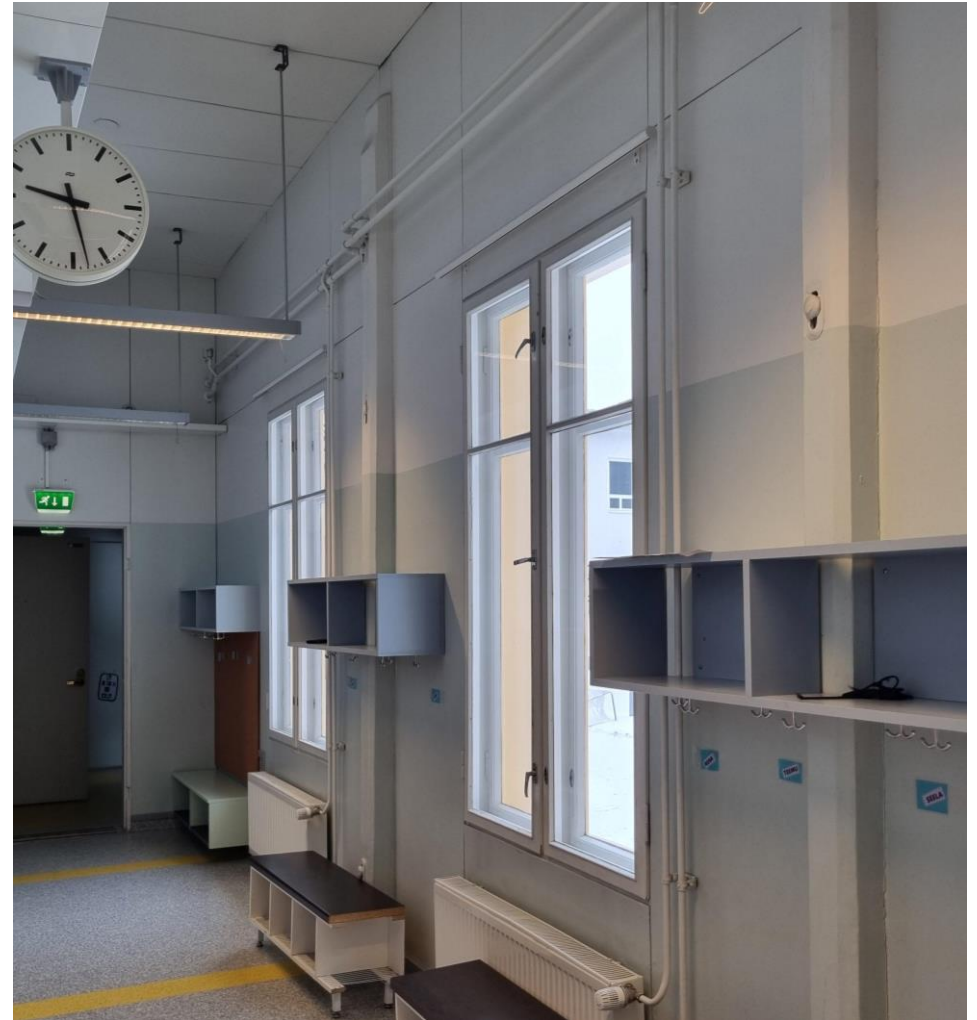
Suuremman kuistin alkuperäisessä asussaan säilyneillä sisäseinillä kiertää uritettu lista.

Alkuperäiset ikkunalaudat ovat reunoistaan kaarevat.

Alkuperäistä paneelikattoa on näkyvissä myös opettajainhuoneessa. Opettajainhuoneessa katto-paneelit ovat leveämmät kuin kuistilla.

Käytävällä pitkiä hirsiseiniä ikkunoiden väleissä tukevat följärit ovat alkuperäiset. Muuton käytävän pintarakenteet on eri aikoina tehtyjen korjausten yhteydessä uusittu.

8 OULUN SALON KIRKONKYLÄN UUSI KANSAKOULU / KIVIKOULU 1958

8.1 Rakennus alkuperäisessä asussaan

Ulkoasu ja julkisivut

Vuonna 1958 valmistunut uusi kansakoulu, kivikoulu, on kaksikerroksinen, kellarillinen rakennus. Rakennus on hahmoltaan selkeäpiirteinen, pitkänomaisen suorakaiteen muotoinen. Rakennuksessa on loivahko peltikatteinen satulakatto.

Rakennuksen julkisivut ovat rapatut ja vaaleiksi maalatut. Pohjoisen puolen pitkällä julkisivulla keskenään samankokoiset ikkunat muodostavat kaksi tasavälistä riviä. Etelän puoleisella pitkällä julkisivulla ikkunoiden väleissä on yksityiskohtina puhtaaksi muurattuja tiilipintoja. Rakennuksen idänpuoleisessa päädyssä on keskukslämmityksen punatiilinen korkea savupiippu.

Rakennuksen pääsisäänkäynti sijaitsee idänpuoleisessa päädyssä. Pääsisäänkäynnin edessä on koko rakennuksen levyinen lapekattoinen katos. Pääsisäänkäynnissä on rinnakkain kaksi leveää yksilehtistä ovea. Sisäänkäynnin yläpuolella porrashuoneen leveät ja matalat ikkunat muodostavat koko rakennuksen korkuisen pystyrivin. Samanlaiset ikkunat on myös rakennuksen länsipäädyssä.

Pohjaratkaisu

Rakennuksen molemmissa päädyissä on koko rakennuksen korkuiset porrashuoneet. Kellarikerroksessa länsi- ja itäpäädyt ovat erilliset tilakokonaisuudet, joihin on kulku päädyissä sijaitsevien sisäänkäyntien kautta. Ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa porrashuoneita yhdistää toisiinsa rakennuksen pohjoissivulla koko rakennuksen mittainen käytävä.

Kellarikerroksessa on varastotiloja ja teknisiä tiloja. Rakennuksen länsipäässä on talouskellari ja varastotiloja. Itäpäädyssä on kattilahuone. Porraskäytävän vieressä sijaitsevat varasto sekä sähkökeskus. Kellarikerroksen keskellä on kattilahuoneeseen liittyvä suuri polttoainevarasto, johon johtaa maantasosta luukku.

Ensimmäisessä kerroksessa on pääasiassa opetustiloja. Tiloihin on kulku rakennuksen pohjoissivulla sijaitsevan koko rakennuksen pituisen käytävän (oppilasteisen) kautta. Rakennuksen eteläisivulla on kaksi suurta luokkatilaa: veisto- /

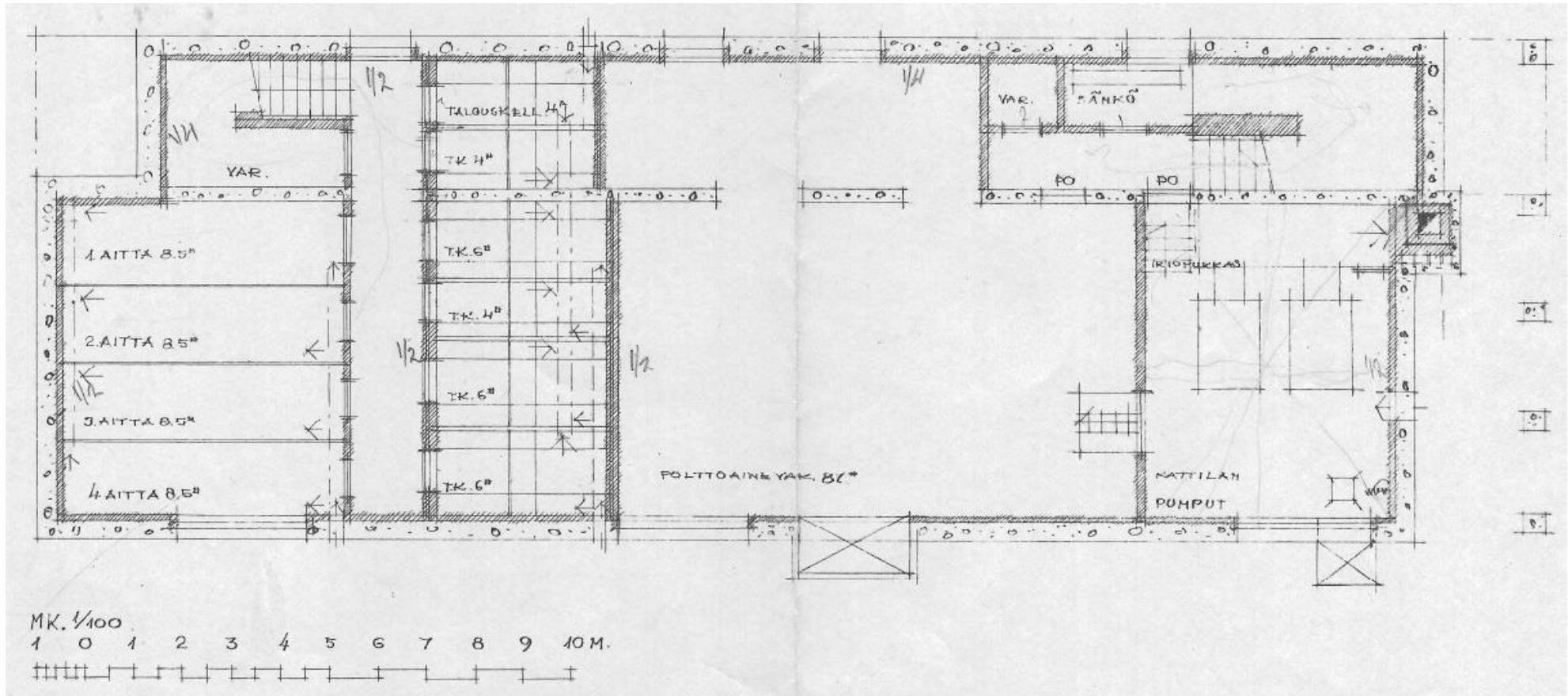
voimisteluluokka sijaitsee rakennuksen länsipäädyssä ja luokkahuone itäpäädyssä. Niiden välissä on koulukeittiö sekä opettajainhuone, jonka yhteydessä on eteistila ja wc. Veisto- / voimisteluluokan yhteydessä on varasto, opettajainhuoneen ja luokkahuoneen välissä on opetusvälinevarasto.

Toisessa kerroksessa on kolme luokkahuonetta ja tyttöjen käsityövarasto. Luokkahuoneet sijaitsevat rakennuksen pohjoislaidalla olevan sivukäytävän varrella.

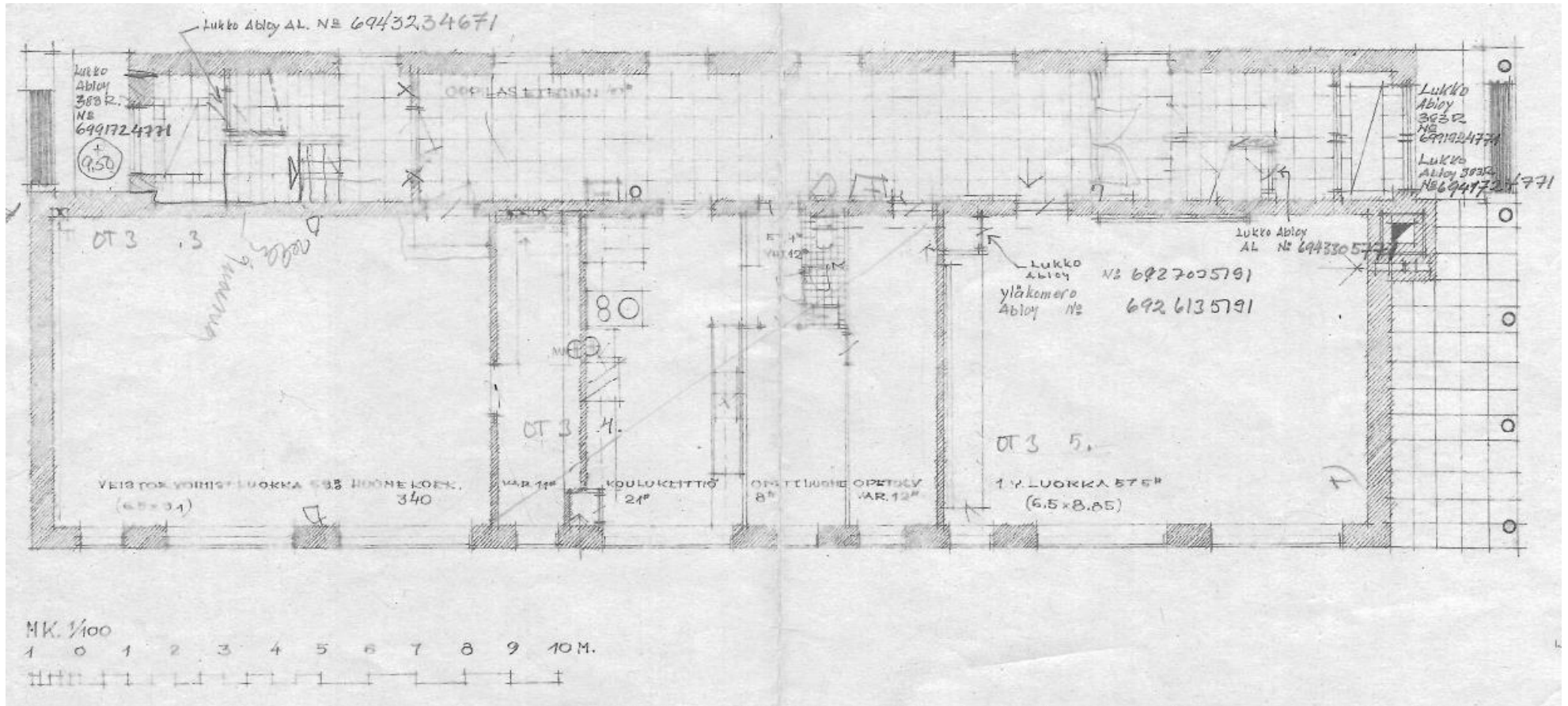
Rakennuksessa ei ole lainkaan oppilaiden käyttöön tarkoitettuja wc-tiloja. Ne ovat sijainneet erillisessä talousrakennuksessa.

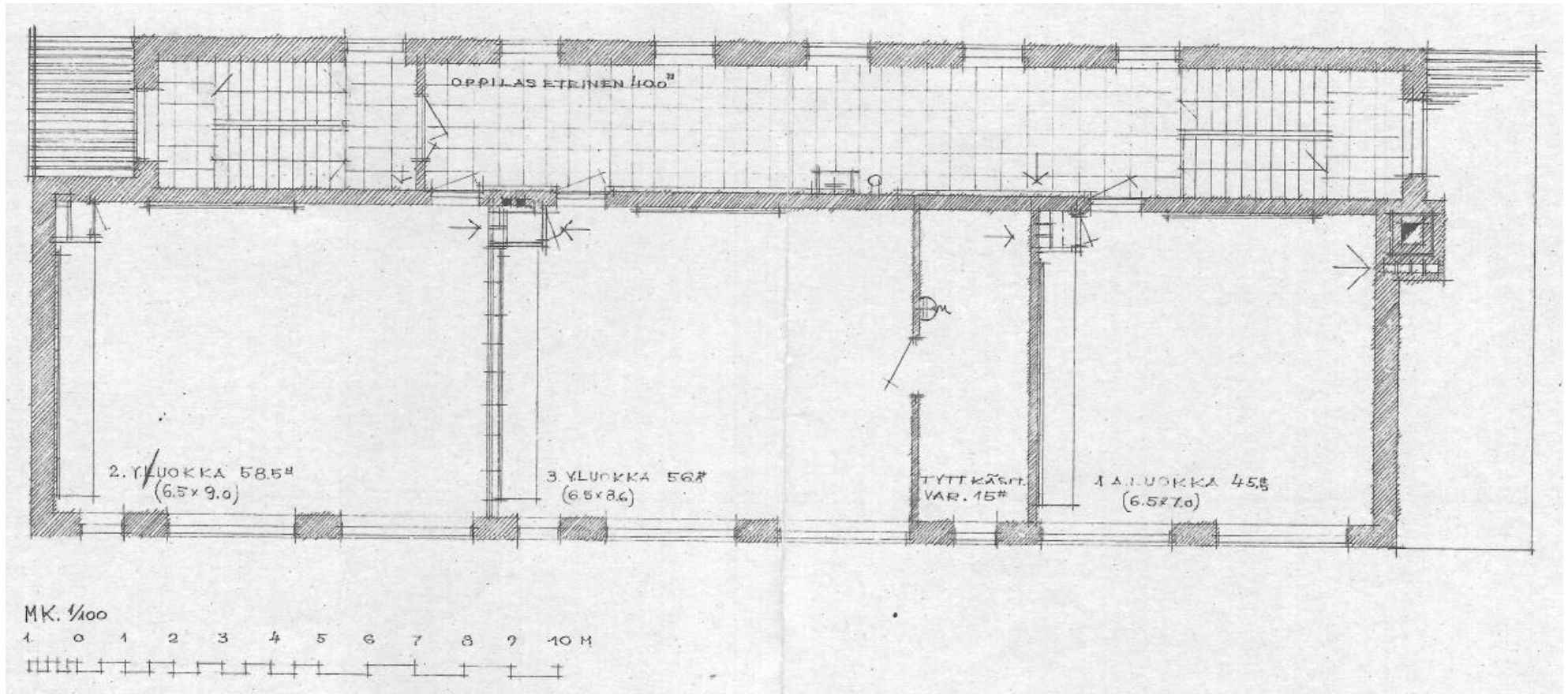
Kivikoulu vuonna 1966. Rakennus on tuolloin ollut alle 10 vuoden ikäinen. Ikkunat ovat erilaiset kuin rakennusta vuonna 1959 esittävässä valokuvassa, jossa ikkunat muodostuvat kolmesta keskenään yhtä suuresta ruudusta, pieniä tuuletusikkunoita ei ole. (Kuva Räisänen 1981).

Kellarikerroksen pohjapiirros. Suunnittelu Oy E. Niemelä, 10.1.1957. Kellarikerroksen molemmissa päädyissä pohjoisen puolella on ylempiin kerroksiin johtavat portaikot. Kellarin lännenpuoleisessa päädyssä sijaitsevat talouskellarit. Tiloihin on kulku päädyssä sijaitsevan portaikon kautta. Idänpuoleisessa päädyssä sijaitsevan portaikon kautta on kulku kattilahuoneeseen, sähkökeskukseen ja varastohuoneeseen sekä rakennuksen keskellä sijaitsevaan suureen, koko rakennuksen levyiseen polttoainevarastoon. Kattilahuoneen yhteydessä rakennuksen itäpäädyssä on piippu.

Ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. Suunnittelu Oy E. Niemelä, 10.1.1957. Rakennuksen pohjoisovilla on koko rakennuksen mittainen käytävä, piirustuksissa nimellä oppilaseteinen. Käytävän molemmissa päädyissä (rakennuksen kaakkois- ja luoteiskulmauksissa) on porrashuoneet. Pääsisäänkäynti sijaitsee porrashuoneen yhteydessä rakennuksen idänpuoleisessa päädyssä. Pääsisäänkäynnin edustalla on koko julkisivun levyinen katos. Porrashuoneiden ja käytävätilan välissä on väliseinät. Rakennuksen eteläreunalla länsipäädyssä on veisto- / voimisteluluokka ja itäpäädyssä luokkahuone. Veisto- ja voimisteluluokassa huonekorkeus on tavanomaista korkeampi, 3,4 metriä. Luokan sisäänkäynnin edustalla on alas lattiatasolle johtava porras. Veisto- / voimisteluluokan yhteydessä on varastohuone, jonne on kulku luokasta. Rakennuksen keskivaiheilla, luokkahuoneiden välissä, on koulukeittiö ja opettajanhuone. Keittiössä on piirustusten mukaan leivinuuni ja puuhella. Jääkaapin/kylmiön lisäksi keittiössä on ulkoilmalla jäähdytettävä kylmäkomero, joka on ollut 1950-luvulla viileäkaapin vastine. Opettajanhuoneessa on pieni wc-tila. Opettajanhuoneen ja luokkatilan välissä on opetusvälinevarasto, johon on käynti sekä opettajanhuoneesta että käytävästä.

Toisen kerroksen pohjapiirros. Suunnittelu Oy E. Niemelä, 10.1.1957. Kivikoulun toisen kerroksen eteläreunalle sijoittuvat luokkahuoneet. Keskimmäisen ja kaakkoiskulmassa sijaitsevan luokkahuoneen väliin sijoittuu varastotila. Käytävä (oppilaseteinen) kulkee pohjoisreunalla, kuten ensimmäisessä kerroksessa. Käytävän länsipäässä portaikon ja käytävän välissä on väliseinä. Idänpuoleisella julkisivulla sekä länsipäädyn kulmassa näkyvät sisäänkäyntien edustalla olevat katokset.

Rakenteet ja pintamateriaalit

Tiedot rakenteista pohjautuvat alkuperäisiin piirustuksiin ja 11.1.1957 päivättyyn rakennus selvitykseen.¹⁷

Rakennus on perustettu betonianturoille. Jalusta on valettu uurretusta betonista. Kynnykset on hakattu harmaasta graniitista puolihienoiksi, samoin kuin kaikki ulkoportaan tasot.

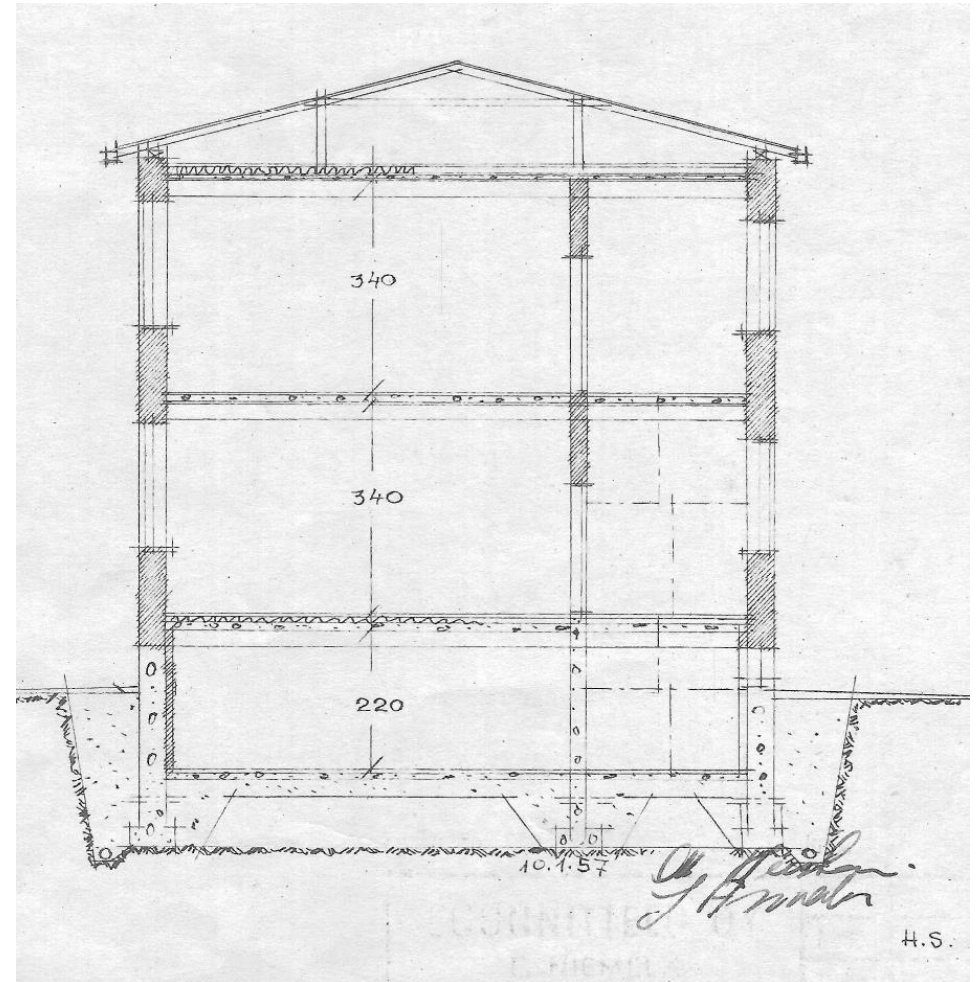
Kellarikerroksen ulkoseinät ja väliseinät ovat valettua betonia. Kantavat väliseinät sekä porrashuoneen seinät on muurattu punatiilistä yhden tiilen vahvuuteen.

Ylemmissä kerroksissa ulkoseinissä kantavana rakenteena on 1 kiven vahvuinen kantava muuraus normaalikokoisista poltetuista tiilistä. Eristeenä on 5 cm vahvuinen kimmoinen vuorivilla (kyllästetty), joka on rakennus selvityksen mukaan kiinnitetty seinään ulkoverhouksen sitomiseen tarkoitettuihin $\varnothing 6$ mm koukkuihin ennen ulkopuolisen verhouksen suorittamista. Ulkopuolinen verhous on muurattu poltetuista 22–48 reikäisistä tiilistä, muuraus on sidottu kantavaan muuraukseen hakasilla, joiden määrä on 5–8 kpl/m². Pystysaumamat on tehty tiilien väriin, vaakasaumat 20 mm paksuina ja valkeina.

Julkisivut on rapattu hienoroiskeella, ikkunoiden pielet on jätetty sileiksi 2 cm reunalla. Ikkunat ovat sisäänaukeavat ja kaksinkertaiset.

Kaikkien välipohjien kantavana rakenteena on teräsbetoni. Opettajanhuoneen ja keittiön katto on tehty kaksilaattarakenteisena, kun taas opetustiloissa ovat kattojen kantavat palkit jätetty näkyville. Kattoihin on asennettu akustiikkalevyt (Perorit-levyt). Ylälaattaholveissa täyteenä on toiminut hiekka, jonka päälle on levitetty makulatuuripaperia. Yläpohjassa eristeenä on lastuvillalevy.

Rakennuksen sisällä niin seinä- kuin kattopinnat ovat rapatut, lukuun ottamatta pintoja, joihin on kiinnitetty akustiikkalevyt. Lavuaarien, keittiön liedien ja pesu-pöydän päällä on kolme riviä laattoja, laattoina tsekkiläiset sekundalaatat, saumat valkosementtiä. Ikkunapenkit on tehty marmorimosaiikista.

Suunnittelu Oy E Niemelä. Kirkonkylän kansakoulu, Oulunsalo. Leikkaus.

¹⁷ Suunnittelu Oy E. Niemelä, 11.1.1957. Rakennus selvitys.

Vesikaton kantava alusrakenne on tehty II luokan puutavarasta, käyttäen naula-liitoksia. Ruodelaudoitus on tehty käytetystä ja puhdistetusta betonilaudasta. Vesikatteena on galvanoitu, käsin saumattu 4,8 kg/m² peltilevy, joka on liitetty kaksinkertaisin pystysaumoin. Räystäillä on kaksinkertaiset galvanoidusta levystä tehdyt räystäskourut, joiden reunat on vahvistettu kulmarauodoilla. Syöksytorvet ovat galvanoitua levyä.

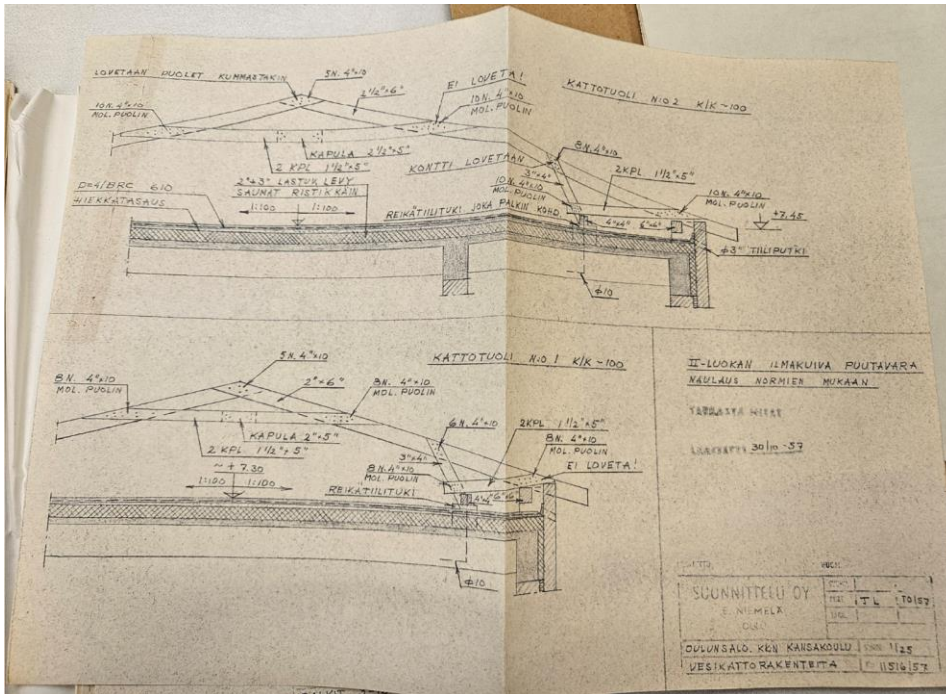
Kellarikerroksen portaat on tehty teräshotusta betonista. Muut rakennuksen portaat on valettu tehtaalla, ja niiden pintakäsittelynä on graniittimosaiikki. Poraskaiteiden kaidepuu on kiillotettua koivua. Portaikon lepotasot sekä käytävien lattiapinnat ovat niin ikään graniittimosaiikkia, jotka on sinkkilistoin jaettu enintään 1 metrin suuruisiin ruutuihin.

Luokkahuoneissa lattiapintana on teräshotun lattiapinnan päällä 2 mm vahvuisen Telon-parketti. Veisto- ja voimisteluluokan lattia on 1½ x 3 ” lankkua, korkeiden k/k 50 varassa. Keittiön ja wc-tilojen lattioiden pintamateriaalina ovat Pukkilan kuusikulmaiset laatat. Kellarin tilojen lattiat ovat betonipinnalla. Kellaria ja muita kosteita tiloja lukuun ottamatta on käytetty puujalkalistaa, kellarissa listat ovat betonia.

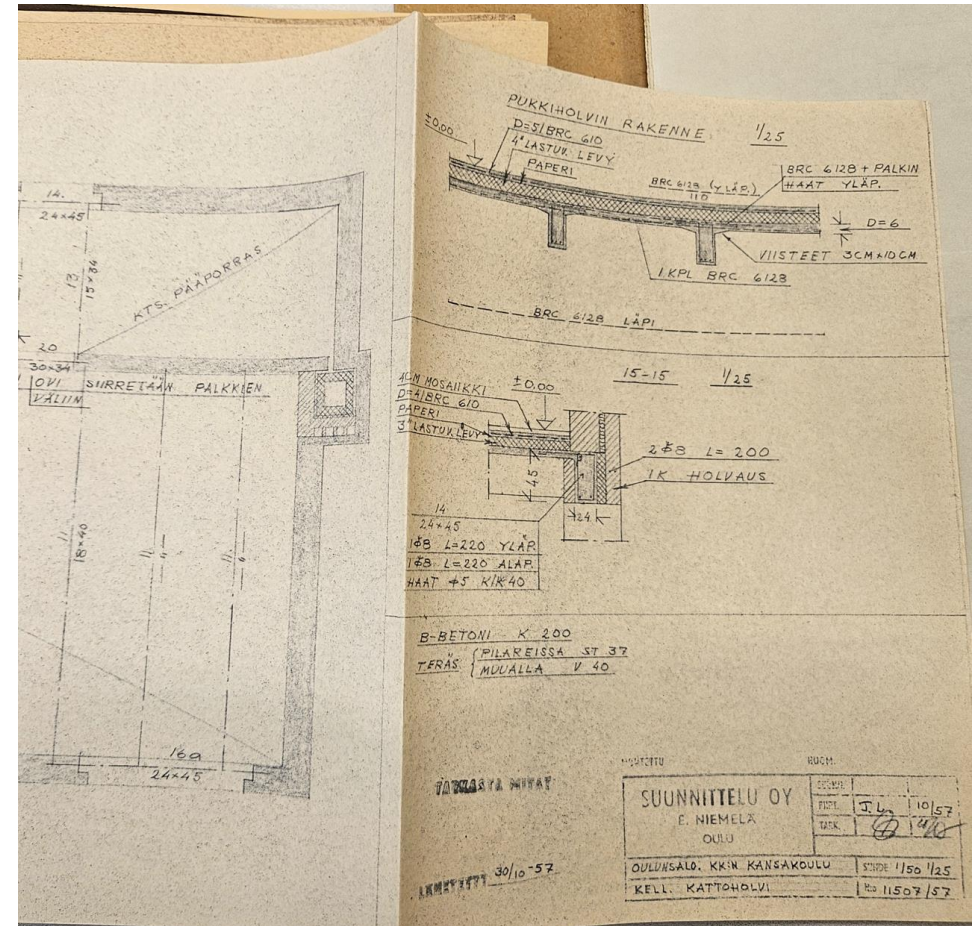
Luokkien ovet ja yleensä kaikki sisäövet on tehty vaneripintaisina. Kellarikerroksessa on nelipeiliset peiliovet. Pääsisäänkäynnin ovet ovat tammirakenteiset ja ne on varustettu kaksinkertaisin lasein laatua 2, paksuus 5 mm.

Pääsisäänkäynnin tuulikaapin lattia on mosaiikkibetonia. Lattiaan on tehty listoilla rajatut upotetut mattosyvennykset. Ulko-ovien kynnykset ovat graniittia, väliovien kynnykset ovat metallilistoilla vahvistetut puukynnykset.

Suunnittelu Oy E Niemelä. Kirkonkylän kansakoulu, Oulunsalo. Vesikattorakenteita. Piirustukset on päivätty 10/57.

Suunnittelu Oy E Niemelä. Kirkonkylän kansakoulu, Oulunsalo. Kellarin kattoholvi. Piirustukset on päivätty 10/57.

8.2 Rakennuksen käyttöhistoriaa

Rakennus on toiminut koko historiansa ajan kouluna.

8.3 Keskeiset korjaukset ja muutokset

Rakennuksen itäpäätyyn pääsisäänkäynnin eteen on rakennettu vuonna 1967 talonmiehen asunto. Rakennus on purettu 1990-luvulla.

Koulurakennukseen on tehty muutoksia siinä vaiheessa, kun alueelle on rakennettu uusi ala-asteen koulu. Laajennuksen yhteydessä kivikoulu on yhdistetty osaksi uudempaa koulurakennusta.

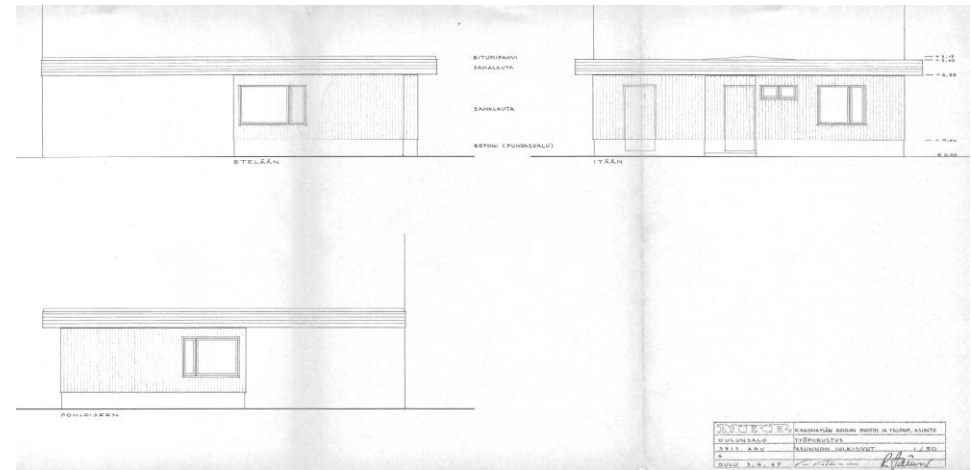
Kivikoulussa on tehty saneeraus- ja muutostöitä vuosina 2006–2007, samaan aikaan kuin vuosina 1887 ja 1978 valmistuneissa koulurakennuksissa. Tuolloin mm. kalusteet ja pintarakenteet on uusittu. Vuonna 2014 tehdyn perusparannuksen yhteydessä rakennukseen on uusittu mm. vesikatto ja ikkunat.

Piirustuksista ja muista asiakirjoista ei löydy tietoa siitä, milloin kivikouluun on tehty koneellinen ilmastointi. Vuoden 2014 rakennusselostuksessa viitataan ilmanvaihtoon liittyvien rakenteiden korjauksiin, joten koneellinen ilmanvaihto lienee tehty vuoden 2006 saneerauksen yhteydessä tai sen jälkeen, ennen vuotta 2014.

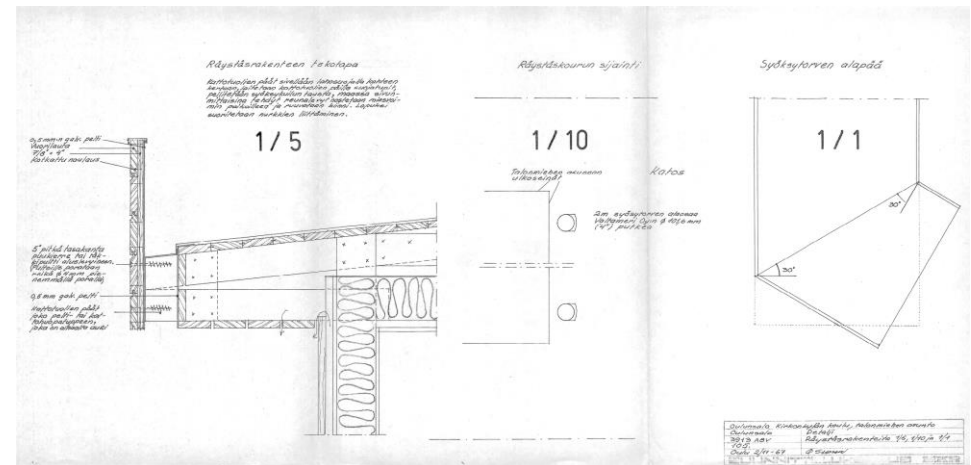
Talonmiehen asunto 1967

Rakennuksen itäpäätyyn pääsisäänkäynnin eteen rakennettiin vuonna 1967 talonmiehen asunto. Rakennuksen suunnitelmat on laadittu Maaseudun keskusrakennustoimistossa / Suunnittelukeskuksessa, piirustukset on päivätty 3.6.1967 ja 2.11.1967.

Talonmiehen asunto oli ulkoasultaan vaatimaton yksikerroksinen, tasakattoinen rakennus, jossa oli sahalaudalla verhoillut julkisivut. Rakennus yhdistyi leveän räystään jatkeena olevalla katoksella koulurakennukseen. Talonmiehen asunto purettiin 1990-luvulla.

Oulunsalo, kirkonkylän koulun muutos ja talonmiehen asunto. MKR, työpiirustus, julkisivut 3.6.1967.

Oulunsalo, kirkonkylän koulu, talonmiehen asunto. Suunnittelukeskus / MKR, detalji, 2.11.1967.

Vuoden 1976 muutokset

Kivikoulua on laajennettu 1970-luvun puolivälin jälkeen sitä huomattavasti suuremmalla uudella koulurakennuksella. Uudisrakennuksen ja kivikoulun muutokset on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky, piirustukset on allekirjoittanut Markku Vuolteenaho. Kivikoulun sisätiloissa on tehty laajennuksen yhteydessä peruskorjaus.

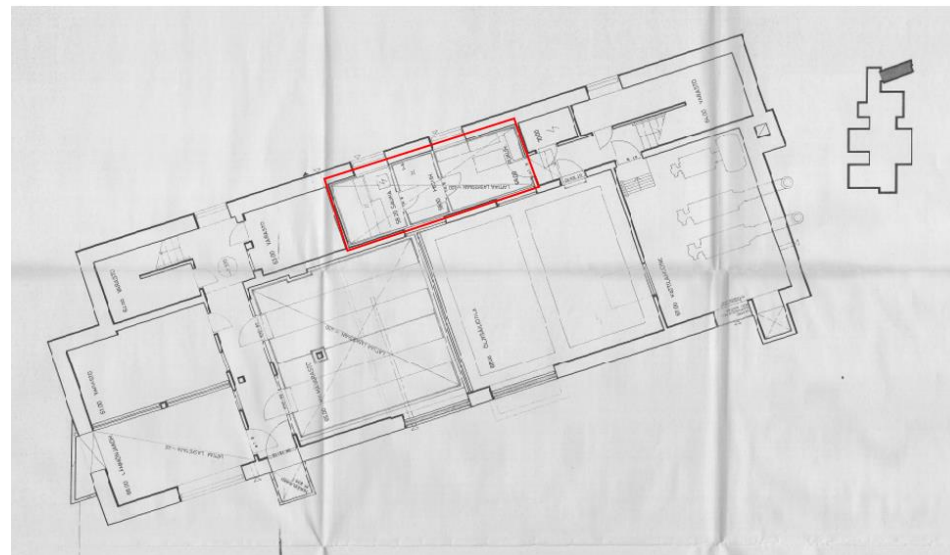
Uudisrakennus ja kivikoulu yhdistyvät toisiinsa kivikoulun länsipäädystä hivenen viistossa kulmassa. Laajennuksen yhteydessä kivikoulun länsipäädystä sijainnut sisäänkäyntikatos on purettu. Uudisrakennuksen sisäänkäynnin vieressä olevasta aulasta on rakennettu kulku vanhempaan koulurakennukseen.

Kellarikerroksessa rakennuksen keskellä sijaitseva polttoainevarasto on muutettu öljysäiliötilaksi. Rakennuksen länsipäädystä sijaitsevien talouskellareiden paikalle on tehty suurikokoinen kylmävarasto sekä lämmönjakuhuone ja varasto. Varastohuoneissa lattiapintaa on laskettu noin 400 mm.

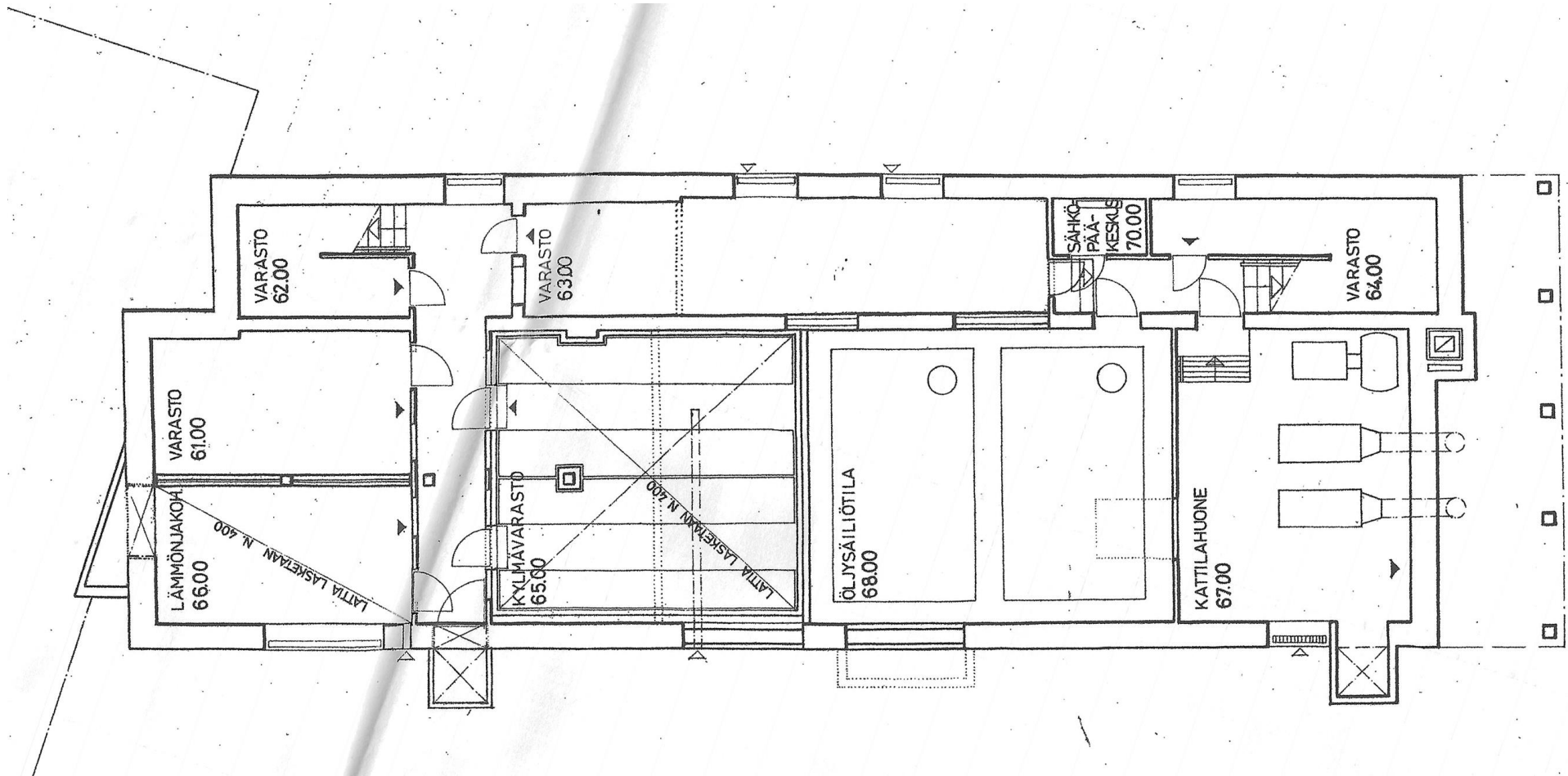
Ensimmäisessä kerroksessa rakennuksen keskellä alun perin sijainneet varastotilat, opettajainhuone ja keittiö on yhdistetty kolmanneksi luokkahuoneeksi. Itäpäädystä sijaitseva porrashuone on erotettu sivukäytävästä uudella väliseinällä. Käytävän länsipäädystä sijaitsevan porrashuoneen ja käytävän välissä alkujaan ollut seinä on purettu.

Toisessa kerroksessa väliseinämuutokset keskittyvät käytävälle: samoin kuin ensimmäisessä kerroksessa, itäpäädystä sijaitseva porrashuone on erotettu sivukäytävästä uudella väliseinällä ja sivukäytävän länsipäädystä sijaitsevan porrashuoneen ja käytävän välissä alkujaan ollut seinä on purettu.

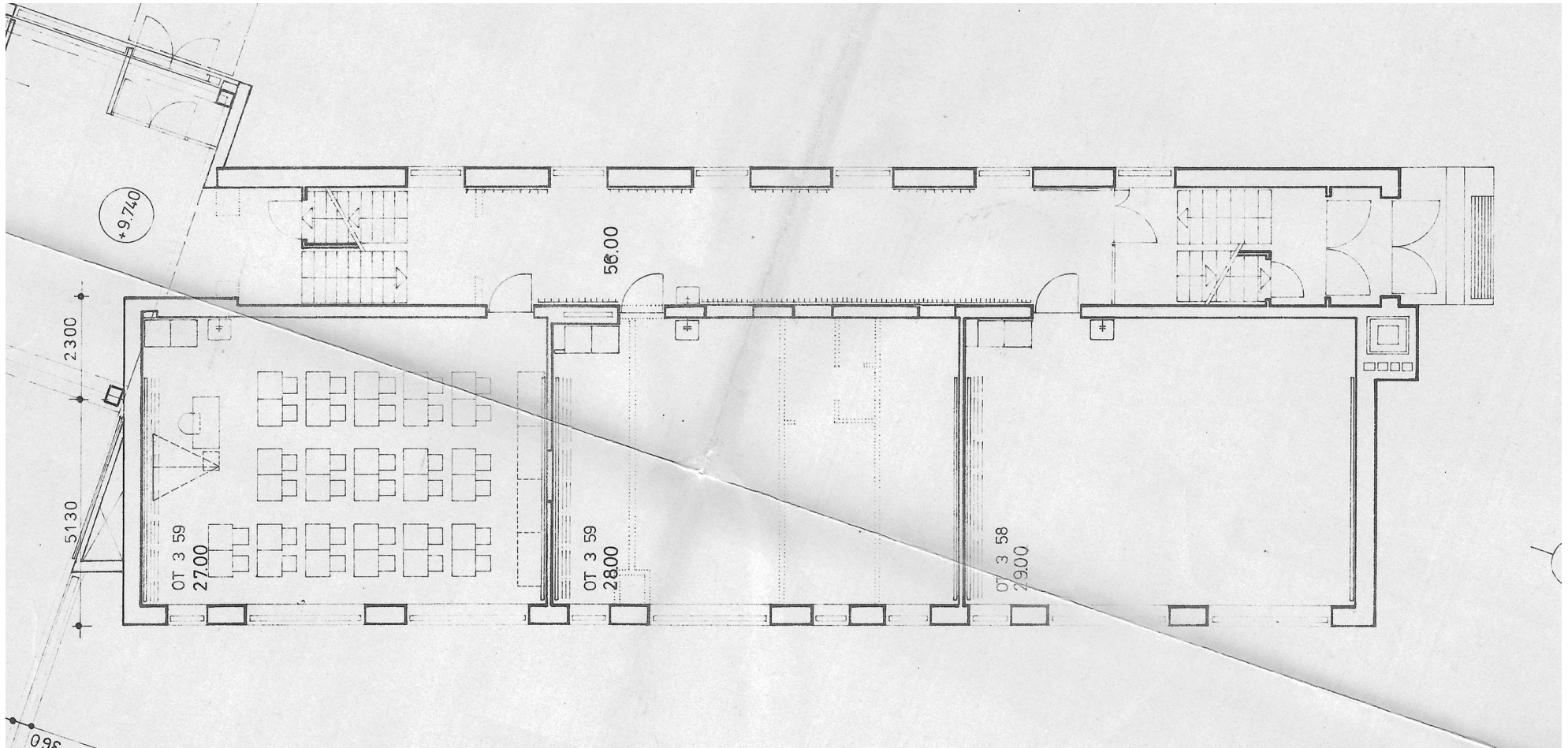
Kaikista luokkatiloista on purettu taulujen edessä olevat korokkeet ja kiinteät komerot. Luokkien pinnat ja kalusteet on todennäköisesti tässä vaiheessa uusittu.

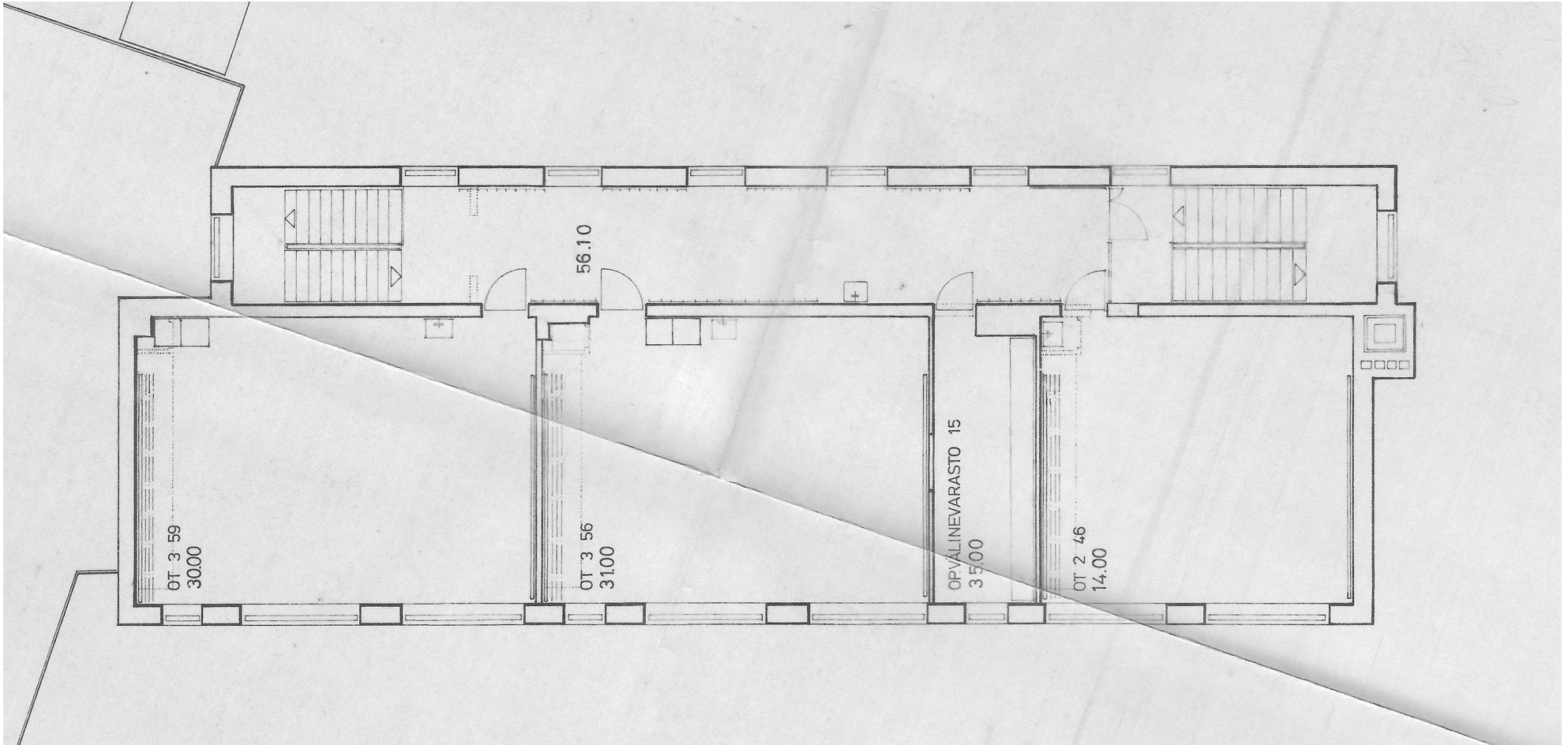
Vuoden 1976 piirustuksiin kuuluu myös kivikoulun pohjapiirustus, jossa kellarikerrokseen on suunniteltu sauna, pesutilat ja pukuhuone (rajattu kuvalla punaisella). Piirustus on päivätty 26.5.1976. Saunatiloja ei liene toteutettu. 12.11.1976 päivätyissä piirustuksissa niiden paikalla on läpikuljettava kapea ja pitkänomainen varasto.

Oulunsalon kirkonkylän ala-aste, kivikoulu, kellarikerros. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky 30.3.1976. Kellarikerroksessa talouskellareiden väliseinät on purettu. Niiden paikalle on rakennettu lämmönjako-huone ja varasto sekä suuri kylmävarasto. Osa suuresta polttoainevarastosta on muutettu öljysäiliötilaksi, osa on erotettu väliseinällä varastoksi.

Oulunsalon kirkonkylän ala-aste, I kerros. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky 24.3.1976. Ensimmäisessä kerroksessa vanha kivikoulu yhdistyy uudempaan ala-asteen kouluun rakennuksen länsipäädystä: uudisrakennuksen aulasta on kulku puolen kerroksen korkeisen portaan kautta vanhemman rakennuksen ensimmäisen kerroksen käytävälle. Kellarikerrokseen kuljetaan välioven ja portaan kautta. Suurimmat muutokset on toteutettu rakennuksen keskiosassa, missä varastotilojen, keittiön ja opettajainhuoneen väliseinät on purettu ja tilat on yhdistetty luokkahuoneeksi. Väliseiniä purkamisen myötä on muodostettu suunnilleen samankokoinen luokkatila kuin kaksi muuta ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevaa luokkahuonetta. Myös vanhempien luokkien kalusteet on todennäköisesti tässä vaiheessa uusittu. Käytävälle on asennettu uudet naulakot. Käytävän itäpäädyssä sijaitseva portas on erotettu käytävätilasta uudella väliseinällä. Muutos ajoittuu ajankohtaan, jolloin useimmissa Suomen kouluissa toteutettiin paloturvallisuussyistä samankaltaisia muutoksia, joissa kerrosten väliset pääportaikat erotettiin käytävätiloista teräs-rautalankasirakenteisilla väliseinillä.

Oulunsalon kirkonkylän ala-aste, II kerros. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky 25.3.1976. Toisessa kerroksessa on toteutettu pääasiassa kalustemuutoksia. Samoin kuin ensimmäisessä kerroksessa, käytävän itäpäässä sijaitseva porras on erotettu käytävätilasta uudella väliseinällä. Luokkahuoneiden välissä sijaitsevaan opetusvälinevarastoon on avattu uusi sisäänkäynti käytävän puolelta.

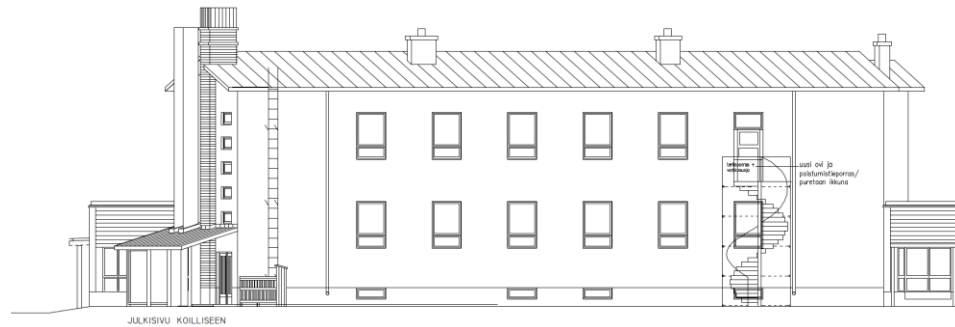
Vuosien 2006–2007 muutokset

Kivikoulun saneeraus- ja muutostyön piirustukset on laatinut Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas, piirustukset on päivätty vuosina 2006–2007.

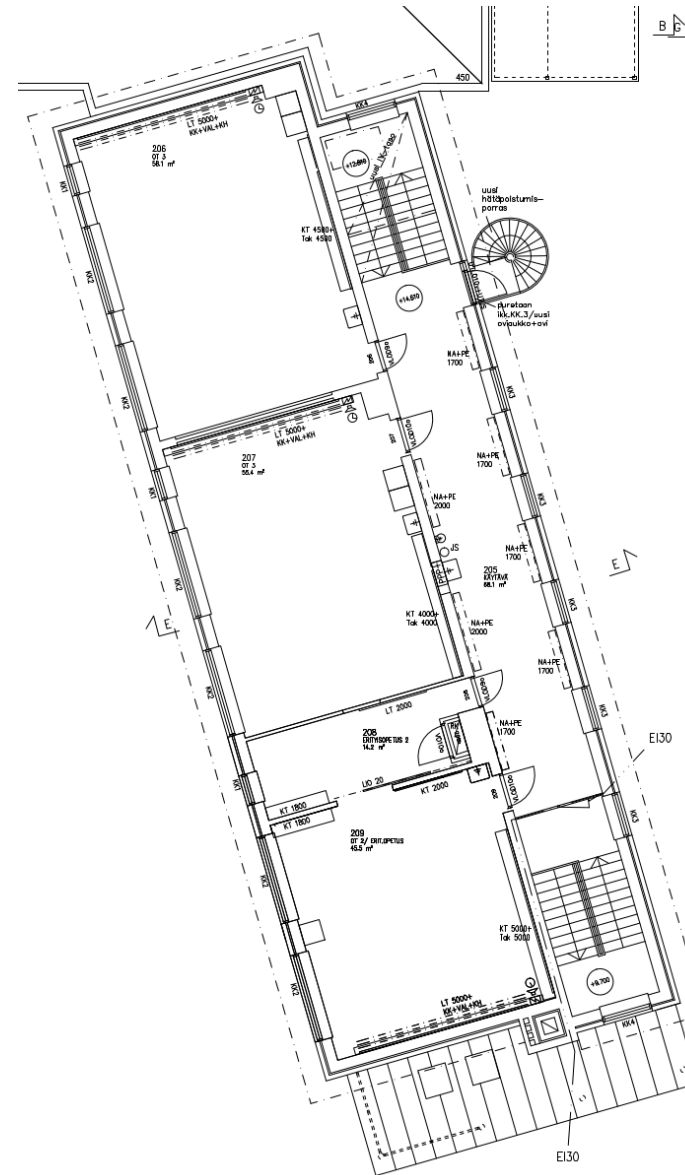
Kellarikerroksessa tilat on otettu kokonaisuudessaan varastokäyttöön. Öljysäiliöt on purettu pois, samoin kattilahuoneen ja lämmönjakuhuoneen laitteet.

Ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa pintarakenteita on uusittu. Huonejako on säilynyt pääosin ennallaan. Toisessa kerroksessa luokkien välissä sijaitseva opetusvälinevarasto on muutettu opetustilaksi erityisopetusta varten. Luokkien ja käytävien kalusteet on saneerauksen yhteydessä uusittu.

Julkisivuissa näkyvin muutossuunnitelmien pohjalta toteutettu muutos on rakennuksen pohjoisovulle sijoittuva uusi hätäpoistumistieporras. Toisessa kerroksessa portaaseen johtava ulko-ovi on avattu ikkunan kohdalle. Kivikoulun julkisivuihin ei osoiteta piirustuksissa muita muutoksia.

Ote julkisivupiirustuksesta. Oulunsalo, Kirkonkylän koulu. Saneeraus ja muutostyö. Julkisivut 2. Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas, 31.1.2006.

Ote pohjapiirustuksesta. Oulunsalo, Kirkonkylän koulu. Saneeraus ja muutostyö. Pohjapiirustus 2. kerros. Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas, 31.1.2006.

Vuoden 2014 muutokset

Kirkonkylän koulun F-siiven vuonna 2014 toteutetut perusparannustyöt on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Lukkaroinen Oy, piirustukset on allekirjoittanut rkm Ari Toppila. Suunnitelmat on päivätty vuosina 2013–2014.

Kivikouluun on tehty rakennuksen ulkoasuun vaikuttavia muutoksia: rakennuksen vesikate ja sadevesijärjestelmät sekä ikkunat on uusittu. Muita perusparannukseen liittyviä toimia ovat yläpohjan lisäeristäminen sekä piha-alueen pinta-kuivatuksen parantaminen.

Ikkunat on uusittu MSE-AL -tyyppisiksi puu-alumiini-ikkunoiksi. Uudet ikkunat karmeineen on sovitettu vanhojen karmien sisään. Sivukarmien ja yläkarmien ulkopuolen puulistat on veistetty karmien kyntteen tasalle. Listaa ei ole voitu kokonaan poistaa, sillä ulkoseinän maali sisältää asbestia. Uudet ikkunat on asennettu vanhan ikkunakarmien sisäpinnan tasaan. Vanhat vesipellit on säilytetty. Ikkunat on kehystetty ulkoa maalipinnoitetuilla teräspeltilistoilla.

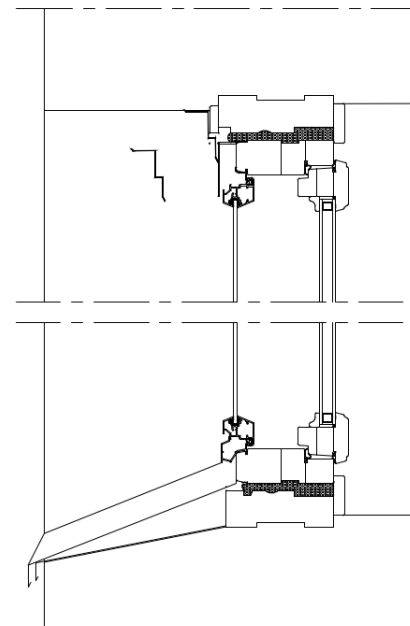
Uusi vesikatto on tehty konesaumattuna peltikatteenä maalipinnoitetusta sinkitystä teräspelistä, väri RR21 vaalean harmaa. Vanhat kattokannattajat ja räystäslaudoitukset on säilytetty, räystäiden otsalaudat on uusittu. Katon uusimisen yhteydessä myös räystäskourut ja syöksytorvet on uusittu. Vanha kattoluukku on päällystetty uudelleen. Vesikatolla ollut vanha hoitotaso on vesikatteen uusimisen yhteydessä purettu. Savuhormista on purettu ja uudelleen muurattu kahden ylintä tiilikerrosta. Siihen on tehty uusi kansi, joka verhottu maalipinnoitetulla pellillä. Savuhormit ja ilmahormit on tukittu ilmatiiviisti.

Vanhan kattilahuoneen halkokuilu sekä kellarikerroksen ikkunat on rakennettu umpeen. Rakennuksen länsipäädyn porrashuoneen kohdalle on tehty uusi väliseinä ja iv-laitetaso on jatkettu ulottumaan siihen saakka.

Julkisivujen vaurioituneita kohtia on korjattu rakennuksen länsipäädyssä. Ulkoseinien halkeamat on avattu asbestityönä vähintään rappauskerroksen syvyydeltä ja täytetty sementtipohjaisella laastilla. Pintastrukturi tehty kuten ympäröivä seinäpinta.¹⁸

¹⁸ Rakennusselostus, Arkkitehtitoimisto Lukkaroinen.

ARKKITEHTITOIMISTO PEKKA LUKKAROINEN KAUPPURIENKATU 12, 4.krs, 90100 OULU/ PUH 08-888 33 00, FAX 08-888 33 11	Kirkonkylän koulu Oulunsalo 10.12.2013
IKKUNASELOSTE detajji 1	PUUALUMIINI-IKKUNAT

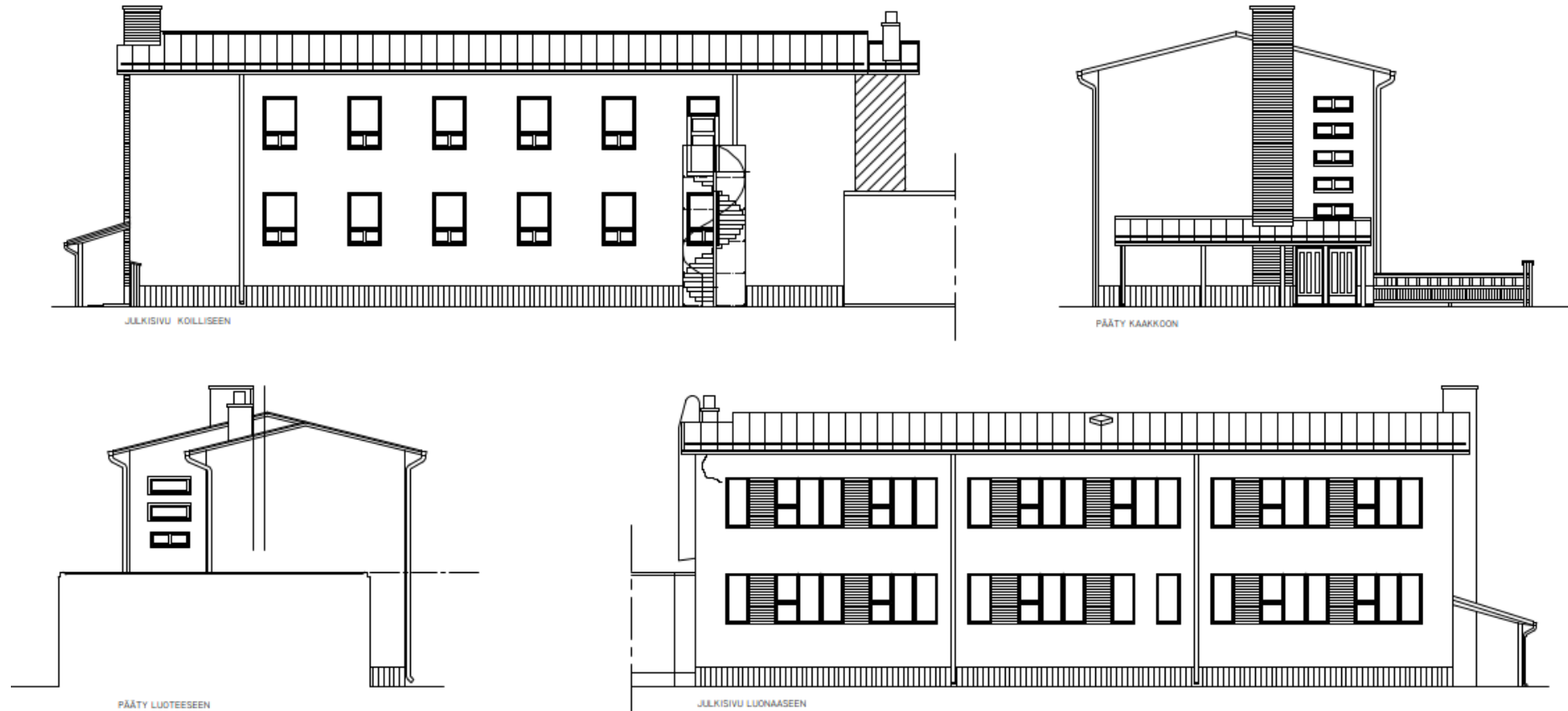

- vanhat karmit ja vesipellit jätetään paikalleen, välikarmit ja alakarmien uloin kyntte poistetaan
  - sivukarmien ja yläkarmien ulkopuolen puulistat veistetään ko. karmien kyntteen tasalle
- Em. listaa ei voida kokonaan poistaa sillä ulkoseinän maali sisältää asbestia!

8.4 Nykytilanne

Rakennuksen kuvaus nykyasussaan pohjautuu saatavilla olleisiin muutostöiden piirustuksiin, rakennusselostukseen sekä 6.3.2024 tehtyyn inventointiin.

Ulkoasu ja julkisivut

Julkisivupiirustukset Arkkitehtitoimisto Lukkaroinen 2014. Ulkoasultaan rakennus on pääosin alkuperäisen kaltaisessa asussaan. Ikkunoiden uusiminen vuonna 2014 on jossain määrin vaikuttanut rakennuksen ilmeeseen: uudet ikkunat on asennettu karmeineen vanhojen ikkunoiden karmien sisään, joten nykyiset ikkunat ovat hivenen alkuperäisiä pienemmät. Leveät välikarmit ja ikkunoita kehystävät leveät listat tekevät niistä alkuperäisiä kömpelömmän näköiset. Pohjoisen puoleisella julkisivulla ikkunoiden puitejako poikkeaa alkuperäisestä, nykyisissä ikkunoissa alaosassa on kaksi lasia, alkuperäisissä ikkunoissa yksi. Pohjoisen puolella uutena elementtinä erottuu uusi poistumistieporras, joka on rakennettu vuoden 2006 suunnitelmien mukaan.

Kivikoulu kuvattuna koillisesta: julkisivu pohjoiseen ja pääty itään. Sokkelissa ei näy umpeen rakennettujen ikkunoiden paikkoja. Sokkelin ulkopinnan uritus umpeen rakennetuilla kohdilla on tehty muutostyössä olemassa olevan pinnan mukaiseksi ja uuden ja vanhan rajakohdat on tehty urien kohdalle.

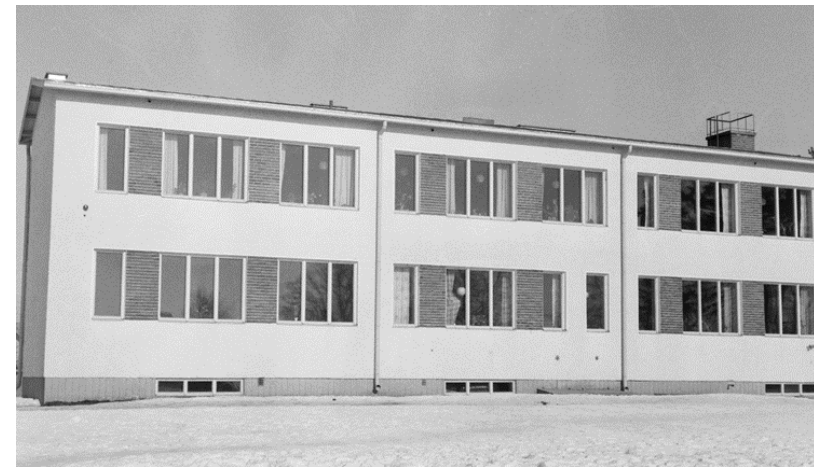
Kivikoulu on julkisivuiltaan pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan. Julkisivut ovat rapatut ja vaaleiksi maalatut. Etelään avautuvalla julkisivulla ikkunoiden välissä on punatiilistä puhtaaksi muuratut yksityiskohdat.

Ikkunat ja vesikate on uusittu vuonna 2014. Ikkunoiden nykyinen ruutujako poikkeaa alkuperäisestä, sekä etelän että pohjoisen puolella nykyisissä ikkunoissa on avattavat tuuletusikkunat. Pohjoisen puolelle on rakennettu vuonna 2006 teräsrakenteinen kierreporras.

Itäpäädyssä sijaitsevan pääsisäänkäynnin ulko-ovet ovat alkuperäiset. Sisäänkäynnin yläpuolella oleva lapekattoinen katos lienee rakennettu uudelleen sen jälkeen, kun talonmiehen asunto ja sitä koulurakennukseen yhdistävä katos on purettu.

Kivikoulun julkisivu etelään. Julkisivulla on ikkunoiden välissä punatiiliset, puhtaaksimuuratut yksityiskohdat. Uusien ikkunoiden ruutujako poikkeaa alkuperäisestä.

Alkuperäinen ikkunajako etelänpuoleisella julkisivulla 15.3.1959. (Kuva: Museovirasto / JOKA Journalistinen kuva-arkisto / Kaleva).

Kivikoulun ja vuoden 1978 koulurakennuksen liittymä kuvattuna idän suunnalta.

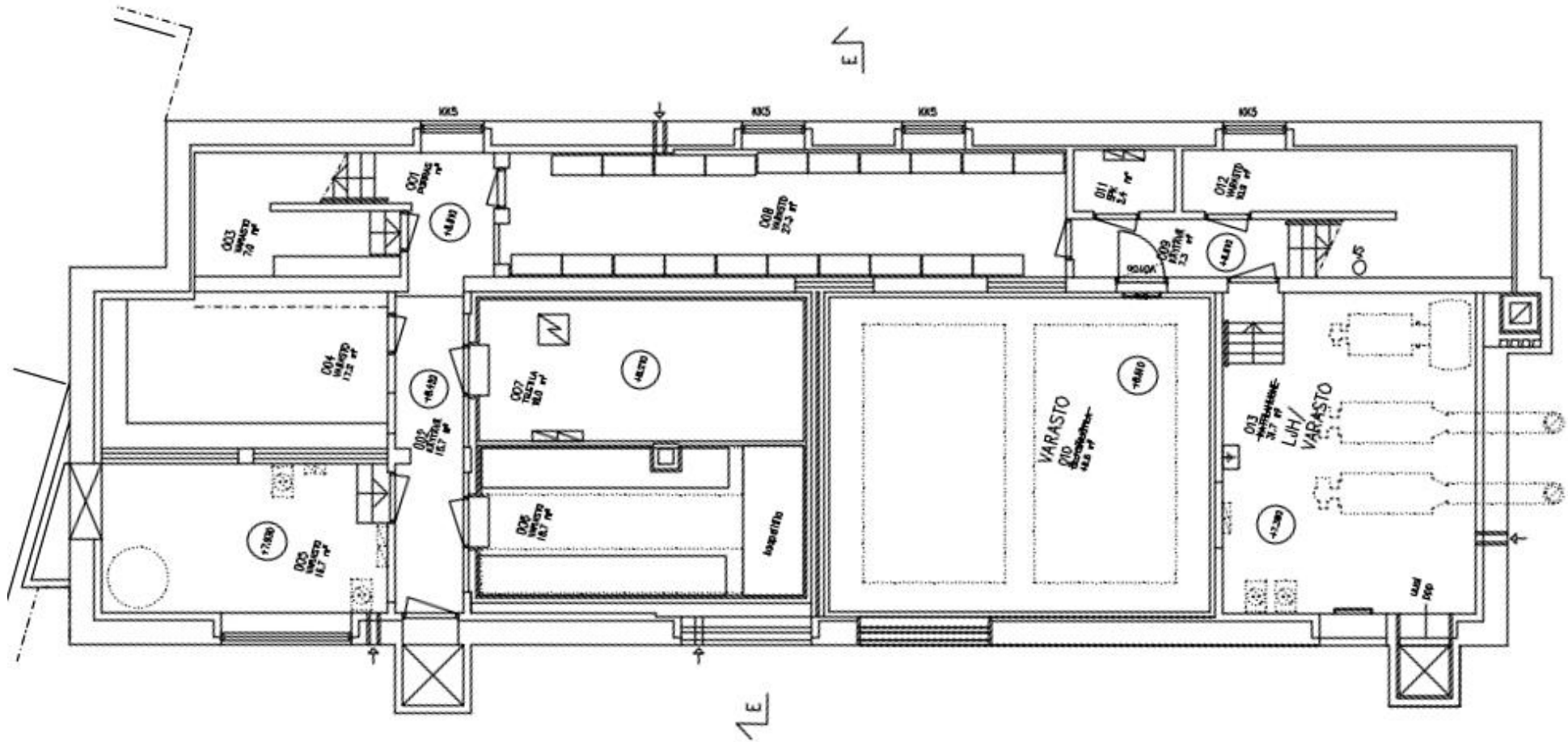

Kivikoulun liittyminen vuonna 1978 rakennettuun koulurakennukseen pohjoisen suunnasta kuvattuna. Kuvassa näkyy myös vuonna 2006 rakennettu hätäpoistumistie ja kierreporras.

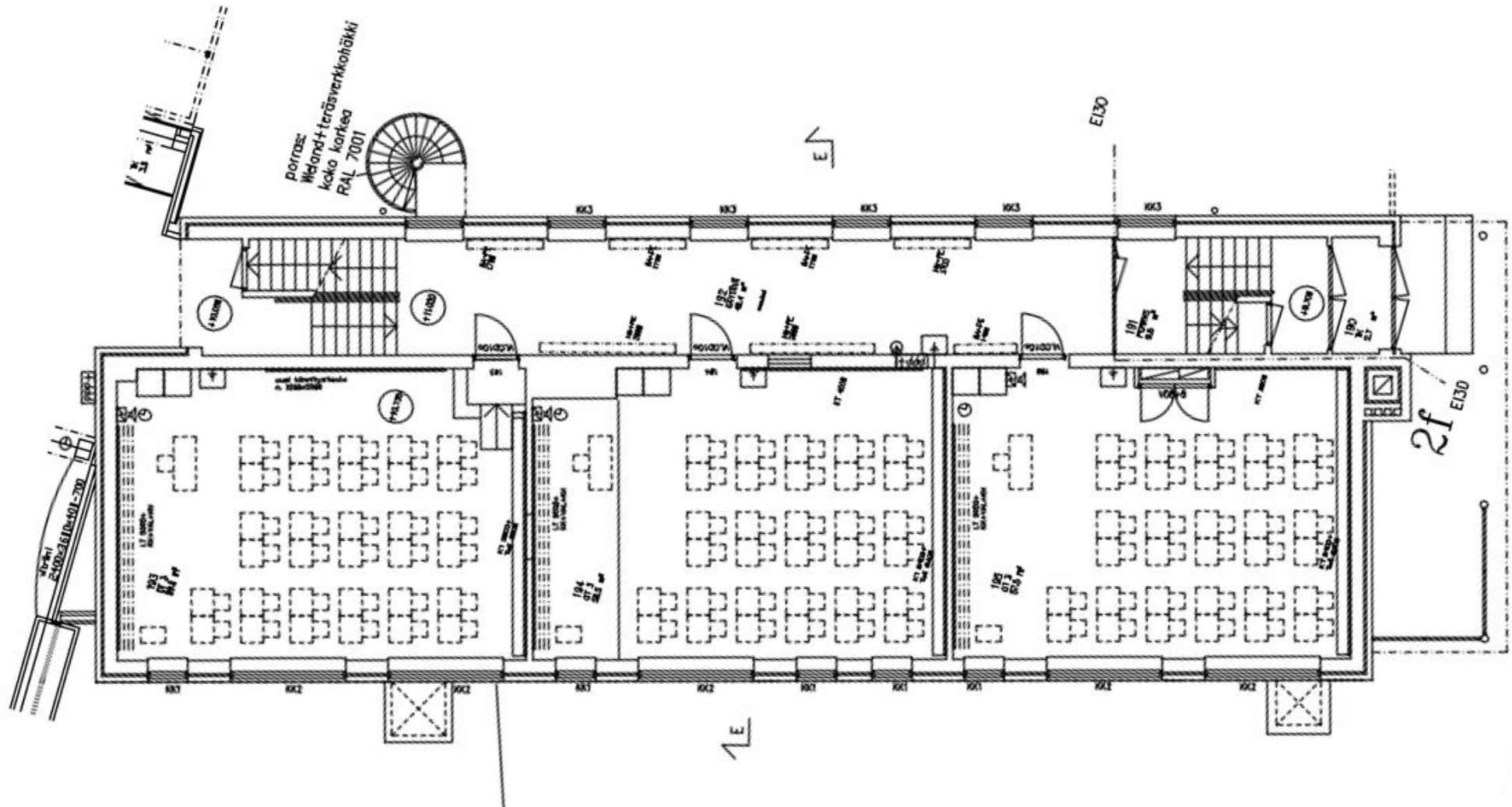

Kivikoulun itäpääty. Porraskäytävän kohdalla näkyy matalien ikkunoiden pystyrivi. Pääsisäänkäynnin katos on alkuperäisellä paikallaan, joskin se on jossain vaiheessa (1990-luvulla tai sen jälkeen) uusittu.

Pohjaratkaisu

Kivikoulun kellarikerroksen nykyinen pohjaratkaisu (Arkkitehtitoimisto Matti Karsikas 30.8.2007). Kellarikerroksessa on varastotiloja. Kuvasta poiketen vuoden 2014 saneerauksessa kellarikerroksen ikkunat on rakennettu umpeen. Vanhan kattilahuoneen, nykyisen lämmönjakuhuoneen, halkokuilu ja varastotilojen yhteydessä sijaitseva tavarakuilu on poistettu sokkelin ulkopuoliselta osin ja niin ikään rakennettu umpeen. Nämä muutostyöt sisältävää pohjakuvaa ei löytynyt.

Kivikoulun ensimmäisen kerroksen nykyinen pohjaratkaisu. (Arkkitehtitoimisto Matti Karsikas 30.8.2007). Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on kolme luokkahuonetta. Luokkahuoneisiin on kulku rakennuksen pohjoislaidalla sijaitsevalta sivukäytävältä. Lännenpuoleisin (kuvassa vasemmanpuoleisin) luokkahuone on suunniteltu alun perin veistoluokaksi ja voimisteluluokaksi. Luokassa huonekorkeus on korkeampi kuin muissa tiloissa, luokkaan kuljetaan käytävältä kahden askelman korkuisen portaan kautta. Portaon yhteyteen on osoitettu luiska. Kulku sivukäytävälle ei kuitenkaan ole esteetön. Sivukäytävän molemmissa päädyissä on koko rakennuksen korkuinen porrashuone. Rakennuksen pääsisäänkäynti sijaitsee idänpuoleisessa päädyssä. Ensimmäiseen kerrokseen kuljetaan tuulikaapin ja puolen kerroksen korkuisen portaikon kautta. Pääportaikko on erotettu käytävätilasta vuonna 1976 rakennetulla teräsrunkoisella, rautalankalaserakenteisella väliseinällä. Käytävän länsipäädyssä sijaitsevan portaan kautta on kulku laajennusosan pohjoisenpuoleiseen eteisaulaan.

Sisätilat

Kivikoulun sisätiloihin on tehty muutoksia vuosien saatossa. Tiloja on nykyaikaistettu ja pintoja uusittu. Väliseinämuutoksia on tehty ensimmäisessä kerroksessa ja kellarissa. Suurimmat muutokset on kokenut kellarin, jossa tiloja on muutettu ensin teknisiksi tiloiksi ja sittemmin varastokäyttöön.

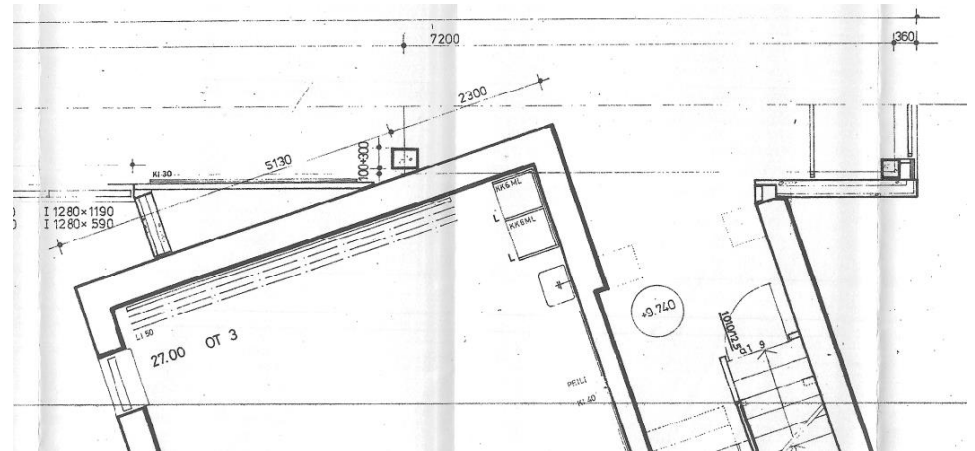
Ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa sisätiloja on muuttanut ennen muuta koneellisen ilmanvaihdon rakentaminen. Ilmastointikanavat erottuvat varsinkin käytävätiloissa ja porrashuoneissa hyvin hallitsevina.

Kivikoulun liittyminen 1976 rakennettuun koulurakennukseen eteläpuolelta.

Kivikoulun ja vuonna 1978 valmistuneen koulurakennuksen liittymä sisältä kuvattuna. Osa kivikoulun ulkoseinästä on purettu pois. Puolen kerroksen korkuinen porttas johtaa kivikoulun ensimmäisen kerroksen käytävälle. Kellaritiloihin vievään portaikkoon johtaa palo-ovi.

Ote 1. kerroksen pohjapiirroksista, jossa liitos kivikoulun ja 1976 rakennetun koulurakennuksen välillä. Kivikoulu liittyy hieman kulmittain uudisosaan. Portaikon kohdalta on purettu ulkoseinä pois ensimmäisestä kerroksesta.

Kellarikerros (varastotilat)

Kellarikerroksessa on pääasiassa varastotiloja. Kellariin on kulku rakennuksen molemmista päädyistä portaan kautta.

Kellarissa on rapatut tiiliseinät. Kellarin matalat ikkunat on rakennettu umpeen vuoden 2014 peruskorjauksen yhteydessä.

Kellaritiloissa on näkyvillä alkuperäisiä pintoja: seinät ovat rapattuja ja maalattuja tiilipintoja, lattiat betonipintoja. Pitkittäisen käytävän kattoa rytmittävät välipohjan palkit. Tilat ovat pääasiassa varastokäytössä tai taloteknisinä tiloina.

Pääsisäänkäynti ja porrashuoneet

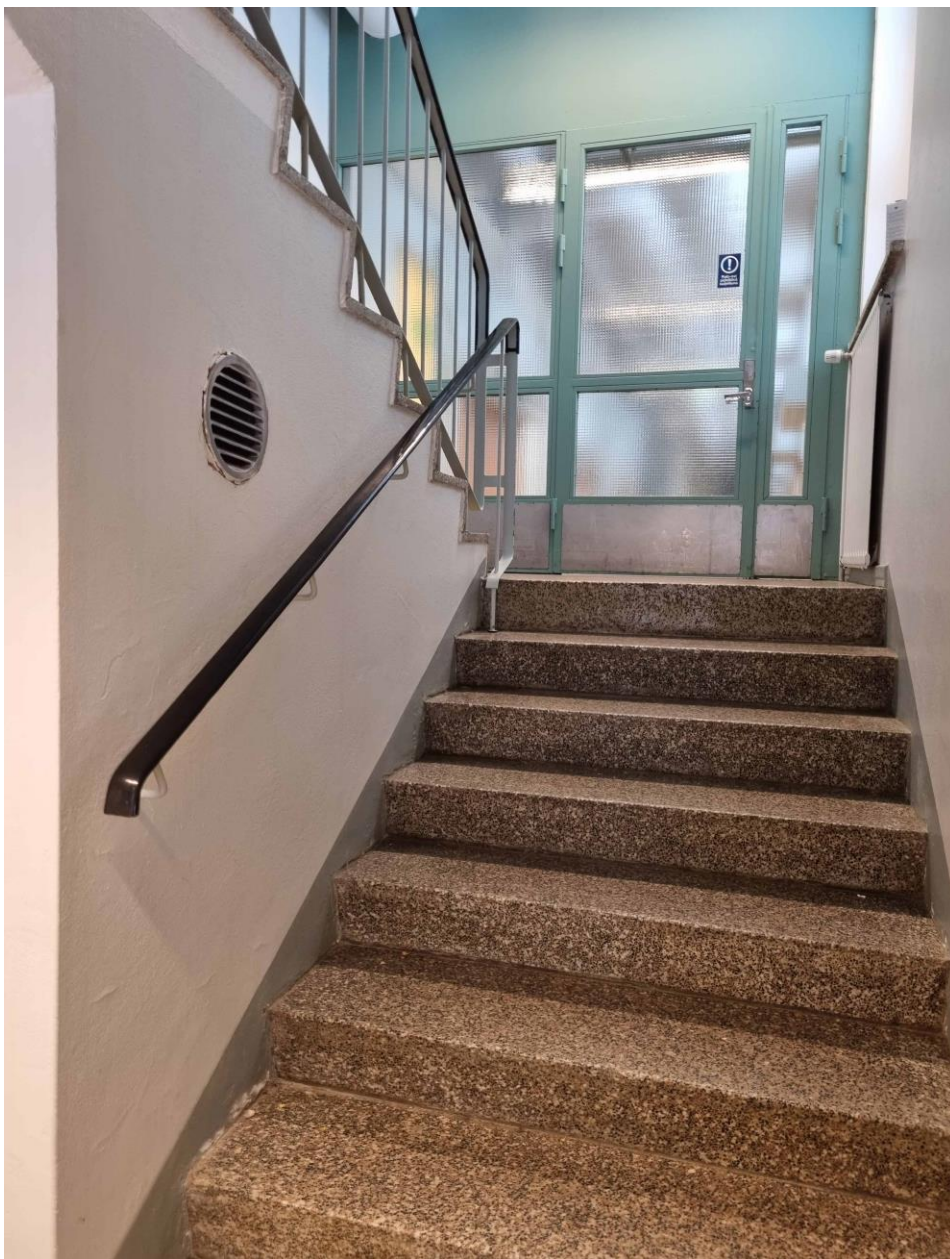
Pääsisäänkäynti sijaitsee rakennuksen idänpuoleisessa päädyssä.

Pääsisäänkäynti sijaitsee koulurakennuksen itäpäädyssä. Ulko-ovet ovat alkuperäiset tammiovet.

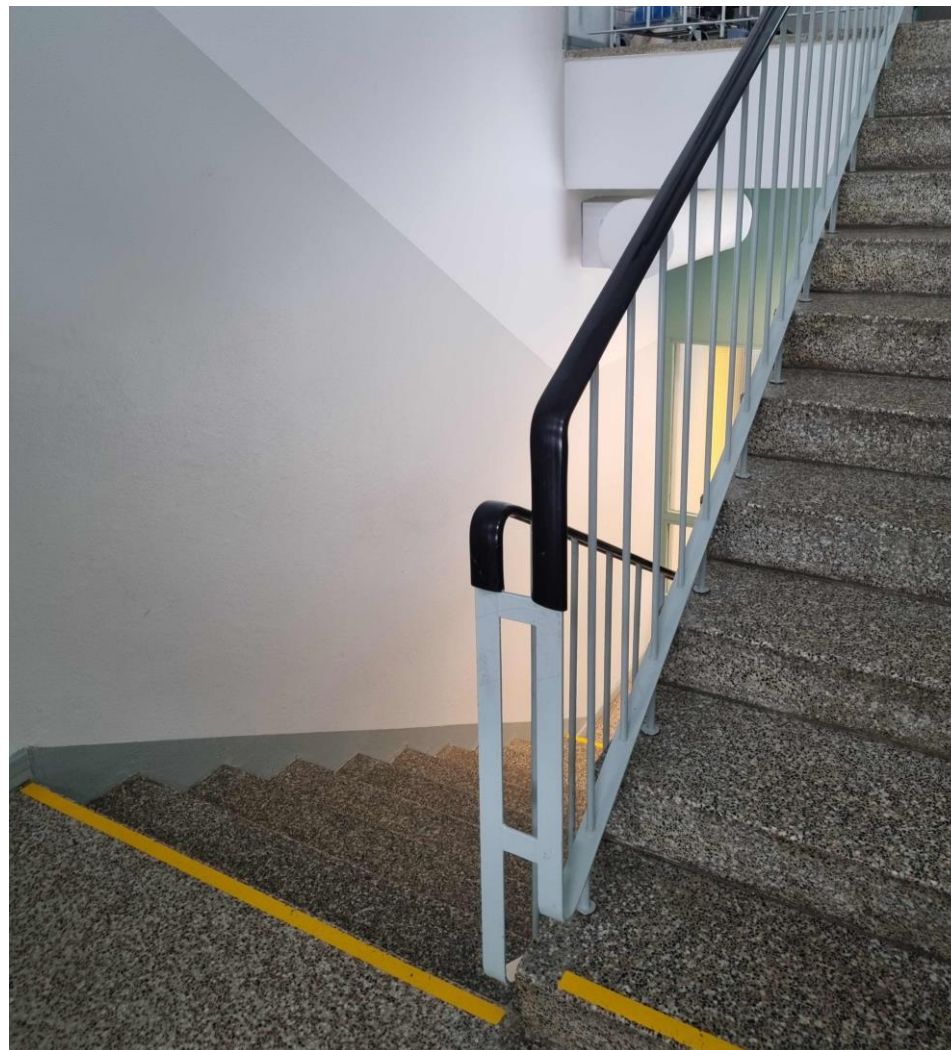

Myös tuulikaapin ja porrashuoneen väliset ovet ovat alkuperäiset.

Sisääkäynniltä kuljetaan ensimmäisen kerroksen käytävälle puolen kerroksen korkuisen portaan kautta. Portaikon ja käytävien väliin on rakennettu osastoiva teräs-rautalankasirakenteinen väli-senä vuoden 1976 peruskorjauksen yhteydessä.

Portaan kaide tai ainakin käsijohde lienee myöhemmin uusittu – rakennusselityksen mukaan por-raskaiteiden kaidepuut ovat kiillotettua koivua. Nykyiset kaiteet ovat 1970-luvulle tyypilliset teräs-kaiteet, joissa kaidepuissa on mustat muovilistat.

Käytävät

Käytävillä lattiapintana on alkuperäinen graniittimosaiikki. Seinäpinnat ja kalusteet on uusittu vuoden 2006 peruskorjauksen yhteydessä, sekä väritys että kalusteet ovat samanlaiset kuin valkean koulun käytävällä. Luokkahuoneisiin johtavat ovet on uusittu. Talotekniikkaa on selvästi näkyvillä ja ilmastointiputket hallitsevat käytävätilan yläosaa, mikä vaikuttaa tilan tunnelmaan.

Käytäviltä rakennuksen länsipäädystä on purettu pois porrasta ja käytävätilaa erottavat väliseinät 1970-luvun peruskorjauksen yhteydessä. Väliseinän kohdalle käytäville on valettu uusi graniittimosaikkibetoni, joka poikkeaa värisävyltään hieman alkuperäisestä.

Luokkahuoneet

Luokkahuoneissa pintamateriaalit on uusittu vuoden 2006 peruskorjauksessa. Materiaalit ja värit ovat joka luokassa samankaltaiset. Alkuperäistä luokkahuoneissa ovat vain ikkunoiden aukotus sekä mosaiikkibetoniset ikkunapenkit.

Lattian pintamateriaali on kaikissa muissa luokissa muovimatto, lukuun ottamatta alkujaan veisto- ja voimisteluluokkana toiminutta luokkaa, jossa on puulattia. Lattiapinta on alempana kuin muissa luokkatiloissa.

8.5 Säilyneisyys

Ulkoasu ja julkisivut

Ulkoasultaan ja julkisivuiltaan koulurakennus on säilynyt osittain alkuperäisen kaltaisessa asussaan. Julkisivun rappauspinta on alkuperäinen. Kate on uusittu alkuperäisen kaltaiseksi. Eteläpuoleisella julkisivulla ikkunoiden väleissä on alkuperäiset punatiiliset detaljit. Pääsisäänkäynnin edustalla oleva katos on rakennettu talonmiehen asunnon purkamisen jälkeen, 1990-luvulla tai sen jälkeen.

Ikkunat on uusittu, uusimisen yhteydessä ikkunoiden ulkoasu on hivenen muuttunut. Toisen kerroksen ikkunarivistön lännenpuoleisimman ikkunan muutos oveksi ja hätäpoistumistienä toimiva teräsrakenteinen portaikko muuttavat hieman rakennuksen ulkoasua.

Rakennuksen kaksikerroksinen, kapea ja korkea hahmo erottuu piirteiltään ja materiaaleiltaan selkeästi myöhemmin rakennetusta laajasta, matalasta laajennusosasta. Kivikoulu on laajennuksen yhteydessä säilytetty itsenäisenä, omanlaisenaan, 1950-luvun kouluarkkitehtuuria edustavana rakennuksena. Kokonaisuuden kerroksellisuutta korostaa myös se, että kivikoulu liittyy hieman viistossa kulmassa uudempaan rakennukseen.

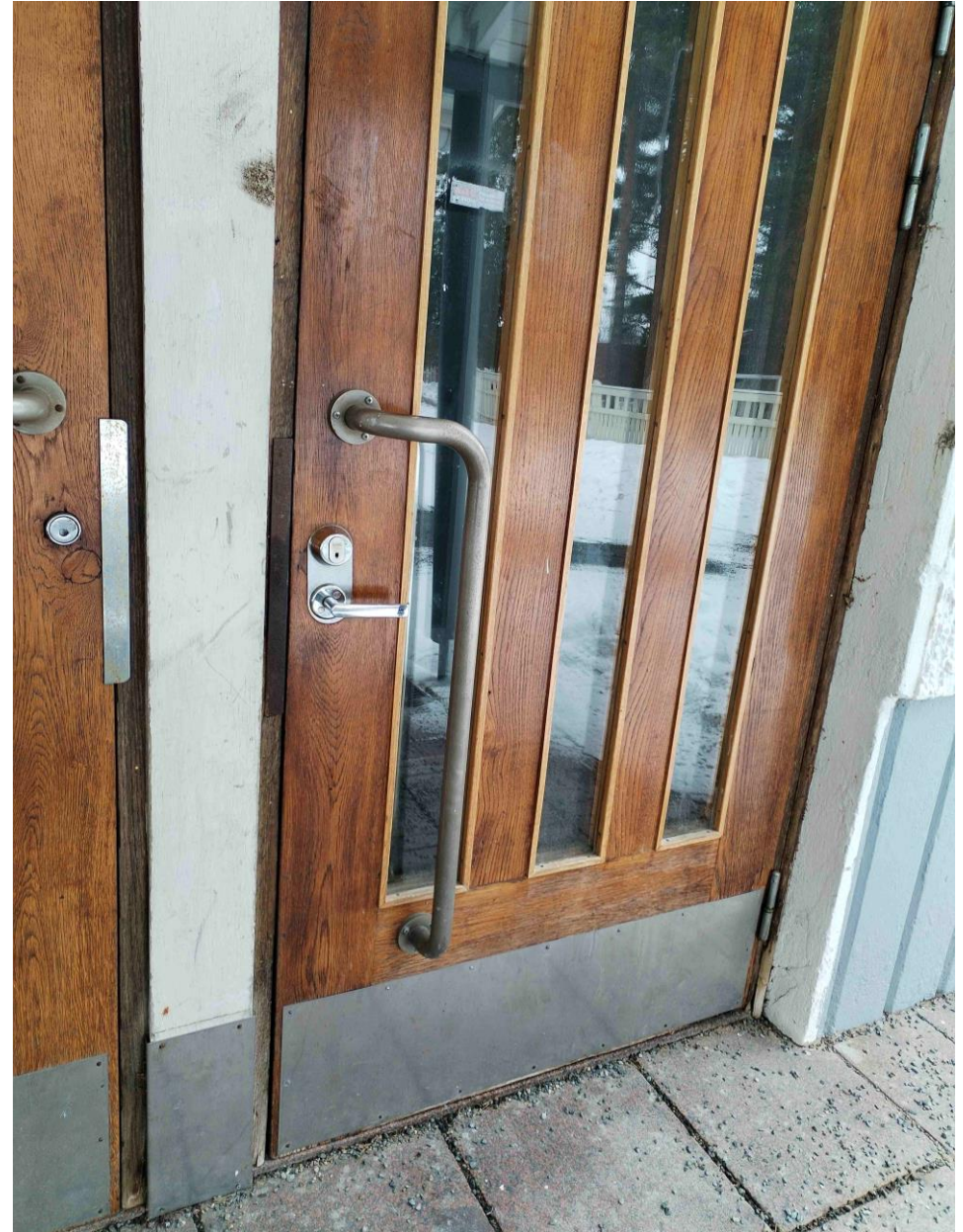

Ulko-ovet

Pääsisäänkäynnin ulko-ovet ovat alkuperäiset. Pääsisäänkäynnissä on rinnan kaksi leveää yksilehtistä ovea, jotka avautuvat parioven tapaan keskeltä. Ovet ovat lakattua tammea. Ovilla on rinnakkain kolme kapeaa ja korkeaa lasia, joita kehystävät kapeat, ovea vaaleammat listat. Ovien alaosissa on potkupellit sinkittyä teräslevyä. Putkivetimet ovat alkuperäiset, lukot ja painikkeet on myöhemmin uusittu.

Sisäänkäynnin yllä on katos, joka detaljien perusteella erottuu uudehkoksi rakenteeksi. Sisäänkäynnin edustalla on betonilaatoitus ja teräksinen rappuralli.

Sisätilat

Sisätiloja on peruskorjausten yhteydessä uudistettu ja nykyaikaistettu. Pintamateriaalit on luokkahuoneissa suurimmaksi osaksi uusittu, nykyiset pintamateriaalit ovat pääosin peräisin 2000-luvulta.

Parhaiten säilyneitä tiloja rakennuksessa ovat pääsisäänkäynti ja porrashuoneet. Pääsisäänkäynnin ulko-ovet ovat alkuperäiset, samoin tuulikaapin ja portaan välissä olevat väliovet. Väliovet ovat puurunkoiset, valkoisiksi maalatut lasiovet, joissa laseja kehystävät tammilistat. Putkivetimet ovat alkuperäiset. Tuulikaapissa on alkuperäinen marmorimosaiikkilattia, johon on tehty teräslistan kehystämät upotetut mattosyvennykset.

Rakennuksen itäpäädyssä sijaitseva porrashuone on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Portaikkoon tulee luonnonvaloa rakennuksen päädyssä sijaitsevien pienten ikkunoiden kautta. Vaakasuuntaisten ikkunoiden muodostama pystyrivi erottuu arkkitehtonisena aiheena sekä sisällä porrashuoneessa että itään avautuvalla päätyjulkisivulla. Ikkunoiden alla on alkuperäiset ikkunapenkit marmorimosaiikkia. Porrashuone on välitasanteella ja toisen kerroksen tasalla luonteeltaan juhlava, korkea tila.

Länsipäädyn porrashuone on kokenut muutoksia. Ensimmäisessä kerroksessa rakennus on yhdistetty vuonna 1978 valmistuneeseen laajennusosaan. Toisessa kerroksessa portaan päälle korkeaan tilaan on rakennettu iv-konehuone, minkä seurauksena on menetetty porrashuoneelle alun perin ominainen korkea tila. Länsipäädyssä osa porrashuoneen ikkunoista on laajennuksen yhteydessä rakennettu umpeen, osa on korvattu ilmanvaihtosäleiköillä.

Molemmissa porrashuoneissa portaiden, kerrostasanteiden ja välitasanteiden lattiapinnat ovat alkuperäisiä mosaiikkibetonipintoja. Pintaa jakavat osiin teräslistat. Mosaiikkibetonissa on pääasiassa punaista kiviainesta ja sen lisäksi mustaa ja valkoista, pinnan värityksen yleisvaikutelma on lämpimänsävyinen punainen. Portaiden kaiteet lienee ainakin osittain uusittu: vuoden 1957 rakennusselityksen mukaan kaidepuut ovat olleet kiillotettua koivua, nykyinen käsijohde on 1970-luvulle tyypillinen musta muovilista.

Pattereille on tehty syvennykset seiiniin tuulikaappiin, sisäänkäynnin lepotasanteelle sekä ensimmäisen ja toisen kerroksen välitasanteelle.

Pääsisäänkäynnin ulko-ovet ja väliovet ovat alkuperäiset ja hyvin säilyneet.

Väliovissa on tammiset koristelistat. Vetimet ovat alkuperäiset.

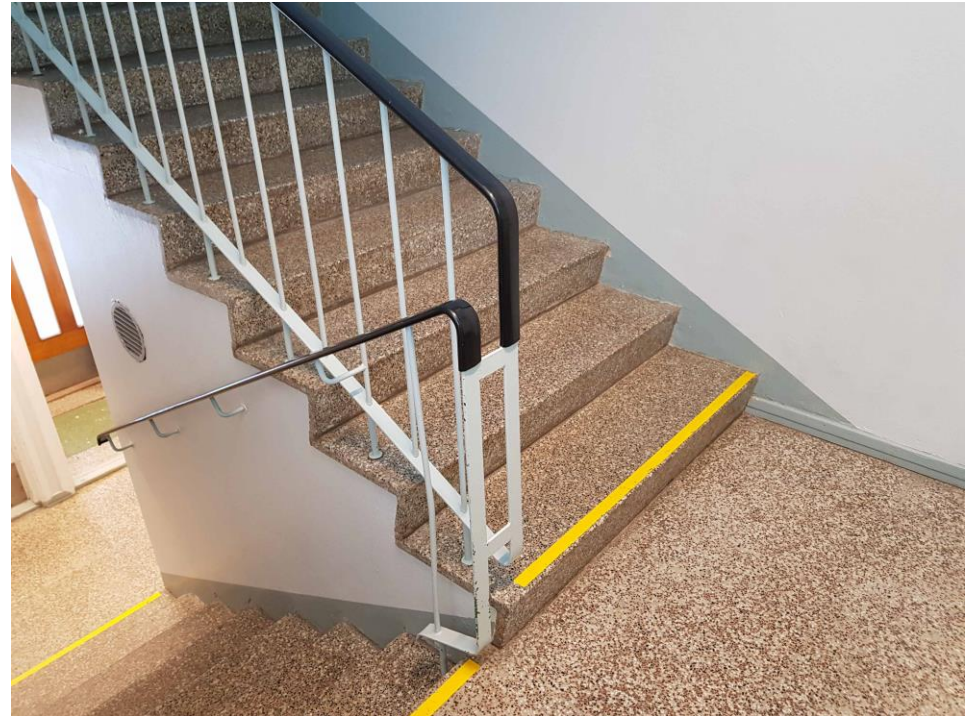

Porrashuoneissa lämpöpatterit sijaitsevat seiniin muuratuissa syvennyksissä.

Portaiden askelmat on vuoden 1957 rakennuslityksen mukaan esivalmistettu tehtaalla ja asennettu paikoilleen rakennusvaiheessa.

Nykyiset porraskaiteet ovat 1970-luvun tyylliset teräsrunkoiset pinnakaiteet, käsijohteet ovat mustaa muovilistaa.

Lattiat ovat graniittimosaiikkia, jossa on punaisen kiviaineksen lisäksi mustaa ja valkoista kiveä. Pinnat on jaettu ruutuihin sinkkilistoilla.

Porraskäytävään tulee luonnonvaloa itäpäädyssä sijaitsevien pienten ikkunoiden kautta. Ikkunoiden muodostama pystyrivi erottuu arkkitehtonisena aiheena sekä sisällä porrashuoneessa että itään avautuvalla päätyjulkisivulla. Porrashuone on korkea, ilmeeltään ja tunnelmaltaan juhlava tila.

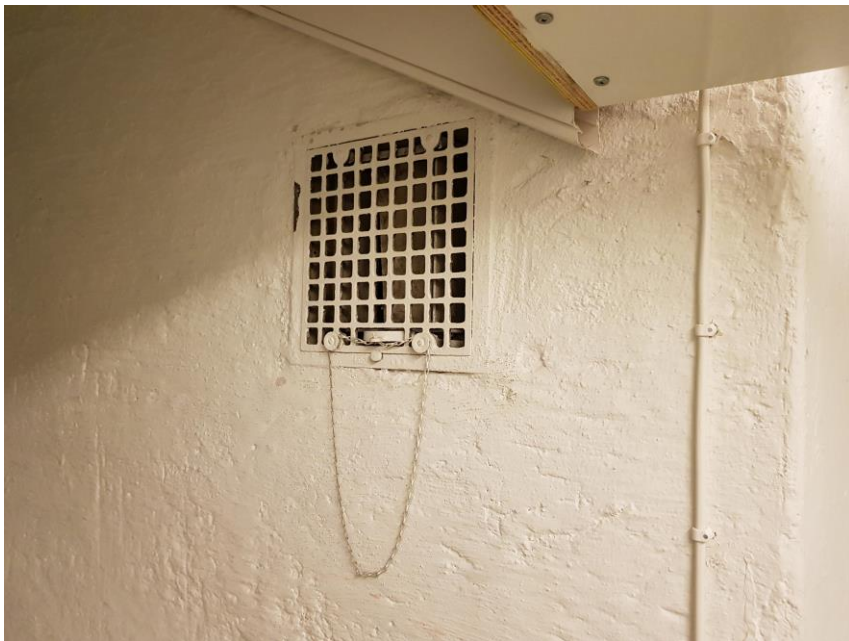

Alkuperäinen tunnelma on osittain säilynyt kellarikerroksessa, ensimmäisen ja toisen kerroksen sivukäytävillä sekä veisto- ja voimistelusaliksi suunnitellussa luokassa.

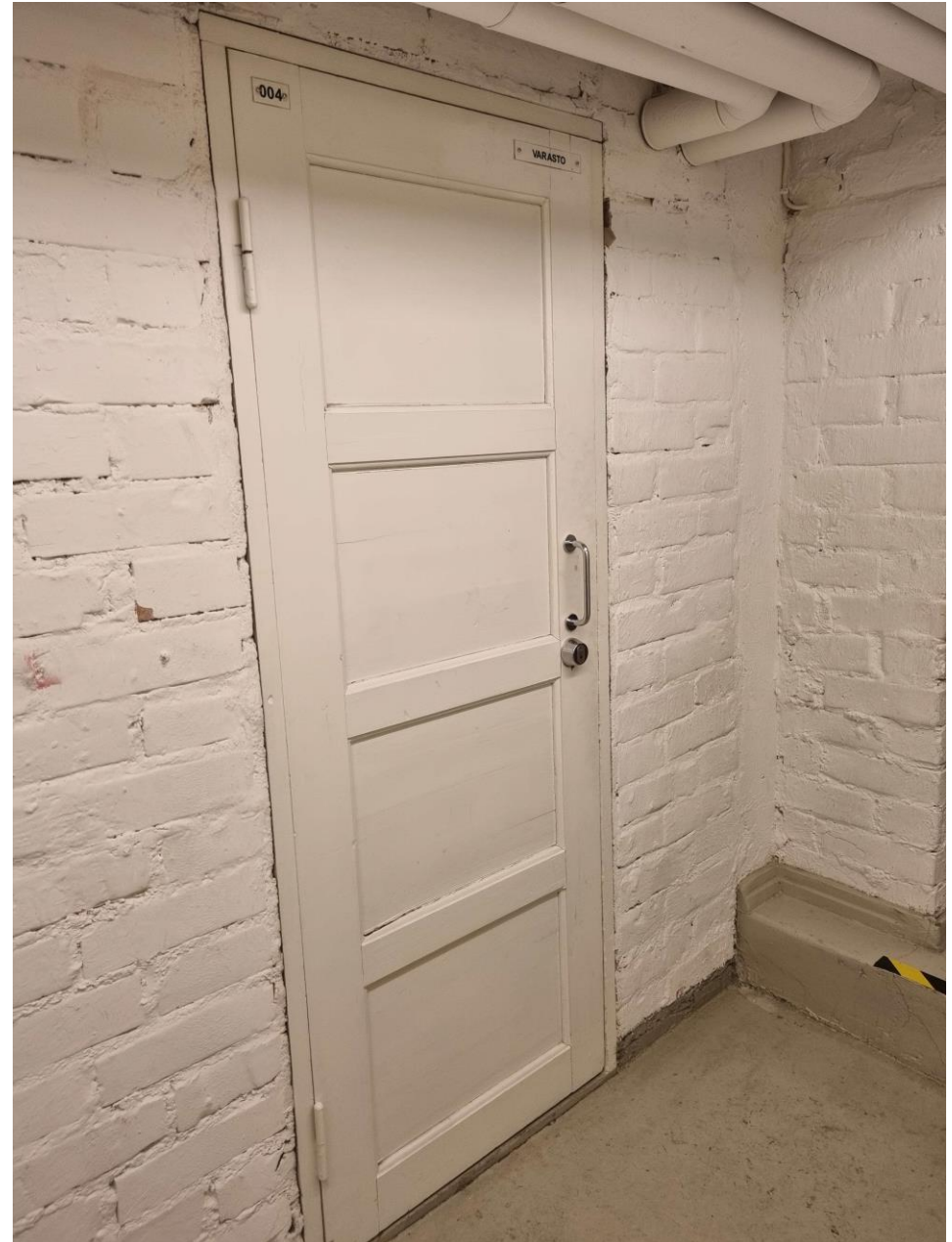
Kellarikerroksessa pinnat ovat pääosin alkuperäiset, vaikka tilojen käyttötarkoitukset ovat osittain muuttuneet. Kellarikerros on 1950-luvun rakennukselle tyyppillinen kellaritila: seinissä on rouheat rapatut ja maalatut pinnat, lattiat ovat betonia. Kellarin varastoissa on paikoin alkuperäisiä puurunkoisia peiliovia.

Sivukäytävillä alkuperäistä tunnelmaa tuovat hyvin säilyneet graniittimosaiikkilattiat ja graniittimosaiikkiset ikkunapenkit. Käytävätilojen tunnelmaan vaikuttavat raskaat ilmastointiratkaisut.

Veisto- ja voimistelusalina alkujaan toimineessa luokahuoneessa on puulattia, samoin kuin alun perin on ollut.

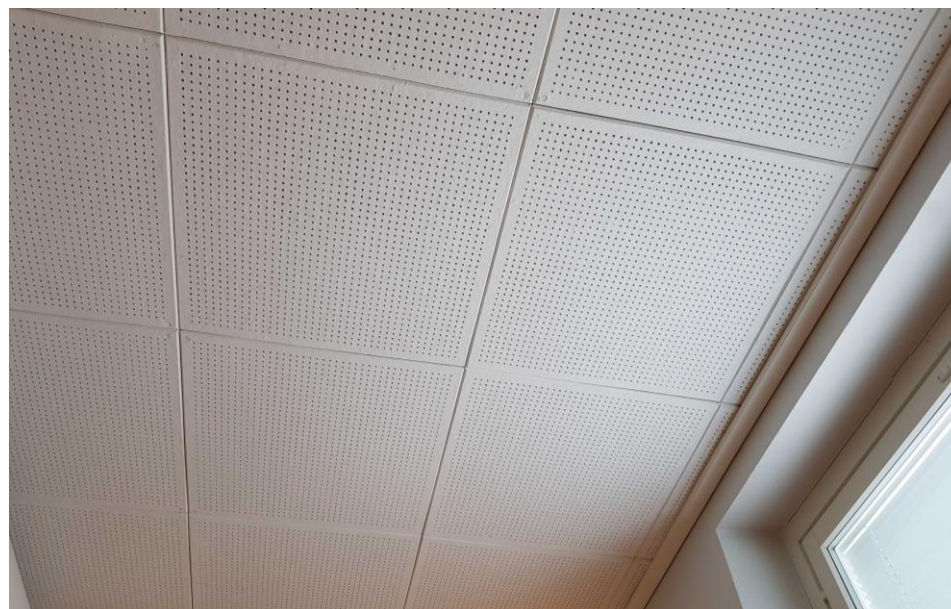

Kellarissa on säilynyt alkuperäisiä väliovia sekä seinäpintoja. Myös alkuperäiseen ilmanvaihtoon liittyviä rakennusosia on säilynyt.

Käytävillä alkuperäistä tunnelmaa käytävällä tuovat graniittimosaiikkilattiat ja ikkunapenkit. Alaka-
toissa on luultavasti alkuperäiset rei'itetyt akustiikkalevyt. Tekniset ratkaisut, kuten suuret ilmas-
tointikanavat, sähköhylyt ja ripustetut opasteet erottuvat tilassa hallitsevina.

Alkuperäisissä suunnitelmissa veisto- ja voimistelusaliksi osoitetussa luokkahuoneessa on muista luokkatiloista poiketen lakattu laudalattia. Katossa näkyvät poikittaiset betonipalkit, niiden väleissä on rei'itetyt akustiikkalevyt.

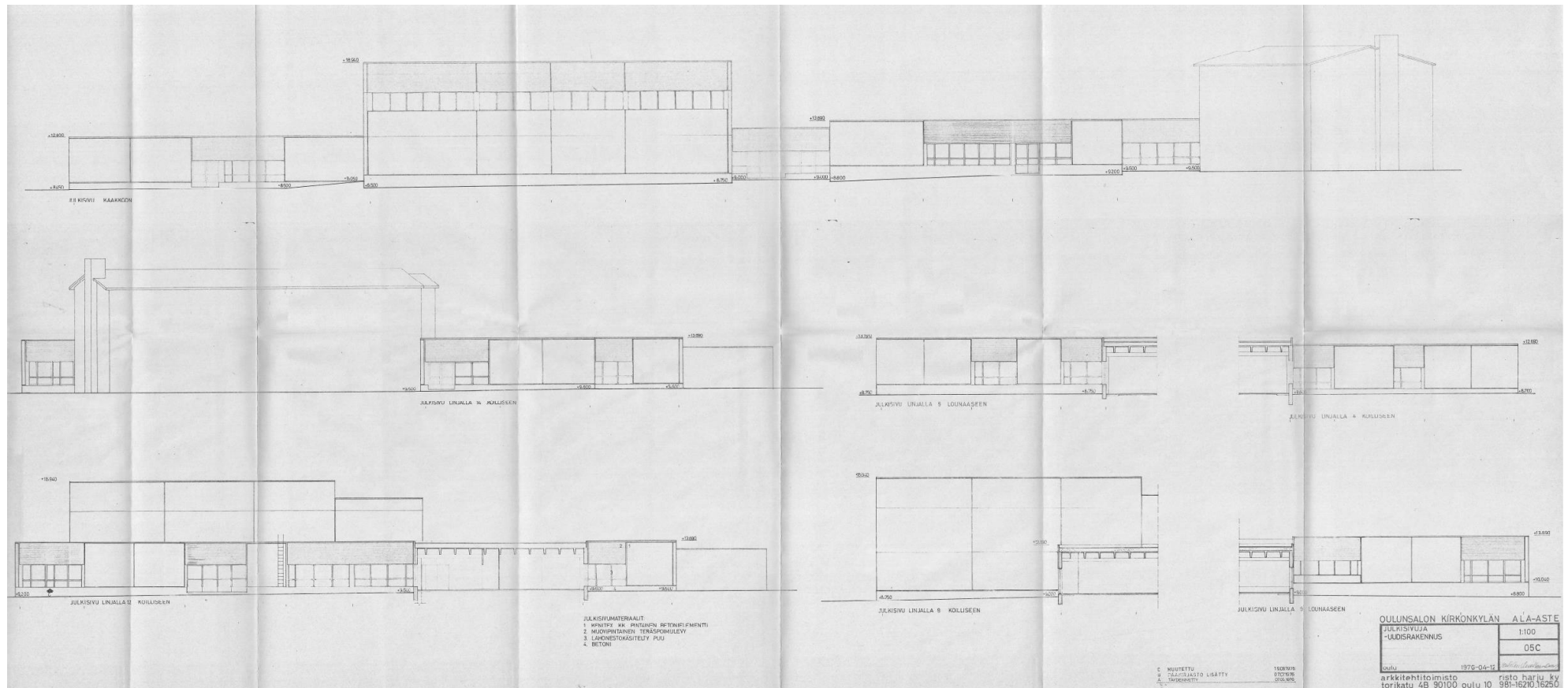

9 OULUN SALON KIRKON KYLÄN ALA-ASTE 1978

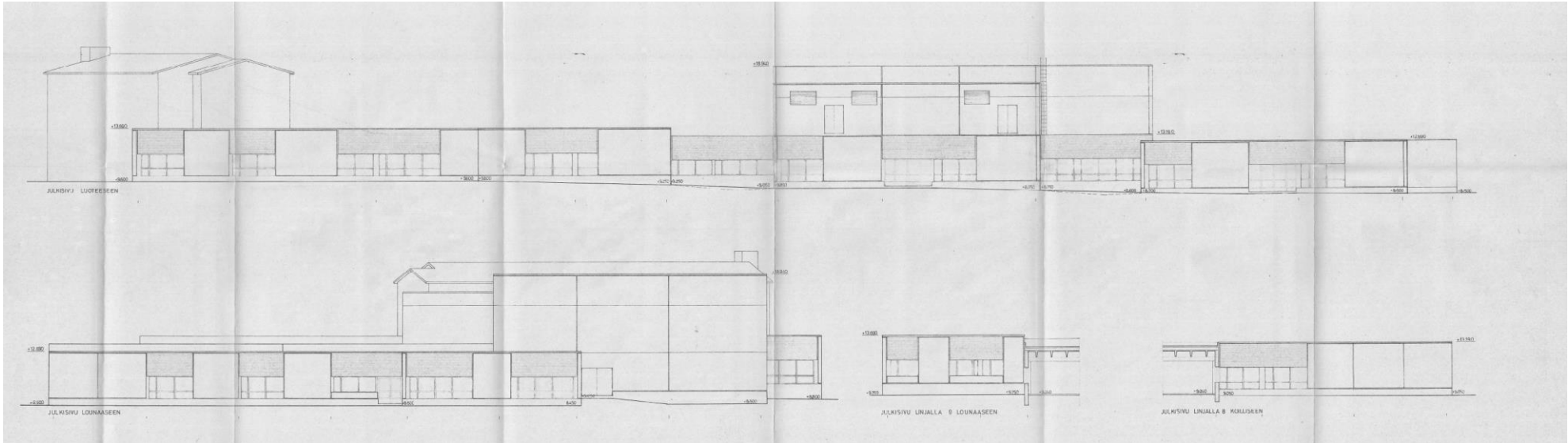
9.1 Rakennus alkuperäisessä asussaan

Kuvaus rakennuksen alkuperäisestä ulkoasusta perustuu rakennuksen alkuperäisiin piirustuksiin. Alkuperäistä rakennusselitystä ei tämän työn laatimisen yhteydessä löytynyt. Alkuperäiset piirustukset on laatinut arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky ja ne on allekirjoittanut Markku Vuolteenaho.

Ulkoasu ja julkisivut

Ote julkisivupiirustuksesta. Kokonaishahmoltaan monitahoisessa rakennuksessa on monta julkisivua. Julkisivumateriaaleina on lueteltu Kenitex kk pintainen betonielementti, muovipintainen teräspoimulevy, lahonestokäsitelty puu ja betoni. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky, 12.4.1976.

Ote julkisivupiirustuksesta. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky, 12.4.1976.

Oulunsalon kirkonkylän ala-asteen koulun vuonna 1978 valmistunut koulurakennus on yksikerroksinen, hahmoltaan monitahoinen rakennus. Rakennus muodostuu keskuskäytävään ja sen kanssa risteäviin sivukäytäviin tukeutuvista yksikerroksisista siipiosista. Muita siipiä korkeampana kohoaa liikuntasalisiipi.

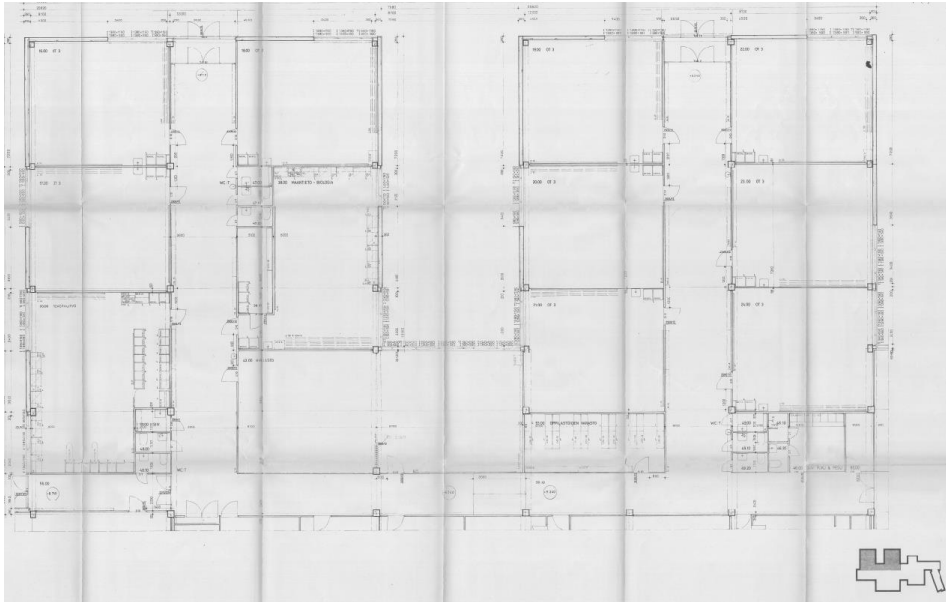
Koulurakennuksen julkisivut ovat pääosin betonielementtejä ja muovipintaista teräspoimulevyä. Julkisivut ovat pelkistetyt ja ajalleen tyyppilliset. Julkisivuilla ikkunat ja niiden yläpuoliset poimulevyypinnat vuorottelevat ehyiden betonipintojen kanssa. Suuret ikkunat sijaitsevat matalalla. Tasakatto korostaa rakennuksen matalaa, horisontaalista hahmoa.

Piirustuksissa vuoden 1976 laajennusosasta erottuu selkeästi vuonna 1958 valmistunut kaksikerroksinen, satulakattoinen kivikoulu.

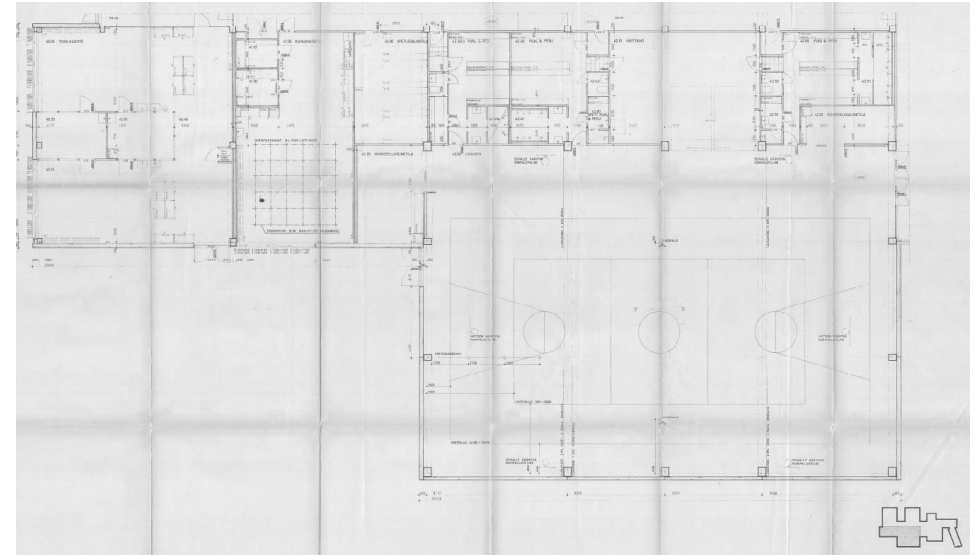
Pohjaratkaisu

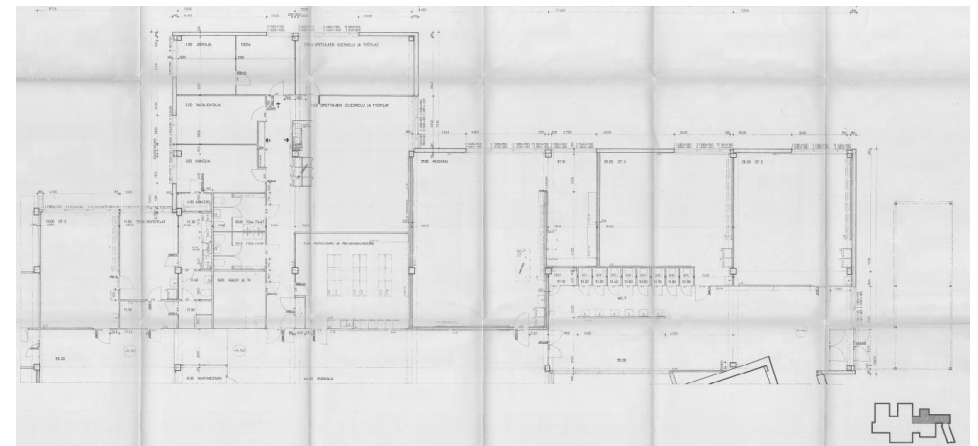
Vuonna 1978 valmistuneen koulurakennuksen alkuperäinen pohjaratkaisu. Arkkitehtitoimisto Risto Harju ky, 24.3.1976. Rakennus on pohjakaavaltaan kampamainen. Poikittaiset siipiosat liittyvät pitkittäiseen keskuskäytävään, joka kulkee kivikoulun länsipäädystä etelään ja päättyy teknisten tilojen vieressä sijaitsevaan uloskäyntiin. Pääosa luokkahuoneista sijaitsee keskuskäytävän länsipuolella (kuvasa käytävän yläpuolella). Käytävän eteläpuolella sijaitsevat teknisen työn opetustilat, liikuntasali aputiloineen sekä kirjasto, keittiötilat ja ruokala. Rakennuksen uusi pääsisäänkäynti sijaitsee idän puolella liikuntasalin ja kirjasto-ruokalasiiven välissä. Opettajien tilat sijaitsevat ruokalan kohdalla käytävän länsipuolella.

Ote koulurakennuksen pohjapiirroksesta. Pohjapiirroksessa näkyvät koulurakennuksen luokkahuone-nesiivet, jotka sijaitsevat rakennuksen lounaiskulmassa. Luokkatiloista erikseen on määritelty tekstiilityön ja maantieto-biologian luokat. Kuvassa vasemmanpuoleisen käytävän kulmauksessa on kirjastotiloja ja sen oikealla puolella oppilastöiden varasto. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky, 26.5.1976.

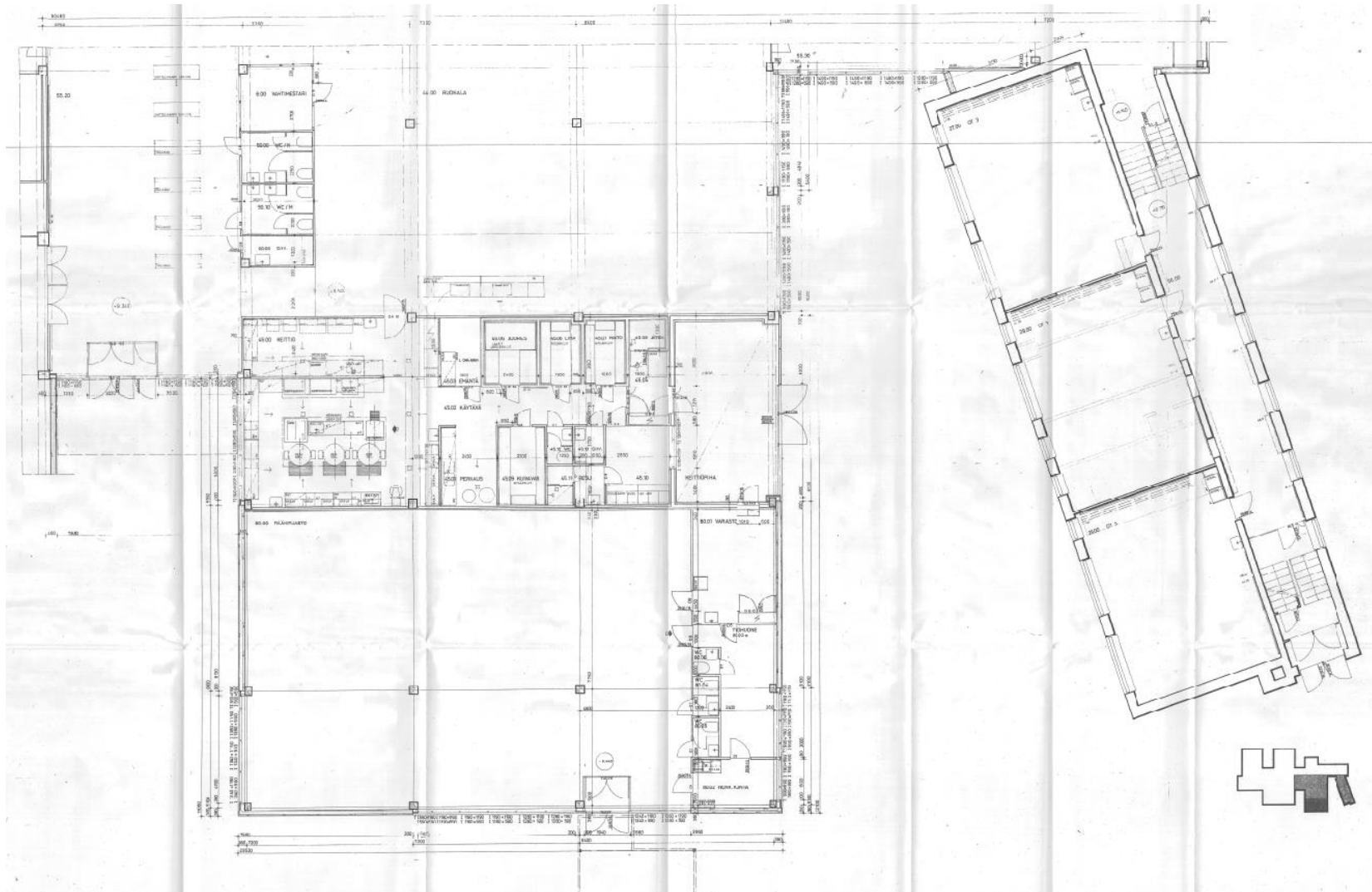

Ote koulurakennuksen pohjapiirroksesta. Pohjapiirroksessa on esitetty koulurakennuksen voimistelu-/ juhlasali näyttämöineen ja pukuhuoneineen sekä teknisen käsityön tilat. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky, 26.5.1976.

Ote koulurakennuksen pohjapiirroksesta. Pohjapiirroksessa näkyvät opettajien tilat, monistamo ja terveydenhoitajan tilat sekä rakennuksen luoteiskulmassa sijaitsevat luokkatilat, joista yksi on määritelty musiikkiluokaksi. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky, 26.5.1976.

Ote koulurakennuksen pohjapiirroksesta. Uuden koulurakennuksen koillisosassa ovat keskikäytävän varressa sijaitseva ruokasali, keittiön tilat ja kirjasto. Ruokasalin vieressä on keskusaula, johon johtaa liikuntasalin ja kirjaston välissä sijaitseva pääsisäänkäynti. Piirroksessa näkyy myös vuonna 1958 rakentunut kivioulu, joka liitettiin osaksi uudisrakennusta. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky, 26.5.1976.

Rakenteet

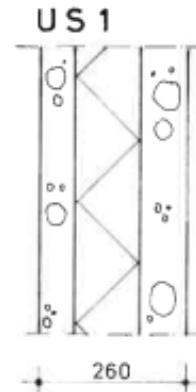
Tiedot koulurakennuksen rakenteista pohjautuvat alkuperäisiin piirustuksiin. Alkuperäistä rakennusselitystä ei tämän työn laatimisen yhteydessä löytynyt.

Piirustusten ja rakennetyypikuvien perusteella koulurakennuksen ulkoseinät ovat teräsbetonia mineraalivillaeristeellä. Ulkoverhouksena on joko teräsbetoni tai muovipinnoitettu sinkitty teräspoimulevy, joka on kiinnitetty pystykoolaussiin. Koolausten ja mineraalivillaeristeiden välissä on Luja-levy.

Väliseinät ovat pääasiassa kalkkiehkektiilistä molemmin puolin puhtaaksimuurattuja.

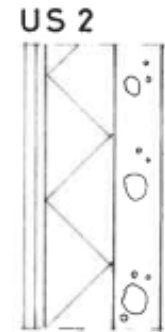
Yläpohjat ovat TT-laattaa. Laatan päällä on ohut muovikelmu ja sen päällä keskimäärin 320 mm kevytsoraa. Soran päällä ovat kevytsorabetonilaatat ja niiden päällä on kolminkertainen bitumikermikate. Bitumikermikatteen päällä on irtonaista kiviainesta.

Rakennuksessa on maanvarainen alapohja. Alapohjalaatta on betonia, sen alla on eristeenä 50 mm vaahtomuovilevy, 1 m matkalla ulkoseinää vastan 100 mm. Vaahtomuovilevyn alla on 200 mm karkeaa, hyvin tiivistetty soraa. Liikuntasalin lattiassa betonin päällä on muovikelmu, sen päällä korokepalat ja ristiinkoolaus, koolausten välissä on mineraalivilla. Lattiapinta on lattialautaa.

ULKOSEINÄT YLEISÄ

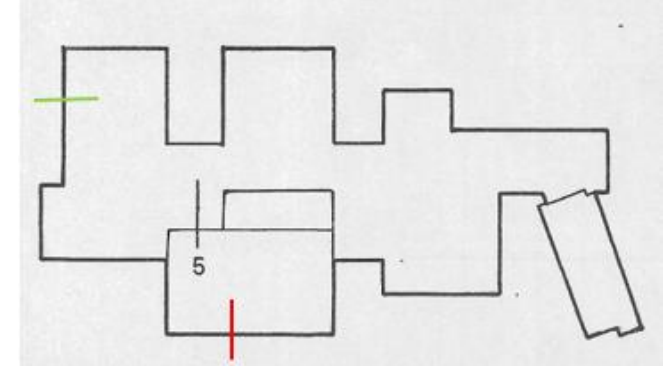
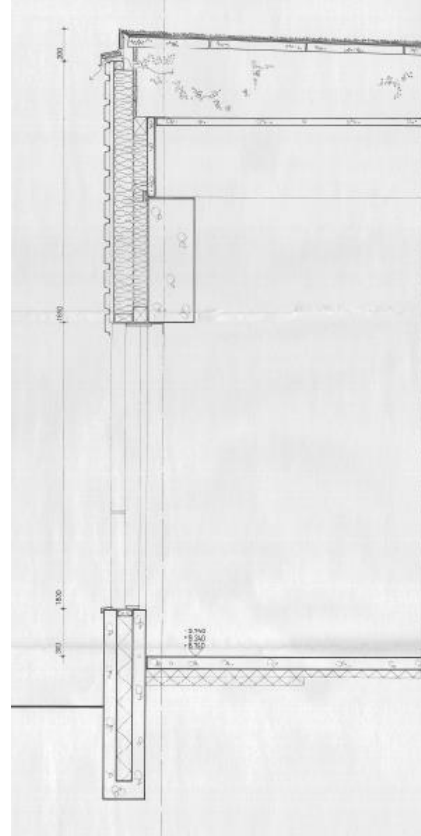
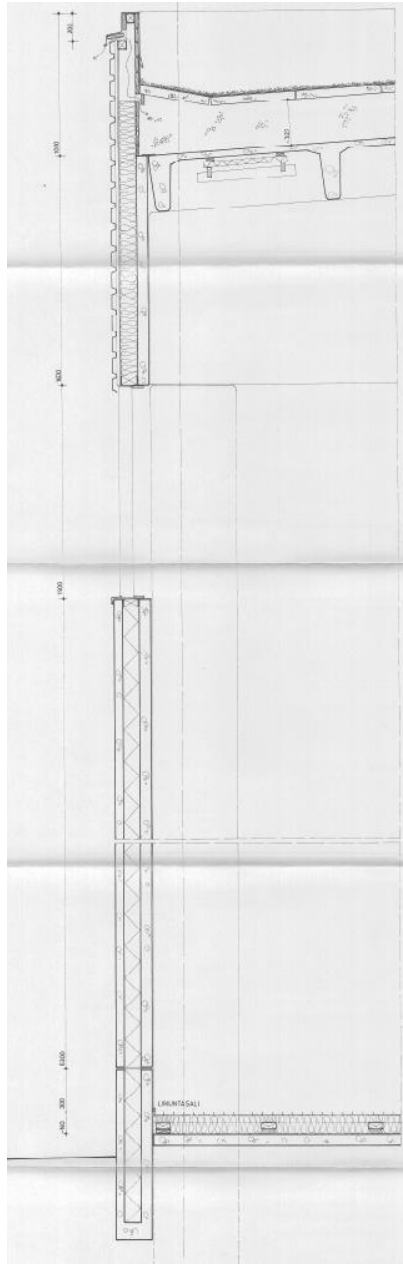
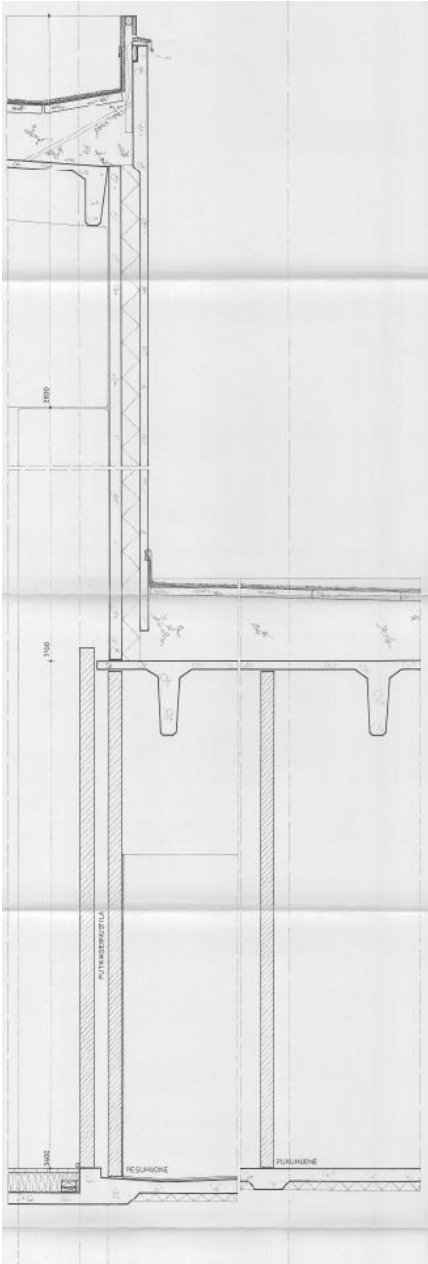
1. 60mm teräsbetoni
2. 120mm mineraalivilla, esim. PV-11V
3. 80mm teräsbetoni

ULKOSEINÄT IRTOKIVIEN YLÄPÖHJÄ

1. Muovipinnoitettu sinkitty teräspoimulevy
2. Pystykoolaus, 19x100 K 1200
3. 3mm Luja-levy
4. 120mm mineraalivilla, esim. PV-11V
5. 80mm teräsbetoni

Ulkoseinien rakennetyypit.

Otteita koulurakennuksen seinäleikkauksista (Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky). Leikkauksissa on nähtävissä rakenteiden liittyminen toisiinsa. Ensimmäinen leikkaus on mustalla viivalla ja numerolla 5 merkitystä kohdasta. Leikkauskuvassa näkyy matalamman osan kattorakenteen liittyminen liikunsalin korkeampaan seinärakenteeseen.

Toinen leikkauskuva on punaisella viivalla merkitystä kohdasta. Seinän alaosassa julkisivun puolella on betoni, yläosassa pöimulevyverho.

Kolmannen leikkauksen kaltainen rakenne löytyy esimerkiksi vihreällä merkitystä kohdasta.

9.2 Rakennuksen käyttöhistoriaa

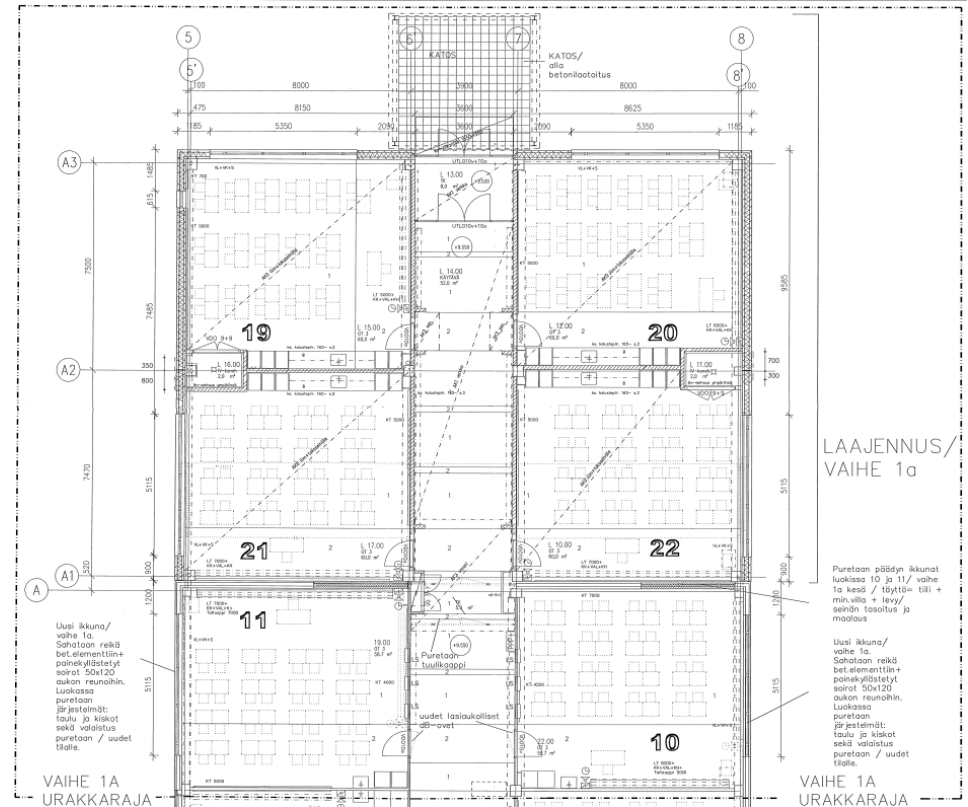
Rakennus on toiminut koko historiansa ajan kouluna.

9.3 Keskeiset korjaukset ja muutokset

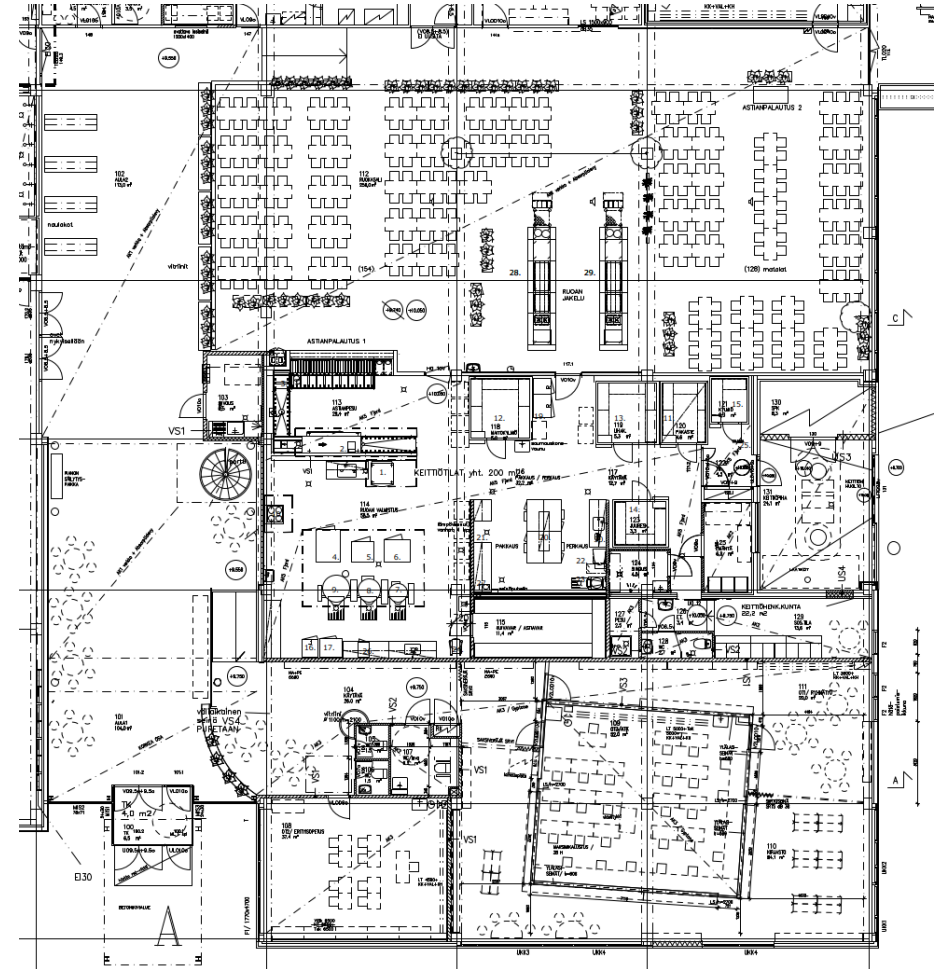
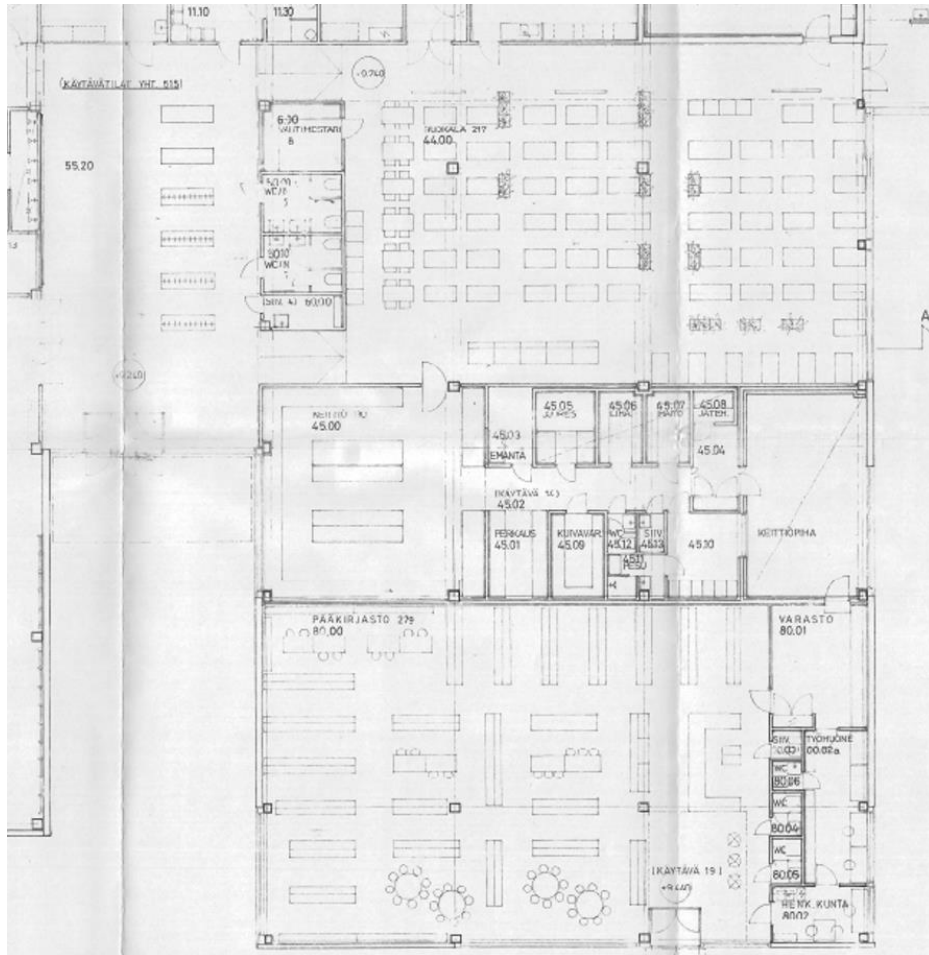
Koulurakennukseen on tehty laajennus ja perusparannus 2000-luvun alkupuolella, työt ajoittuvat vuosille 2005–2007. Laajennus- ja muutostöiden suunnittelusta on vastannut Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas Oy. Piirustukset on päivätty vuosille 2003–2006. Rakennuttajana on toiminut Oulunsalon kunta, pääurakoitsijana Rakennus-Koskela Oy.

Laajennustöiden ensimmäisessä vaiheessa lännen puolella rakennuksen keskellä sijaitsevan luokkahuonesiiven jatkeeksi on rakennettu laajennus, johon kuuluu neljä luokkahuonetta. Laajennuksen toiseen vaiheeseen kuuluu pääsisäänkäynnin aulatililan korjaus ja laajennus. Muutostöissä sisätiloja on muutettu muun muassa kirjastotilojen osalta sekä ruokasalin alueella. Lisäksi sisätiloissa on tehty muita pienempiä tilamuutoksia.

Perusparannustöiden yhteydessä rakennuksen sisätilojen pintarakenteet ja kalusteet on pääosin uudistettu.

Ote Kirkonkylän koulun muutos- ja korjaustyön vaiheen 1A työpiirustuksesta. Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas 24.2.2003.

Otteet vuoden 1976 alkuperäisistä pohjapiirustuksesta (Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky) sekä 31.1.2006 päivätystä pohjapiirustuksesta (Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas Oy). Uudemmassa piirustuksessa näkyvät aulatilan laajennus, keittiön alueen muutostyöt sekä ruokasalin muutostyöt. Ruokasalin reunalta on muun muassa purettu pois wc-tilat ja ruokasali on sen myötä yhdistynyt avoimeksi tilaksi aulan kanssa. Tiloja kuitenkin rajaa toisistaan matala tiilimuuraus sekä sitä vasten aulan puolella sijaitsevat vitriinit. Lisäksi entisen pääkirjaston tilat on muutettu oppilastiloiksi. Tilaan on tehty mielenkiintoinen tilallinen ratkaisu rakentamalla huone huoneen sisälle.

Koulurakennuksessa on käytetty vuoden 2006 peruskorjauksessa paljon samankaltaisia elementtejä ja värimaailmaa kuin Oulunsalon lentokentällä, joka myös on Arkkitehtitoimisto Karsikas Oy:n suunnittelema.

Kuvat yllä ja vasemmalla: Oulunsalon koulu, kuvat alla: Oulunsalon lentokenttä.

9.4 Nykytilanne

Rakennuksen kuvaus nykyisessä ulkoasussaan pohjautuu 6.3.2024 tehtyyn inventointiin sekä 2003–2007 laadittuihin peruskorjaussuunnitelmiin.

Julkisivu Koulutielle. Voimistelusalin ulkoseinässä pääsisäänkäynnin vieressä on Taiteilija Paavo Tolosen reliefi "Elämän aakkoset". Reliefi on paljastettu koulun 100-vuotisjuhlien yhteydessä.

Ulkoasu ja julkisivut

Ulkoasultaan rakennus on osittain alkuperäisessä asussaan. Laajennusosat ja muutamat muutostyöt ovat muuttaneet rakennusta paikoin.

Pääosin rakennuksen julkisivut ovat vaaleaa betonipintaa tai siniharmaansävyistä poimulevyä. Julkisivujen betonipinnoissa erottuvat elementtisaumat suurilla pinnoilla, kuten voimistelusalin seinässä. Sokkeli on betonia. Luokkahuone-siiven laajennuksessa julkisivut ovat puhtaaksimuurattua vaaleaa tiiltä. Ikkunat ovat osittain alkuperäiset puuikkunat, osittain peruskorjauksen yhteydessä uusittuja puitejaoltaan vanhojen kaltaisia ikkunoita.

Pääsisäänkäynnin edessä oleva teräsrakenteinen katos on rakennettu peruskorjauksen yhteydessä, samoin sisäänkäyntiaulan teräs- lasirakenteinen laajennusosa. Katoksen koboltinsininen väri toistuu myös rakennuksen sisätiloissa aulan ja ruokasalin alueella. Koulutien suuntaan avautuvalla julkisivulla poimulevyverhoukset on uusittu profiililtaan ja väritykseltään hivenen vanhoista poimulevyverhouksista poikkeaviksi.

Liikunta- / juhlasalin julkisivu on osittain alkuperäisessä asussaan, julkisivun yläosan pellitys on uusittu. Korkean julkisivun oikealla puolella on 2000-luvulla rakennettu aulan laajennus, joka erottuu muusta koulurakennuksesta suurilla lasipinnoilla. Aulan pääsisäänkäynnin päällä on koboltinsininen kaareva katos.

Koulun julkisivu lounaasta päin kuvattuna.

Koulurakennuksen länsipuoleisella julkisivulla, luokkasiiven laajennuksen päässä on samaa sinistä oleva katos kuin pääsisäänkäynnillä.

Koulun lounaispäätyyn on rakennettu 2000-luvun alussa teknisen käsityön tarpeisiin tila purunpoistolle. Rakennusosa erottuu muusta rakennuksesta kaarevalla kattomuodollaan.

Koulurakennus kuvattuna idän suunnalta. Kuvassa erottuu luokkasiiven laajennusosan muusta rakennuksesta poikkeava julkisivumateriaali. Kuvassa oikealla alkuperäinen sisäänkäynnin katos. Takana erottuu liikunta- / juhlasalin massa muusta koulurakennuksesta korkeampana.

Koulurakennusta kuvattuna luoteesta. Laajennusosan ikkunat ovat korkeammalla alkuperäiseen osaan verrattuna. Kuvassa vasemmalla näkyy ikkunoiden molemmin puolin alkuperäisiä pysty-laudoitettuja yksityiskohtia.

Koulurakennusta kuvattuna koillisesta. Keittiön alueella tehdyistä korjaus- ja muutostöistä kertovat alkuperäisistä poikkeavat ovi- ja ikkunarakenteet.

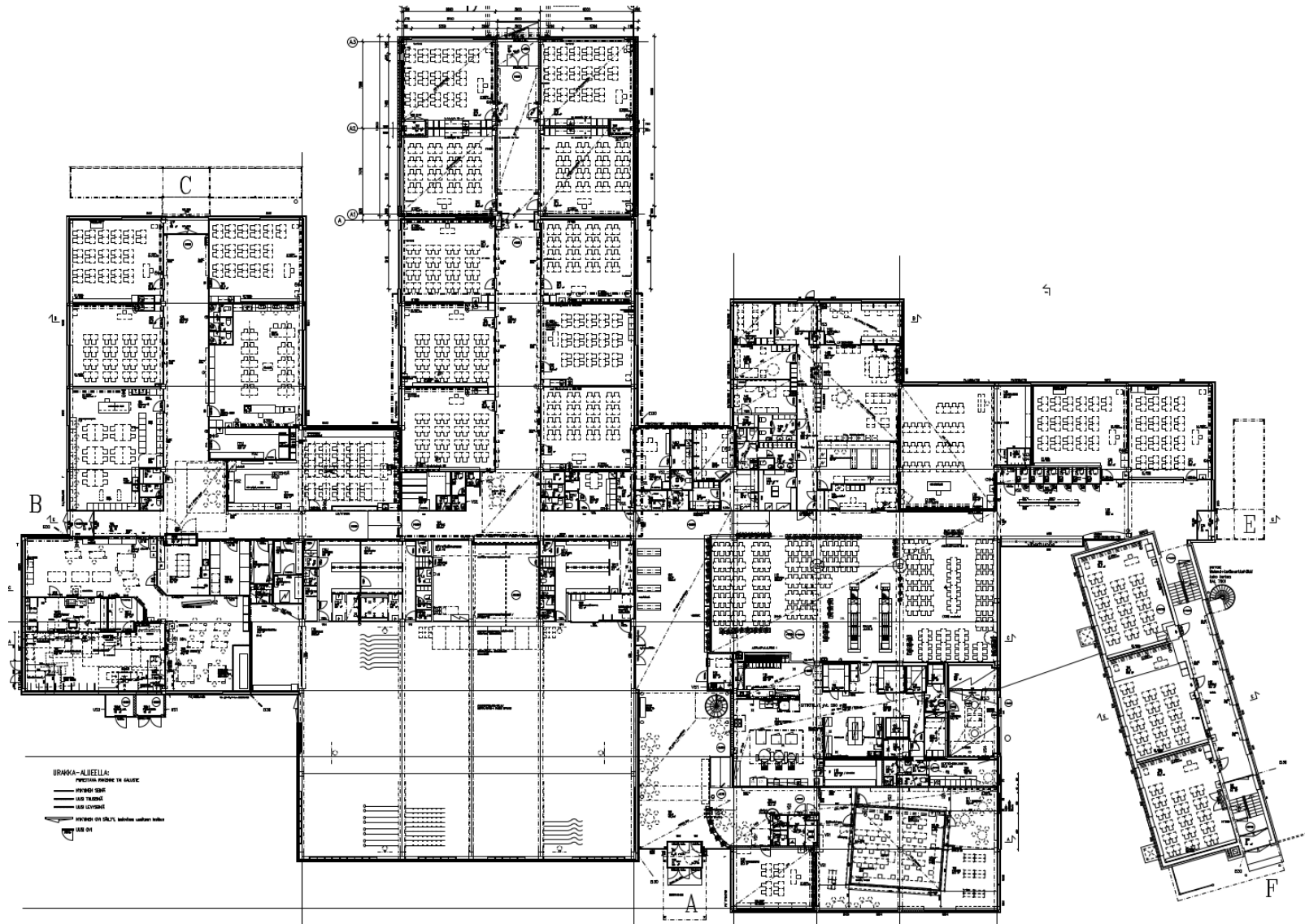

Vuonna 1978 rakentuneen laajennusosan koillisen puolen sisäänkäynti ja sen alkuperäinen sisäänkäynnin katos.

Koulurakennusta kuvattuna koillisen suunnalta. Pääsisäänkäynnin katos näkyy hieman kulman takaa.

Pohjaratkaisu

Koulurakennuksen nykyinen tilajako. (Pohjapiirustus Arkkitehtitoimisto Matti Karsikas Oy, 31.1.2006).

Sisätilat

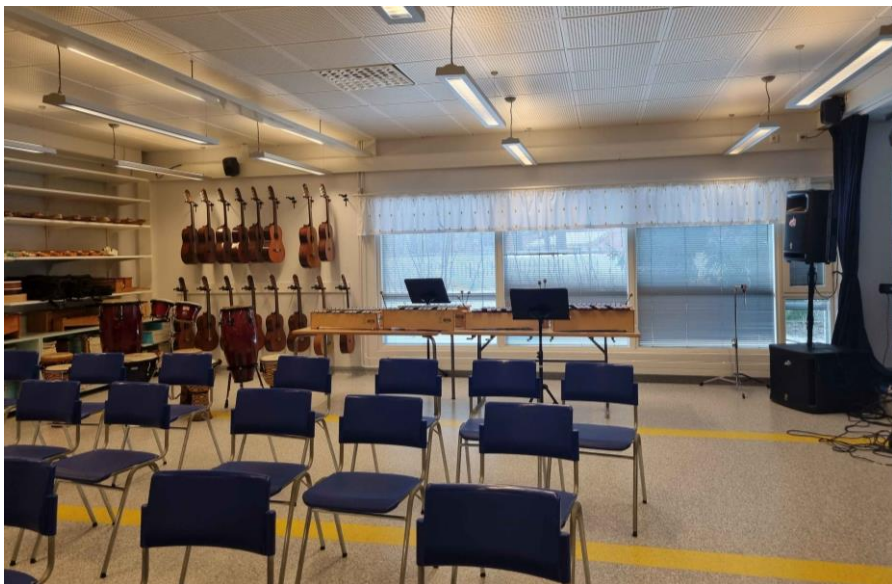
Sisätiloissa hallitsevat 2000-luvun pintamateriaalit ja värytys. Kuvassa aulatila, näkymä kohti pääsisäänkäyntiä. Kuvassa oikealla näkyy liikuntasalin sisäänkäynti.

Pääsisäänkäynnin yhteydessä olevaa aulaa on laajennettu ja korotettu 2000-luvulla.

Ruokala. Tilaa hallitsee 2000-luvun peruskorjauksessa asennettu ripustettu teräsverkkoalakatto.

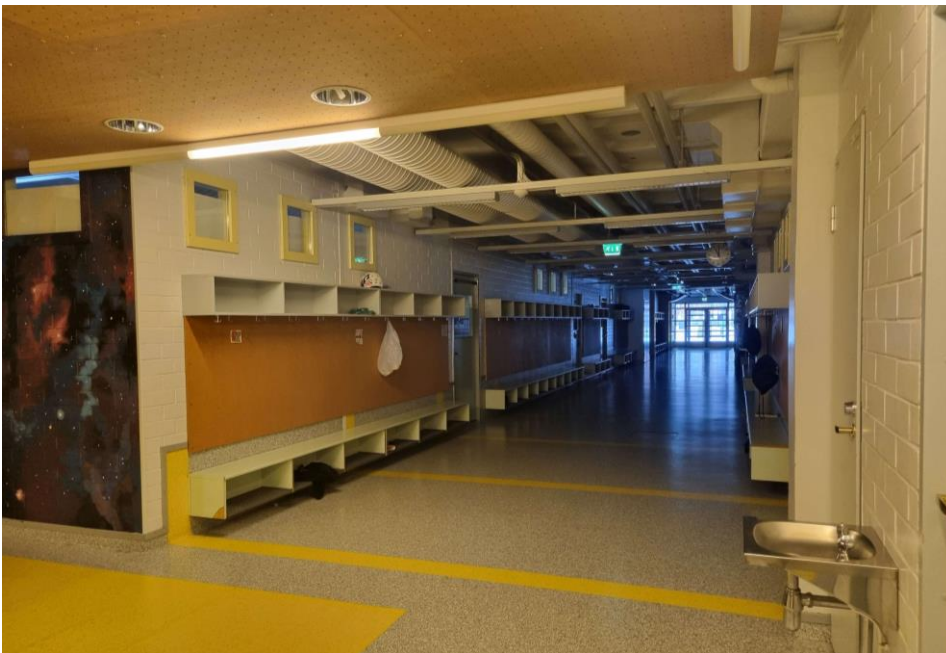

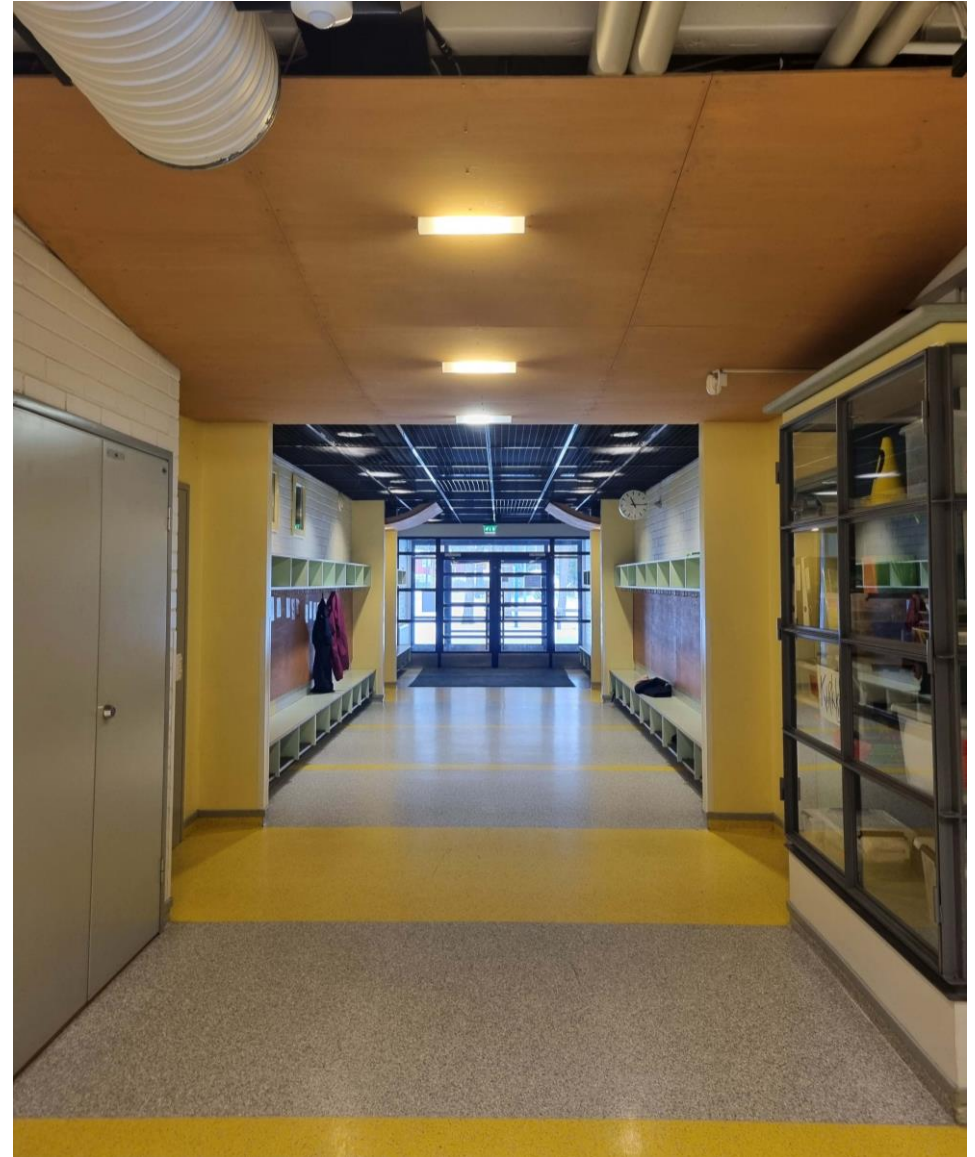
Vasemmalla luokkatiloja, alla etelä-pohjoissuuntainen käytävä. Ikkunat ovat 1970-luvulle tyypilliseen tapaan suuret ja matalalle sijoitetut. Tilojen yläosaa hallitsee ilmastointi- ja sähkötekniikka. Käytävän päässä on lasiseinä ja pohjoispuolen sisäänkäynti.

Rakennuksessa on paljon vuosien 2006–2007 perusparannuksessa lisättyjä detaljeja, jotka erottuvat rakennuksen alkuperäisestä selkeälinjaisesta tyylistä poikkeavina elementteinä. Myös nykyinen värimaailma poikkeaa selvästi 1970-luvun tyylistä.

Koulurakennuksen käytävätiloja. Itäisen luokkasiiven laajennusosan sisäänkäynnillä on samaa koboltinsinistä kuin pääaulan sisäänkäynnillä sekä ruokasalin katossa. Sisäkattojen puiset yksityiskohdat ja verhoukset ovat niin ikään vuosien 2006-2007 muutostöiden yhteydessä tehtyjä.

Liikunta- ja juhlasali on vuoden 1978 koulurakennuksessa tunnelmaltaan parhaiten alkuperäisenä säilynyt tila. Saliin on vaihdettu lattia vuosien saatossa, alkuperäinen lattiapinta on ollut lautta.

9.5 Säilyneisyys

Ulkoasu ja julkisivut

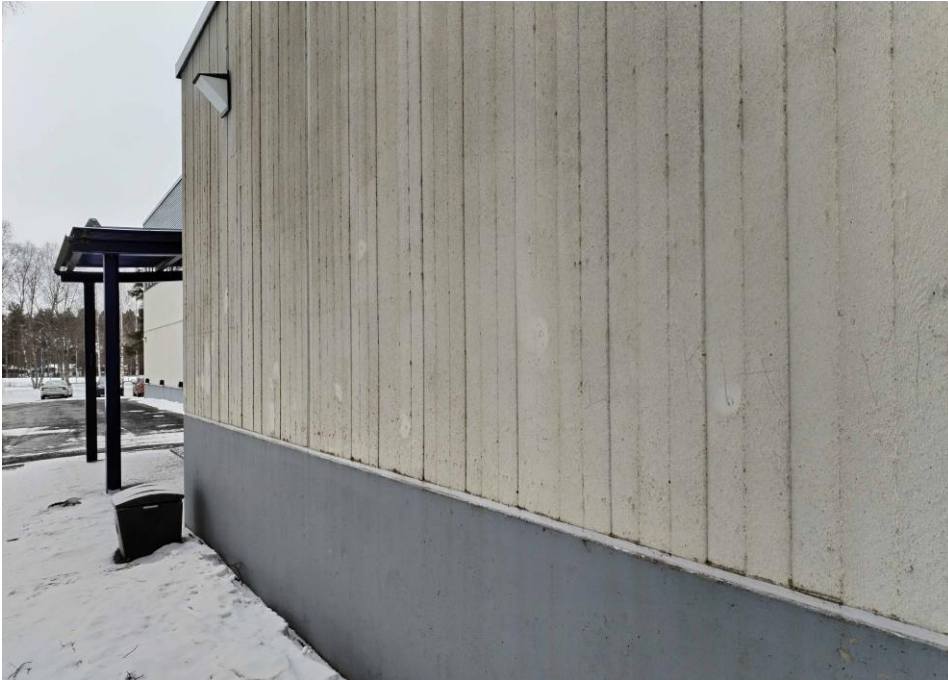
Rakennus on julkisivuiltaan osin alkuperäisessä asussaan. Betonipinnat ovat alkuperäiset. Ikkunoiden yläpuoliset poimulevyt ovat suurimmaksi osaksi alkuperäisiä, Koulutielle avautuvalla pääjulkisivulla poimulevyjä on uusittu sekä profiililtaan että väritykseltään alkuperäisistä poikkeaviksi. Suurin osa ikkunoista on alkuperäisiä. Osa sisäänkäyntien edustoilla sijaitsevista teräsrakenteisista katoksista on alkuperäisiä.

Alkuperäisissä ikkunoissa vuorottelevat suuret ruudut ja kapeammat tuuletusikkunat. Ikkunoita jakavat vaakapuitteet. Karmit ja puitteet ovat puuta. Julkisivuissa ikkunoiden kohdilla on vaakasuuntaan asennetut kulmikkaat profiilipellit.

Alkuperäiset ulko-ovet ovat teräskehysisiä lasiovia.

Betonielementtijulkisivuissa on muottilautojen muodostama pystysuuntainen pintakuviointi.

Alkuperäiset katokset ovat hyvin pelkistetyt: rungot ovat teräsputkea, katteena on poimulevy.

Sisätilat

Peruskorjausten yhteydessä sisätilat on uudistettu, viimeisimmät muutokset on tehty vuonna 2007. Tilajako ja tilojen käyttötarkoitus on pääosin säilynyt, vaikka tilallisia muutoksiakin on perusparannusten yhteydessä tehty.

Rakennusajankohdasta kertovat luokkatiloissa oikeastaan enää alkuperäiset ikkunat, jotka ovat suuret ja ajalleen tyyppillisesti verrattain alhaalle sijoitetut.

Alkuperäistä henkeä on havaittavissa vielä liikunta- / juhlasalissa, vaikka pintoja on sielläkin peruskorjauksen yhteydessä uusittu. Myös liikuntasalin pukuhuone- ja pesutiloissa on säilynyt alkuperäisen kaltainen tunnelma.

Käytävätiloissa on paikoin alkuperäisiä teräsrunkoisia lasiovia. Vanhoissa teräsoivissa korostuu rakenteen sirous ja läpinäkyvyys.

Alkuperäisiä teräsrunkoisia lasiovia.

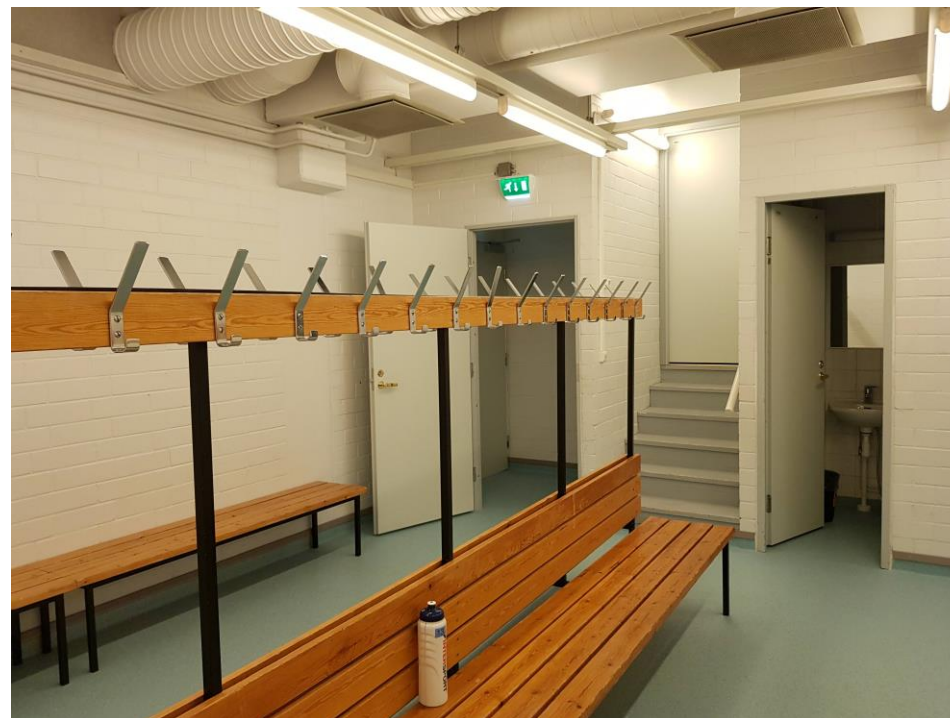

Liikunta- / juhlasali on korkea ja juhlava tila. Salissa kantavat rakenteet, pilarit ja kattoa kannattavat harjapalkit, erottuvat arkkitehtonisena teemana.

Liikuntasalin ilme on pelkistetty. Detaljeina erottuvat päätyseinien yläosissa olevat puusäleiköt, jotka koostuvat pystysuuntaisista rimoista. Liikuntasalin pitkällä sivulla keskellä on näyttämö. Näyttämön alla on tuolivaunut, joissa säilytetään salissa juhlatilanteessa käytettäviä tuoleja.

Pesutiloissa ja pukuhuoneissa on säilynyt alkuperäinen pelkistetty tunnelma. Pukuhuoneesta johtaa porras näyttämölle.

Koulurakennuksessa näkyy paikoitellen kantavien betonirakenteiden luomia arkkitehtonisia aiheita, kuten TT-laattojen palkistoja sekä pilarien ja palkkien liitoksia. Monin paikoin rakenteelliset aiheet kuitenkin jäävät kalusteiden ja talotekniikan katveeseen.

10 OULUNSALON KANSAKOULUN KULTTUURIHISTORIALLINEN MERKITYS JA ARVOT

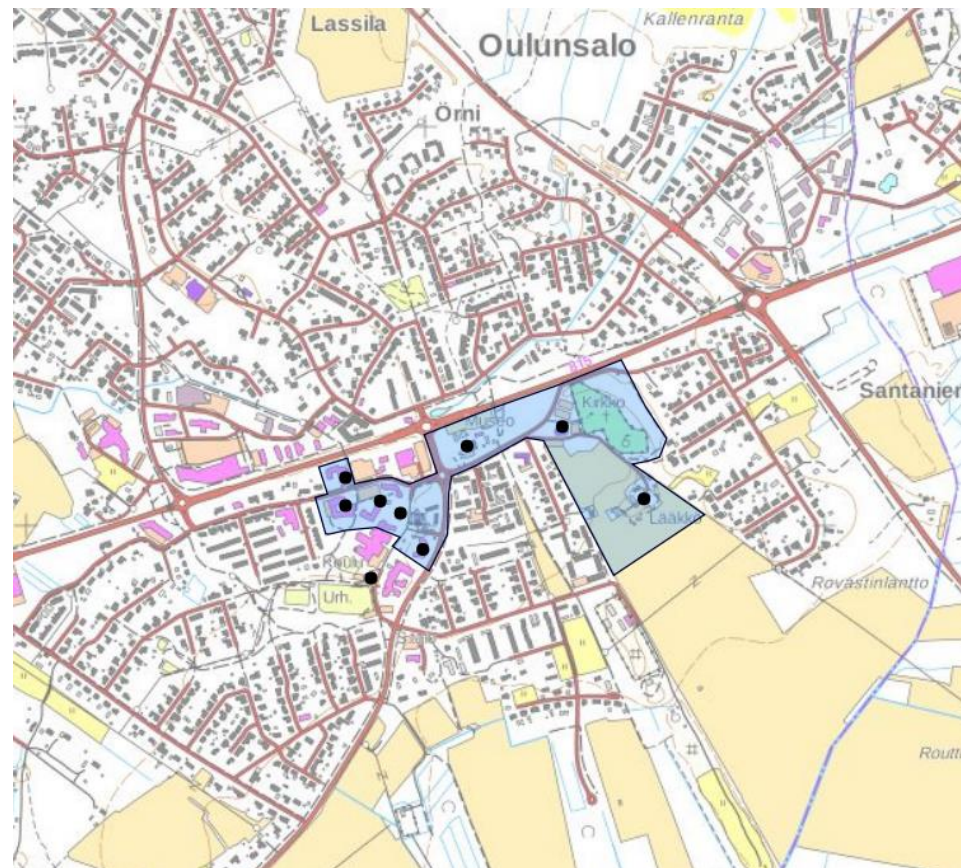
10.1 Oulunsalon kansakoulun tunnistetut arvot

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Oulunsalon kirkonkylän Valkea koulu kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen Oulunsalon "Henkisen ja maallisen vallan akseli". Aluekuvauksen mukaan:

"Oulunsalon "Henkisen ja maallisen vallan akseli" käsittää Oulunsalon kirkon ja vuonna 1982 valmistuneen kunnantalon välisen vuosisatojen juoksussa muotoutuneen kulttuuriympäristön. Ympäristön vanhimman kerrostuman muodostavat kirkko ja kirkkotarha, Valkea koulu, vanha tieura sekä Kukkosen, Jääskön ja Kuivala-Lääkön pihapiirit. Oulunsalon keskustan 1980-luvun arkkitehtonisesti laadukas ja omaleimainen kerrostuma on muodostunut kunnan tietoisien valinnan tuloksena. 1970- ja 1980-lukujen arvokkaita kohteita ovat punatiiliset terveysasema, kunnantalo ja asuinliikerakennukset sekä puurakentamisperinnettä jatkava päiväkotikoti. Regionaalinen kunnantalo on Oulunsalon sydän, jonka vaikutuksesta keskusta on rakentunut mittakaavaltaan ja materiaaleiltaan yhtenäisenä ja omaleimaisena kokonaisuutena.

"Henkisen ja maallisen vallan akseli" lanseerattiin Arkkitehtitoimisto NVV:n asemakaavanmuutoksen pohjaksi vuonna 1981 tekemässä Keskustasuunnitelmassa. Oulunsalon kirkonkylällä oli tuolloin voimassa Ossian von Konowin laatima vuonna 1970 vahvistettu rakennuskaava. Nykyisen kunnantalon kohdalla kaava mahdollisti kolmen kuusikerroksisen tornitalon ja Kauppiaantien ja Lentokentäntien välisellä alueella avarien parkkipaikkojen ympäröimien yksikerroksisten liikerakennusten rakentamisen.

Maakunnallisesti arvokas aluekokonaisuus "Oulunsalon henkisen ja maallisen vallan akseli". Alueella sijaitsevat arvokohteet: Korttelin 52 asuinliikerakennukset, Kuivala-Lääkö, Kukkonen (koti-seutumuseo) ja Jääskö, Oulunsalon kirkko ja uhrikirkon muistomerkki, Oulunsalon kirkonkylän Valkea koulu, Oulunsalon kunnantalo, Oulunsalon terveysasema, Oulunsalon vanha kunnantalo ja Saloilan päiväkotikoti. (Kartta Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015. Kuntakohtaiset inventointiraportit, Oulunsalo (Oulu).)

Suunnittelijat kirjoittivat Tiili-lehdessä vuonna 1983: "Hajanainen rakentaminen keskustakorttelin ympäristössä johti tietoiseen ympäristöilmettä kokoavaan kokonaisratkaisuun. Tavoitteena oli, että rakennettava keskustakortteli tulisi olemaan keskeisin osa Oulunsalon hallinnollista keskustarakentamista ja että se olisi esimerkkinä kunnan muulle rakentamiselle. Maisemalliset lähtökohtatekijät, kirkon torni ja avautuva näkymä Lentokentäntien ohikulkuliikenteelle sekä julkisten ulkotilojen muotoilu olivat kokonaisratkaisun lähtökohta."

Kirkontornin ja kunnantalon valtuustosiiven välisestä "Henkisen ja maallisen vallan akselista" tulikin Keskustasuunnitelman selkäranka. Suunnitelman mukainen asemakaavanmuutos vahvistettiin vuonna 1981. Kunnan hallinnon visio Oulunsalosta omaleimaisena, vireänä, nuorekkaana, arkkitehtuuriin ja hyvään ympäristöön panostavana yhteisönä on suurelta osalta toteutunut."¹⁹

Oulunsalon kirkonkylän Valkea koulu on määritelty maakunnallisessa inventoinnissa *Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015* maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi. Se on arvotettu rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokkaaksi, hyvin säilyneeksi kohteeksi, jolla on vahva identiteetti (MRKY 2015: R, H, S, I).

Kuvauksen mukaan:

"Kirkonkylän Valkeana kouluna tunnettu hirsirakenteinen kansakoulu rakennettiin vuonna 1887. Yksikerroksinen harjakattoinen rakennus on Oulunsalon ensimmäinen koulutalo. Rakennuksessa on luonnonkivisokkeli ja sen julkisivut ovat vaakapaneloidut ja katto tiilikatteinen. Koulun kaksi kuistia ovat pihalle päin suuntautuneet ja ikkunajaotukseltaan koristeelliset. Rakennuksessa on paljon alkuperäisosa jäljellä ja sillä on vahva identiteetti."²⁰

---

¹⁹ Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015. Kuntakohtaiset inventointiraportit, Oulunsalo (Oulu).

²⁰ Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015. Kuntakohtaiset inventointiraportit, Oulunsalo (Oulu).

Oulun koulut – inventointihanke 2014

Vuonna 2014 toteutetussa Oulun koulut -inventointihankkeessa Oulunsalon kirkonkylän koulu on saanut melko vaatimattomat pisteet, 42/100. Kolmesta erikokoisesti kokorakennuksesta muodostuva kokonaisuus on arvioitu ympäristövaikuttavuudeltaan, arkkitehtoniselta laadultaan, historialliselta arvoltaan ja säilyneisyydeltään vaatimattomaksi.

Ympäristövaikuttavuuteen liittyvinä kriteereinä arvioinnissa huomioidaan identiteetti sekä rakennuksen merkitys tärkeänä maamerkinä, kaupunkikuvaa merkittävällä tavalla luovana elementtinä ja/tai tärkeänä osana ympäristöään. Vanhin koulurakennus sekä vuoden 1958 laajennusosa on määritelty identiteetiltään arvoluokkaan 3/4. Sen sijaan 1978 rakennettu laajennusosa todetaan identiteetiltään vaatimattomaksi, se kuuluu arvoluokkaan 1/4. Rakennusten merkitys maamerkinä on vaatimaton, kokonaisuus kuuluu arvoluokkaan 1/4. Vanhalla koululla todetaan olevan identiteettiä osana ympäristökokonaisuutta.

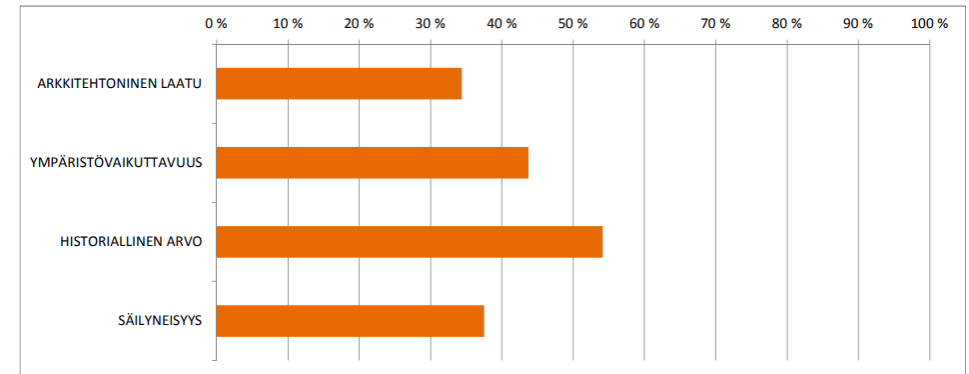
Arkkitehtonisen laadun kriteereinä huomioidaan alkuperäisen arkkitehtuurin laatu ja/tai aikakaudelle ominainen luonne, autenttisuus sekä mahdolliset persoonalliset erityispiirteet ja/tai kauneusarvot sekä suunnittelun huolellisuus ja yksityiskohtien viimeistely. Arkkitehtuurin laadun arvioinnissa koulurakennukset kuuluvat arvoluokkaan 2/4. Ne ovat tavanomaisia aikansa rakennuksia, jotka edustavat aikansa tyyppillistä arkkitehtuuria. Autenttisuuden ja persoonallisten erityispiirteiden suhteen rakennukset kuuluvat luokkaan 1/4.

Historiallisen arvon kriteereinä huomioidaan rakennukseen tai siinä tapahtuvaan toimintaan liittyvä pitkä ja merkittävä historia tai historiallinen tapahtuma, rakennustyyppin harvinaisuus ja ikä. Koulurakennukset on arvotettu luokkaan 2/4. Ne eivät ole rakennustyyppinä harvinaisia. Niihin liittyy tavallisten ihmisten arkielämän historiaa, mutta ei erityistä huomioitavaa historiallista merkittävyyttä.

Säilyneisyyttä määrittelevinä kriteereinä huomioidaan rakennuksen ja sen yksityiskohtien säilyneisyys alkuperäisasussaan tai alkuperäisen kaltaisina. Parhaiten alkuperäisessä asussaan on säilynyt vuonna 1958 valmistunut koulurakennus, se kuuluu arvoluokkaan 3/4. Vanhin osa ja vuonna 1978 valmistunut laajennusosa ovat myöhemmin tehtyjen korjausten seurauksena muuttuneet, ne kuuluvat arvoluokkaan 1/4.

KULTTUURIHISTORIALLINEN JA ARKKITEHTONINEN ARVO 646601 Oulunsalon kirkonkylän koulu										yht.		100		42%		
LINKKI INVENTOINTIIN	Pisteet				huom.	HISTORIIN 0-4	PÄÄN- ARVO	yht.	max	%						
	0	1	2	3							4					
YMPÄRISTÖVAIKUTTAVUUS											10,5		24		44%	
identiteetti	C				A + B						2,5		3		7,5	
rakennus on tärkeä maamerkki, kaupunkikuvaa merkittävä tavalla luova elementti ja/tai tärkeä osa ympäristöään							kotiä oia rakennusta luontokokemuksena tai ympäristöllisellä erityisellä merkityksellä luova rakennus		vanhalla koululla on identiteettiä		1		2		3	
ARKKITEHTONINEN LAATU											11		32		54%	
alkuperäinen arkkitehtuurin laatu ja/tai aikakaudelle ominainen luonne, autenttisuus	arkkitehtuuriset arvot ovat selkeät				rakennus ja/tai edustaa aikansa tyyppillistä arkkitehtuuria		rakennus edustaa aikakaudensa arkkitehtuurin ominaisuuksia ja/tai sen arkkitehtuurin idea on selkeästi luettavissa				2		3		5	
autenttisuus	rakennuksessa on tehty paljon muutoksia, joiden myötä arkkitehtuurin alkuperäinen luonne on hämmentynyt				rakennuksen korjaukset ja laajennukset eivät häiritse alkuperäisen rakennuksen arkkitehtuuria, korjaukset ja laajennukset on tehty ajantasaisesti		ei aikakaudesta selkeästi erottuvia alkuperäisiä korjauksia tai laajennuksia, jotka eivät häiritse alkuperäisen rakennuksen arkkitehtuuria tai sen merkitystä				1		2		3	
rakennuksessa on mahdollisesti persoonallisia erityispiirteitä ja/tai kauneusarvoja ja sen suunnittelu on huolellista, yksityiskohtien toteutus on hyvä											1		2		3	
HISTORIAALLINEN ARVO											13		24		54%	
rakennukseen tai siinä tapahtuvaan toimintaan liittyvä pitkä ja merkittävä historia tai historiallinen tapahtuma	ei merkittävää historiaa						käyttötarkoitukseltaan alkuperäinen, erityisesti historiallisesti todettuun koulun rakentamiseen, sen käyttötarkoituksen, suunnittelun tai koulun historian liittyen				2		4		6	
rakennustyyppi on harvinaisen tyyppinen	tyypillinen				jokainen tyyppinen		jokainen harvinaisen tyyppinen				2		1		3	
ikä	rakennettu 20-50 vuotta				10-50 vuotta		10-50 vuotta				3		2		5	
SÄILYNEISYYS											7,5		20		36%	
rakennus ja sen yksityiskohtien säilyneisyys alkuperäisasussaan tai alkuperäisen kaltaisina	rakennus on korjattu osittain				C, A		B		huuromista ja korjauksista huolimatta rakennuksen alkuperäinen laatu ja rakennusosat ovat säilyneet ja korjaukset huolelliset		1,5		5		7,5	

Kulttuurihistoriallinen ja arkkitehtoninen arvo, Oulunsalon kirkonkylän koulu. (Kuva Oulun koulut-inventointihanke 2014).

Oulunsalon kirkonkylän koulun arvot. (Kuva Oulun koulut-inventointihanke 2014).

Nykytilan kuvauksen mukaan:

”Koulukiinteistön neljässä vaiheessa syntynyt kerroksellisuus on selkeä. Ensimmäisen vaiheen vanha, luonnonkivisokkelille perustettu hirsirunkoinen koulurakennus on yksikerroksinen, harjakattoinen koulutalo, jonka julkisivut ovat vaakapaneloidut ja katto tiilikatteinen. Koulun kaksi kuistia ovat pihalle päin suuntautuneet ja ikkunajaotukseltaan koristeelliset. Rakennuksessa on paljon alkuperäisosa jäljellä ja sillä on vahva identiteetti.

Toisen vaiheen vuonna 1958 valmistunut ”kivikoulu” on kaksikerroksinen, hahmoltaan selkeä, loivasti harjakattoinen rakennus. Julkisivut on rapattu vaaleiksi, mutta etelänpuoleisien ikkunoiden välisiin alueisiin on jätetty puhtaaksimuurattuja alueita, jotka luovat nauhaikkunamaista mielikuvaa. Pohjoisen julkisivun pihalle suuntautuva aukotus on vertikaalista ja ankaraa. Rakennuksessa on ajalleen tyypillinen leima ja esim. ulko-ovet ovat alkuperäiset.

Kolmannessa vaiheessa vuonna 1978 valmistunut tasakattoinen, yksikerroksinen rakennus on sisäyhteydessä kivikouluun. Horisontaalisen massan ylle kohoaa liikuntasalin korkeampi massa. Julkisivujen betonivalu on muotoiltu pystysuuntaisella profiililla. Suurten ikkunapintojen yläpuolella on vaakapaneloinnit. Aikaisempiin vaiheisiin verrattuna peittopinta-alaltaan suuren rakennuksen piha rajoittuu puistoalueeseen.

Neljäs rakennusvaihe erottuu 1978 valmistuneen koulun käsittelyssä. Rakennukseen on tehty sekä kylmiä että lämpimiä leikillisyyteen pyrkiviä lisäyksiä ja värityksiä. Nämä lisäykset tuntuvat kuitenkin jokseenkin irrallisilta ja väritys vieraalta.

Koulurakennus on osa Oulunsalon keskustan palvelukokonaisuutta. Koulusta välittyy ylläpidetty tunnelma.”

Näkymiä kirkonkylän koulun alueelta keväällä 2024.

10.2 Historialliset arvot

Koulut ovat lähiympäristönsä ja yhteisönsä julkisia rakennuksia ja tätä kautta tärkeää arkipäivän arkkitehtuuria. Usein koulurakennuksissa kokoontuu iltaisin harrastusryhmiä tai niitä käytetään kokouksiin. Koulut palvelevat siten oppilaiden ja opettajien ohella myös laajempaa käyttäjäkuntaa. Koulurakennuksilla on jo lähtökohtaisesti historiallista arvoa, ne ovat ympäristössään huomattavia yhteisöä kokoavia kulttuurirakennuksia. Koulurakennuksiin liittyy myös arvokasta kulttuurihistoriaa: ne kuvastavat mm. pedagogiikan kehitystä eri aikoina. Lisäksi monen koulun oma historia on pitkä ja merkityksellinen.

Oulunsalon kirkonkylän koululla on historiallista arvoa vanhana kansakouluna, nykyisenä ala-asteen kouluna. Se on toiminut koulukäytössä vuodesta 1887 lähtien, lähes 140 vuoden ajan. Koululla on identiteettiä kaikkien tuntemana ja useimpien käyttämänä julkisena rakennuksena.

Oulunsalon kirkonkylän koulun alueella on kolme eri-ikäistä koulurakennusta. Ne havainnollistavat kirkonkylän koulun pitkää historiaa kouluna. Koulua on aikojen mittaan laajennettu ja uudistettu. Laajennukset kertovat osaltaan yhteiskunnallisesta kehityksestä ja kaupungistumisesta, mm. Oulunsalon kunnan 1960-luvun lopulla alkaneesta voimakkaasta väestönkasvusta.

10.3 Rakennushistorialliset ja arkkitehtoniset arvot

Kirkonkylän koulun rakennukset, valkea koulu, kivikoulu ja ala-asteen koulu, edustavat kukin oman aikakautensa kouluarkkitehtuuria. Itsessään ne ovat kukin varsin tavanomaisia esimerkkejä oman aikakautensa koulurakennuksista. Niihin ei liity erityisiä innovatiivisia tai harvinaisia piirteitä.

Kaikissa koulurakennuksissa on toteutettu aikojen mittaan peruskorjauksia, jotka ovat muuttaneet niille alkujaan ominaisia piirteitä. Rakennusten sisätilat on viimeistään 2000-luvun peruskorjauksen myötä uudistettu lähes kauttaaltaan.

Rakennuksissa on säilynyt paikoitellen myös alkuperäisiä piirteitä ja rakennusosia. Alkuperäisten rakennusosien ja materiaalien säilyttäminen tukee rakennuksen historiallisten ja arkkitehtonisten arvojen säilymistä. Alkuperäiset rakennusosat ja materiaalit kertovat mm. aikansa taiteellisista ihanteista sekä arkkitehtuurityylien ja rakentamistekniikan kehityksestä.

Näkymä valkean koulun suuntaan kivikoulun poistumistieportailta.

Ala-asteen koulu ja kivikoulu.

Ulkoasultaan rakennukset ovat säilyneet pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan. Valkean koulun ja kivikoulun ulkoasu on jossain määrin muuttunut, kun ikkunat on uusittu. Ala-asteen koulun ulkoasua ovat muuttaneet myöhemmät laajennukset ja uudistukset.

Valkea koulu

Vanha kansakoulu, joka tunnetaan myös nimillä valkea koulu ja puukoulu, on esimerkki 1880-luvun koulurakennuksista. Ulkoasultaan rakennus on säilynyt pitkälti alkuperäisessä tai alkuperäisen kaltaisessa asussa, ensimmäisen kerroksen uusia ikkunoita lukuun ottamatta. Pihan puolella sijaitsevat kuistit ovat alkuperäisessä asussaan (pienemmän kuistin sivuovea lukuun ottamatta), kuisteilla myös ikkunat ja ulko-ovet ovat alkuperäiset.

Rakennuksen ulkoasussa on perinteisen talonpoikaisen hirsirakentamisperinteen sekä 1800-luvun lopun klassismin ja uusrenessanssi tyyliä. Julkisivujen detaljeissa on myös paikallisia piirteitä: kuistin alkuperäisten ikkunoiden vinoruutukoristelut ovat samankaltaiset kuin samoihin aikoihin rakennetussa Ala-Kaakisen talossa.

Rakennuksen sisätilat on uudistettu. Luokkatiloissa, käytävällä ja opettajainhuoneessa rakennus ei enää nykyisessä asussaan hahmotu vanhana rakennuksena, tiloja leimaavat 1900-luvun jälkipuoliskon ja 2000-luvun alun pintarakenteet, väriytyminen ja kalusteet.

Sisällä alkuperäisinä säilyneitä pintamateriaaleja on suuremmalla kuistilla, missä väliovet sekä katto- ja seinäpinnat ovat alkuperäiset, mutta myöhemmin maalattut. Opettajainhuoneen katossa on alkuperäinen panelointi.

Kivikoulu

Uusi kansakoulu, kivikoulu, on melko tavanomainen 1950-luvun koulurakennus. Julkisivuissa on aikakaudelle tyypillinen rappauspinta, erityispiirteinä erottuvat etelän puolella ikkunoiden väleissä sijaitsevat punatiilipinnat. Pääsisäänkäynnin ulko-ovet ovat alkuperäiset tammiovet.

Valkean koulun luokkahuoneessa ei hahmotu, että kyseessä on vanha koulurakennus.

Kivikoulun luokkatilat on aikojen mittaan uudistettu.

Rakennuksen sisätilat on pääosin uudistettu. Luokkatiloissa hallitsevat 2000-luvun alun pintarakenteet, värytys ja kalusteet. Paikoin sisätiloissa on säilynyt alkuperäisiä pintamateriaaleja, mm. mosaiikkibetonipintoja.

Alkuperäinen tunnelma on säilynyt parhaiten rakennuksen itäpäädyssä sijaitsevassa pääportaikossa, joka on lähes alkuperäisessä asussaan. Ensimmäisen ja toisen kerroksen välisellä porrastasanteella sekä toisen kerroksen tasalla porrashuone hahmottuu korkeana ja luonteeltaan juhlavana tilana. Tilan vertikaalisuutta korostaa pienien ikkunoiden muodostama pystysuora rivistö.

Ala-asteen koulu

Kansakoulun laajennus, ala-asteen koulu, on melko vaatimaton esimerkki 1970-luvun koulurakentamisesta. Rakennuksen hahmo on matala, muita siipiä korkeampana erottuu liikuntasali. Julkisivut ovat betonia ja teräs-poimulevyä ja ilmeeltään pelkistetyt. Julkisivut ovat säilyneet osin alkuperäisessä asussaan.

Rakennuksen ulkoasussa näkyvät paikoin 2000-luvulla toteutetut uudistukset ja laajennukset. Koulutielle suuntautuvan pääjulkisivun puolella erottuvat pääsisäänkäynnin katos ja korkea teräs-lasirakenteinen aula. Pääjulkisivulla julkisivujen poimulevyverhokset on peruskorjauksen yhteydessä uusittu vanhoista hiivenen poikkeaviksi.

Rakennuksen sisätilat on pääosin uudistettu. Tiloja hallitsevat 2000-luvun alun pintarakenteet, värytys ja kalusteet. Parhaiten alkuperäistä henkeä on hahmotettavissa liikuntasalissa ja siihen liittyvissä pukuhuoneissa ja pesutiloissa.

10.4 Maisemalliset arvot

Koulurakennukset muodostavat Oulunsalon taajaman keskusta-alueelle aluekokonaisuuden, joka sijaitsee keskeisellä paikalla muiden julkisten palveluiden ja kaupallisten palvelujen lähistöllä. Koulurakennukset liittyvät maakunnallisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen "Oulunsalon henkisen ja maallisen vallan akseli", johon kuuluvat Oulunsalon kirkko ja kirkkotarha, vanha tie ja sen varressa sijaitsevat vanhat pihapiirit sekä 1970- ja 1980-luvuilla rakennetut julkiset rakennukset ja liikerakennukset.

Kaarevakattoinen katos ja lasiseinäinen aulatila erottuvat uusina 2000-luvun elementteinä vuoden 1978 ala-asteen koulun Koulutien suuntaan avautuvalla julkisivulla.

Vuonna 1887 valmistunut valkea koulu erottuu koulualueella merkkirakennuksena. Sillä on edelleen tärkeän julkisen rakennuksen leima. Vuonna 1958 valmistuneella kivikoululla on merkitystä osana miljöökokonaisuutta: jämäkkä kaksikerroksinen kivirakennus rajaa valkean koulun pihapiiriä. Vuonna 1978 valmistunut ala-asteen koulu jää vanhempia koulurakennuksia vaatimattomammaksi osaksi kokonaisuutta, vaikka se on rakennuksista suurin.

Koulun alueella vanhat komeat männyt erottuvat arvokkaana, paikan henkeä luovana erityispiirteenä.

Tiestön muutoksilla on merkitystä sille, miten koulurakennukset hahmottuvat osana taajaman keskusta-aluetta. Koulutie on koulualueen kohdalta katkaistu ja muutettu kevyenliikenteen väyläksi. Toiminnallisen muutoksen seurauksena koulualue jää hieman katveeseen. Koulun pihapiiriin saavutaan kiertoreittiä eri suunnasta, jolloin koulumiljöö hahmottuu vaatimattomampana kuin valkean koulun suunnasta saavuttaessa olisi.

Koulun alueella on komeaa männikköä.

11 YHTEENVETO – OULUNSALON KIRKONKYLÄN KOULUN MERKITYS JA ARVOT

Historialliset arvot

- Oulunsalon kirkonkylän koululla on historiallista arvoa vanhana kansakouluna, nykyisenä ala-asteen kouluna. Se on toiminut koulukäytössä vuodesta 1887 lähtien, lähes 140 vuoden ajan.
- Koululla on identiteettiä kaikien tuntemana ja useimpien käyttämänä julkisena rakennuksena.

Rakennushistorialliset ja arkkitehtoniset arvot

- Oulunsalon kirkonkylän koulu on kerroksellinen kokonaisuus, johon kuuluvat vuosina 1887, 1958 ja 1978 valmistuneet koulurakennukset. Rakennuksissa näkyy vuosina 2006–2007 toteutetun peruskorjauksen myötä syntynyt kerros.
- Valkea koulu, kivikoulu ja ala-asteen koulu ovat varsin tavanomaisia esimerkkejä oman aikakautensa koulurakennuksista.
- Ulkoasultaan koulurakennukset ovat säilyneet pääpiirteissään alkuperäisessä asussaan. Valkean koulun ja kivikoulun ulkoasu on jossain määrin muuttunut, kun ikkunat on uusittu.
- Rakennusten sisätilat on 2000-luvun peruskorjausten myötä uudistettu lähes kauttaaltaan. Paikoin rakennuksessa on kuitenkin säilynyt myös alkuperäisiä rakennusosia ja alkuperäistä tunnelmaa.

Maisemalliset arvot

- Kirkonkylän koulun alue on osa Oulunsalon taajaman keskusta-aluetta.
- Koulurakennukset liittyvät maakunnallisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen ”Oulunsalon henkisen ja maallisen vallan akseli”.
- Valkea koulu erottuu koulualueella merkkirakennuksena.
- Koulun alueella vanhat komeat männyt erottuvat arvokkaana, paikan henkeä luovana erityispiirteenä.

12 LÄHTEET

Kirjalliset lähteet ja internet-lähteet

Arkkitehdit Freese & Schulman. Talman koulu, rakennushistoriaselvitys, 2022

Arkkitehtuurimuseo. Koulurakentamisen historiaa. <https://www.mfa.fi/kokoelmat/tietopakettit/koulurakentamisen-historiaa/> (luettu 27.3.2024)

Hiltunen, Mauno. *Oulunsalon historia*. Oulunsalon kunta ja seurakunta, 1987

Myyryläinen, Heikki. *Kansakoulun syntyminen ja laajeneminen*. 1998. https://web.archive.org/web/20170702112619/http://materiaalit.internetix.fi/fi/opintojaksot/9historia/kouluhistoria/kansakoulun_syntyminen (luettu 29.4.2024)

Oulun karttapalvelu. Asema- ja yleiskaavat. <https://kartta.ouka.fi/ims> (luettu 29.4.2024)

Paikkatietoikkuna. Maanmittauslaitos. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/> (luettu 29.4.2024)

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015. Kuntakohtaiset inventointiraportit, Oulunsalo (Oulu). <https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/kehittaminen/maakuntakaava/2-vaihemaakuntakaava-lainvoimainen/> (luettu 4.3.2024)

Räisänen, Leena. *Oulunsalon koulun historia 1881–1981*. Oulu, 1981

Sahlberg, Marja (toim.). *Talon tarinat – Rakennushistorian selvitysopas*. Museovirasto, Rakennushistorian osasto, 2010. <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/talon-tarinat-opas.pdf> (luettu 14.8.2023)

Tilastollinen osoitus Suomen kansakoululaitoksesta lukuvuotena 1876-77. Koulutoimen ylihallituksen antama. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/93496/xkansak_1876-1877_1878_dig.pdf?sequence=1 (luettu 29.4.2024)

Valokuvat

Valokuvat Kaisa Winblad ja Tiia Luukkonen, jos ei toisin mainita.

Oulun kaupunki, Tilakeskus

Oulunsalo, kirkonkylän koulun muutos ja talonmiehen asunto. MKR / Suunnittelukeskus:

- Asunnon julkisivut 3.6.1967
- Vanhan puukoulun muutos, pohja 3.6.1967
- Talonmiehen asunto, detalji, räystäsrakenteita 2.11.1967
- Talonmiehen asunto, kattolevyt, verhotangot 19.12.1967
- Talonmiehen asunto, sisustuspiirustus, komerot 17.6.1967
- Talonmiehen asunto, sisustuspiirustus 17.6.1967
- Sisustuspiirustus, luokka B kalusto, 10.4.1968
- Sisustuspiirustus, eteinen, kalusto 10.4.1968
- Sisustuspiirustus, varastot 11.4.1968
- Sisustuspiirustus, luokkien verhoiskot, 16.5.1968
- Sisustuspiirustus, lautavarasto 17.5.1968
- Perspektiivikuva värimalliin 20.5.1968
- Sisävärimääräys 10.4.1968
- Värimääräys 22.5.1968

Kirkonkylän koulu, muutos- ja korjaustyö. Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas, 24.2.2003:

- Asemapiirustus
- Asemapiirustus, pihasuunnitelma, vaihe 1A
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaihe 1A
- Pohjapiirustus, 2. kerros, vesikatto, vaihe 1A
- Julkisivut ja leikkaukset, vaihe 1A
- Leikkaus A-A, vaihe 1A
- Leikkaus B-B, vaihe 1A
- Leikkaus C-C, vaihe 1A

- Päätäjulkisivu, luode, vaihe 1A
- Julkisivu koilliseen, vaihe 1A
- Julkisivu lounaaseen, vaihe 1A
- Leikkaus 1 / A-A, vaihe 1A
- Leikkaus 2 / B-B, vaihe 1A
- IV-katos, vaihe 1A
- Heloitus, ikkunat, vaihe 1A
- Heloitus, ovet, vaihe 1A
- Ikkunaseloste
- Kaluste-eritelmä
- Kalustekortit
- Oviseloste
- Rakennusselostus
- vitriini

- Kivikoulu, julkisivut 9.10.2002
- Puukoulu, pohja 28.11.2002

Kirkonkylän koulu, muutos- ja korjaustyö. Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas, 19.5.2003:

- Asemapiirustus, vaihe 1B
- Asemapiirustus, pihasuunnitelma, vaihe 1B
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaihe 1B
- Pohjapiirustus, 2. kerros, vesikatto, vaihe 1B
- Leikkaukset ee, ff, gg, hh, vaihe 1B
- Julkisivut, vaihe 1B
- Leikkaus A-A, vaihe 1B
- Leikkaus B-B, vaihe 1B
- Leikkaus C-C, vaihe 1B
- Leikkaus D-D, vaihe 1B
- Julkisivu tielle, vaihe 1B
- Julkisivu keittiöpihalle, vaihe 1B
- Rakennusselostus
- Yleiskuvaus rakennustoimenpiteistä (rakennusselostuksen liite 1)
- Alakattotyypit

- Ikkunoiden heloitus
- Ikkunaseloste
- Kalustekortit
- Keittiölaitteet ja kalusteet
- Oviluettelo
- Oviseloste

Kirkonkylän koulu, F-siipi, Perusparannus. Arkkitehtitoimisto Lukkaroinen Oy, 23.9.2014 / loppupiirustukset 18.8.2016:

- Asemapiirros
- Vesikatto
- Julkisivut
- IV-laitetila
- Rakennusselostus
- Ikkunakaaviot

Oulun kaupunki, Tilapalvelut liikelaitos, arkisto

Oulunsalon kirkonkylän kansakoulu. Suunnittelu Oy E Niemelä, Oulu:

- Opettajien asuinrakennus, muutospirustus, 1954
- Kirkonkylän kansakoulu, asemapiirros ja leikkaus, 1957
- Kirkonkylän kansakoulu, kellarikerros, 1957
- Kirkonkylän kansakoulu, 1. kerros, 1957
- Kirkonkylän kansakoulu, 2. kerros, 1957

Oulunsalon kirkonkylän ala-aste. Arkkitehtitoimisto Risto Harju Ky:

- Asemapiirros, uudisrakennus, kivikoulu ja valkea koulu, 12.4.1976
- I kerros, uudisrakennus, kivikoulu, 24.3.1976
- II kerros, uudisrakennus, kivikoulu, 25.3.1976
- Leikkauksia, uudisrakennus, 8.4.1976
- Julkisivuja, uudisrakennus, 12.4.1976
- Julkisivuja, uudisrakennus, 12.4.1976
- Kellarikerros, kivikoulu, 30.3.1976
- Pohja, valkea koulu 12.4.1976
- Kattokuva, uudisrakennus, 4.5.1976

- Pihan taseuspiirustus, uudisrakennus, 4.6.1976
- Uudisrakennus I kerros, 2-8 / A-E, 26.5.1976
- Uudisrakennus I kerros, 1-8 / E-I, 26.5.1976
- Uudisrakennus I kerros, 8-14 / B-E, 26.5.1976
- Uudisrakennus ja kivikoulu, 8-14 / E-P ja kivikoulu I kerros, 26.5.1976
- Uudisrakennus II kerros, 26.5.1976
- Uudisrakennus, leikkaukset välillä 1-8, 26.5.1976
- Uudisrakennus, leikkaukset välillä 8-14, 26.5.1976
- Kivikoulu, kellarikerros, 26.5.1976
- Kivikoulu, 2. kerros, 26.5.1976
- Valkea koulu, pohjapiirros, 26.5.1976
- Seinäleikkaus 1, uudisrakennus 18.6.1976
- Seinäleikkaus 2, uudisrakennus 18.6.1976
- Seinäleikkaus 3, uudisrakennus 18.6.1976
- Seinäleikkaus 4, uudisrakennus 18.6.1976
- Seinäleikkaus 5, uudisrakennus 18.6.1976
- Seinäleikkaus 6, uudisrakennus 18.6.1976
- Seinäleikkaus 7, uudisrakennus 18.6.1976
- Seinäleikkaus 8, uudisrakennus 18.6.1976
- Seinäleikkaus 9, uudisrakennus 18.6.1976
- Seinäleikkaus 10, uudisrakennus 18.6.1976
- Ikkunaeritelmä 15.6.1976
- Oviluettelo 16.6.1976 ja ovipiirustuksia
- Kalusteyksikköluettelo 21.6.1976, kalustekaaviot ja kalustepiirustuksia
- Rakennetyypit
- Leikkaukset f-f, g-g, h-h, j-j, k-k, vaihe 1A, 2A-2F
- Julkisivut 1, vaihe 2A-F
- Julkisivut 2, vaihe 2A-F
- Julkisivut 2, vaihe 2F, kivikoulu
- Puukoulu, pohja, leikkaus A-A
- Puukoulu, julkisivut
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaihe 1C
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaihe 2A
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaihe 2B
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaihe 2C
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaihe 2D
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaihe 2E
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaihe 2F
- Pohjapiirustus, 2. kerros, vaihe 2E
- Pohjapiirustus, 2. kerros, vaihe 2F
- Leikkaus a-a, vaihe 2A-F
- Leikkaukset b-b, g-g, f-f, vaihe 2A-F
- Puukoulu, pohja, leikkaus A-A
- Liikuntasalin tuolivaunut, projektiot, leikkauksia
- Vitriini, periaatekuva

Kirkonkylän koulu, laajennus- ja korjaustyö. Arkkitehtitoimisto Martti Karsikas, 31.1.2006:

- Asemapiirustus
- Pohjapiirustus, kellarikerros, osa F
- Pohjapiirustus, 1. kerros, vaiheet 1C-2F
- Pohjapiirustus, 2. kerros, vaiheet 1C-2F
- Vesikattopiirustus, vaiheet 1C-2F
- Leikkaukset a-a, b-b, vaihe 2A-F
- Leikkaukset c-c, d-d, e-e, vaihe 1C, 2A-2F

